

Täiskasvanute hingamispäevakooli õppetükid
oktoober novembaer detsember 2010

TAGAPLAANILE JÄÄVAD
TEGELASED VANAS
TESTAMENDIS

Gerald ja Chantal Klingbeil

Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liidu hingamispäeva-
kooli osakond
2010

Originaali tiitel:

Background Characters in the Old Testament
by Gerald ja Chantal Klingbeil

Tagaplaanile jäävad tegelased Vanas Testamendis

Tõlge: AKEL 2010

Tõlkijad: Mall Kaaver ja Avernoika Beekmann

Toimetaja: Andres Ploompuu

Varjujäävad tegelased

Ajalugu – ilmalikku või vaimulikku – ei esitata statistilises vormis, programmiliste avaldustena, tabelite või arvandmete kujul. Seda jutustatakse sageli lugude kaudu. Jeesus ise oli lugude jutustaja ning Ta jutustas neid vägagi mõjusalt (Mt 7:28; 13:3).

Selle veerandaasta õppetükid lähtuvad kõik lugudest, kuid mitte alati üldlevinud ja hästituntud „staarilugudest“ nagu Aabraham ja Iisak Moorija mäel, Taaniel lõvide augus või Taavet ja Koljat. Vaatleme hoopiski tegelasi, kelle nime ei trükita pealkirjas, kes jäävad tagaplaanile, neid, kellest sageli mööda vaadatakse ja unustatakse.

Käesoleval veerandaastal on meie valgusvihus tagaplaanile jäävad tegelased Vanast Testamendist. Mõned on loo head tegelased, mõned aga mitte väga head. Ehkki neist pole kuigipalju kirjutatud, on kirjutatud niipalju, et hoolikas lugeja saab neilt tegelastelt õppetunni – nende hulgas on naisi, võimule pürgijaid, sulaseid ja kuninglikust soost isikuid.

Kõnealustes jutustustes ei ole väljakutsed, millega need tegelased silmitsi seisavad, põhimõtteliselt kuigi palju erinevad väljakutsetest, millega meie täna silmitsi seisame. Olgu nende kultuur ja taust meie omast kuitahes erinev, tundsid ka nemad patust määratud maailmas elamise valu; maailmas, mis võitleb suurt võitlust headuse ja kurjuse vahel. Selle võitluse muudab veelgi raskemaks asjaolu, et sugugi alati pole kerge tajuda, mis on hea ja mis on kuri, sest mõnikord võib nendevaheline piirjoon näida ähmane.

Sageli, suurema plaani mõttes, võivad need taust-tegelased näida ehk vähetähtsad. See on tunne, millega paljud meist võivad ennast samastada. Kui kerge on mõelda: *Mida suudame meie, kui üksikisikud, suures pildis ära teha?* Lõpuks aga oli neil „väiksemail“ tegelaskujudel ikkagi oma osa Jumala meistritöös, ning selle kaudu, et

neist jutustatakse, saame õppida asju, mis aitavad meil oma eluga kirjutada teistsuguse ja parema loo.

Muidugi ei ole alati kerge pöörata tähelepanu kõrvalosatäitjaile. Kui me loeme või kuulame ühte lugu, kaldume vaistlikult järgima loo pealiini ja keskendama tähelepanu peategelastele. See on üldiselt ja arusaadavalt nii, kuid just seepärast vaatleme sellel veerandil niinimetatud „väikesi inimesi“ ja saame seega täielikuma arusaamise piibellikust tekstist.

Kahjuks hakkame me kaasaegses maailmas kaotama suutlikkust hoolikalt kuulata: ekraanil on liiga palju *actionit* [põnevate tegevust], videoklipid vahelduvad liiga kiiresti, raadios on liiga palju müra. Kaotame palju. Keskenedes varjujäävatele tegelastele Vanas Testamendis, loeme Pühakirja värskendavalt, ees ootab tõenäosus avastada, et rõõm on õppida uusi tõdesid Jumala Sõnast.

Viimaks, kui vaatame Piibli kirjutajatel üle öla kõrvalosatäitjate poole, on hea meenutada meie oma elu mõju ja eeskuju. Inimesed tahavad kahekümne esimesel sajandil – enamat kui midagi muud – näha midagi toimimas enne, kui hakkavad kaaluma selle asja plusse ja miinuseid. Meie naabrid, meie sõbrad ja meie pereliikmed tahavad näha meie isiklikku lugu enne, kui nad on valmis kuulama meie tunnistust ning piibellikke õpetusi ja uskumusi.

Selles mõttes võib meie lugu saada võimsaks vahendiks meie tunnistamisel teistele sellest, mida Jumal on meile teinud. Nii nagu need tausttegelasedki, saame olla osaks suurest lunastusloost, isegi siis, kui me ei ole peategelased veel kestva kosmilise draama suures plaanis.

Gerald ja Chantal Klingbeil on elanud koos oma kolme tütre, Hannahi, Sarahi ja Jemimaga Aafrikas, Lõuna-Ameerikas, Euroopas ja Aasias. Praegu on Gerald Klingbeil ajakirja „Adventist Review“ abitoimetaja.

1. õppetükk: 25. september – 1. oktoober

Lugu ja ajalugu

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 1Ms 39:6-12; Jos 3:9-17; 1Sm 24:1-6; 1Kn 12:1-16; Ib 1:1-12.

Meelespeetav kirjakoht: „Kogu Pühakiri on Jumala sisendatud ja kasulik õpetamiseks, noomimiseks, parandamiseks, kasvatamiseks õiguses, et Jumala inimene oleks täiesti varustatud ja valmis igale heale teole” (2Tm 3:16, 17).

Ehkki suurem osa inimesi ei ilmuta suurt armastust ajaloo kui sellise uurimise vastu, armastab enamik inimesi häid lugusid. Igal tsivilisatsioonil on rikkalik repertuaar jutustusi, mis selgitavad (või väidavad selgitavat), kust vastav kultuur pärineb, millised on selle kultuuri väärtused, suhted ja ülesehitus. Need põlvkonnast teise jutustatud lood on sageli õpetuslikud vahendid.

Modernsel, uuemal ajal vähenes jutustuste osakaal: inimesed otsisid elu selgitamiseks fakte ja teaduslikke vastuseid. Siiski ei suuda faktid üksi vastata elu kõige tähtsamatele küsimustele. Tänapäeval, uue põlvkonna ajal, mida sageli nimetatakse „postmodernseks”, on taasavastatud lugude mõjukus.

Selleski mõttes on Pübel kaasaegne, sest see on täis jutustusi. Mitte legende, mitte „targutavaid müüte” (2Pt 1:16), vaid ajaloolisi ja isiklikke lugusid, mis toovad esile tõe Jumalast ja Tema suhtlemisest langenud inimkonnaga. Need lood kirjeldavad tegelike inimeste heitlust tegeliku elu probleemidega ja suhtlemist elava Jumalaga, kes pakub vastuseid nende probleemidele.

Iga lugu vajab raamistikku. Sellel nädalal uurime erinevaid taustu ja nende ajaloolist kaasteksti mõistmaks paremini tegelaskujusid, keda veerandaasta jooksul õppima hakkame.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 2. oktoobriks.

Pühapäev, 26. september

Inimesed ja sübeed

Sübee on sündmustik, sündmuste jada, mis viib järelatuseni. Iga inimene on sündinud, elab ja ühel päeval sureb. Sellised on *elusübee* parameetrid [iseloomustavad suurused]. Elu nende parameetrite vahemikus koosneb paljudest väiksematest sübeedest, mida sageli kutsuvad esile kokkupõrked või pinged. Otsida sübeed, tähendab püüda ühendada loo kõik asjasse puutuvad osad selleks, et näha pilti tervikuna. Näiteks Iiobi raamatus on kaks sübeed.

Määratle Iiobi loo kaks sübeed? Vaata Ib 1:1-12. _____

Juhul, kui tahame mõista Iiobi lugu, on meil vaja mõista, et tegemist on kahemõõtmelise sübeega. Tõsiasi on, et Piibel ei paku ühemõõtmelisi sündmustikke, sest Jumal on alati tegev ajaloos ja inimese elus, ka siis, kui jääb laval märkamatuks. Iiobi esimeses kahes peatükis võime kujutleda end kanalit vahetamas – nii nagu teeme teleri ees –, kui põikame kord maapealsesse, kord taevasesse sündmustikku. Siiski on jutustused enamat kui vaid sübeed.

Kirjelda nii üksikasjalikult kui suudad prohvet Huldat, nagu teda kirjeldatakse 2Kn 22:14. _____

Tegelaskujud on tihedalt seotud jutustuse sündmustikuga. See, kuidas me tegelaskuju(de)st aru saame, sõltub suures osas jutustaja poolt antud informatsioonist, kes võib ka ise olla üks tegelane. Võtkem näiteks Hulda: kas ta on loos üks põhitegelane? Ei. Lugu räägib tegelikult Seaduseraamatu leidmisest kuningas Joosija valitsemisajal. Ehkki Hulda ei ole peategelane, on loo iga tegelane loo arengu seisukohalt oluline. Kas Huldal on lapsi? Kui vana ta on? Me ei tea vastuseid nendele küsimustele. Piibli jutustus kaldub olema napisõnaline ja on sageli olemuselt lühendatud. See tähendab, et peame pöörama hoolikat tähelepanu igale info-tükikesele, mis meile antud on. Huldat peeti Issanda usaldusväärseks naisprohvetiks. Piibellik autor annab meile teavet tema mehe perekonna kohta, sest Vana Testamendi ajal määratleti naised oma abikaasa perekonna järgi. Samuti on antud tema elukoht. Tänapäevalgi nõutakse ametlikes dokumentides nime ja aadressi, tõestamaks, et isik on see, kelle ta end väidab olevat.

Milline on sinu elu sündmuste kulg? Mislaadi tegelaskuju oled sina? Juhul, kui sinu elu oleks kirja pandud Piibli jutustuseks, siis millisen saaks seda lugeda? Kas see vastanduks sellele, kuidas seda peaks lugema?

Emaspäev, 27. september

Kus ja kuidas?

Keskkond muudab loo realistlikumaks ning annab edasi selle õhustiku ja meeleolu. Näiteks, miks ajab Boas asjaõigusküsimust värvavas (Rt 4:1, 2) ja mitte oma kodus või Petlemma linnapea kodus? Tõenäoline on, et värv – olles muistsel ajal avalikem koht üldse – lisab loosse tähtsa õigusliku sugeme. Keskkond saab anda meile ka võtme ajalõigu kohta, mis jutustuses lahti rullub. Juhul, kui me kuuleme lugu, mis leiab aset autos või lennujaamas, teama ilma suurema mõtlemiseta, et lugu ei pärine Taaveti ega ka Martin Lutheri ajast.

Võrdle kahe järgmise loo taustu: 1Sm 24:1-6 ja 1Ms 39:6-12. Kuidas mõjutab keskkond lugude sündmustikke? _____

Taust aitab meil paremini mõista loo tegevust. Taavet ja tema mehed on Sauliga omapead; Sauliga, kes on kaitseta ja äärmiselt tabatav. Keskkond tõstab esile Taaveti säravat iseloomu. Ta ei taha enda kasuks ära kasutada seda ideaalset võimalust, et vabaneda Saulist, ehkki Saul ihkab vabaneda Taavetist – tõsiasi, mis toob esile Taaveti lugupidamise Jumalast võitnud mehe suhtes.

Joosepi loo keskkond maalib samuti sõnalise pildi soodsast juhusest. Joosep on nägus ja juhtival kohal. Tema peremehe naine on temasse meeletult armunud ning nad on majas kahekesi. Joosep, nii nagu ka Taavet, näitab oma puhast iseloomu sellega, et ei kasuta soodsat juhusit ära.

Kuid taust ei ole jutustuse ainus tähtis osa. Meil on vaja vaadata ka jutustaja *vaatepunktist*. Me näeme lugu hargnemas jutustaja silmade kaudu, mis tavaliselt pakub meile tähtsat teavet, kuid võib mõnikord ka meie eest teavet varjata. See kehtib eriti ilmalike lugude kohta. Ehkki meil on piibellikest ülestähendustest olemas ka oma nägemus, peame neid lugema eeldusel, et need lood on inspireeritud Püha Vaimu poolt ning et avaldatud tõde on Jumala tõde.

Mõtiskle Taaveti ja Joosepi üle nende vastavas keskkonnas. Kui kergesti oleksid nad võinud otstarbe kohaselt teha teisiti kui nad tegid? Tegelikult nad ei rääkinud sõnadega meile kuigipalju oma iseloomust. Kui sageli sa õigustad enda väärtegusid?

Teisipäev, 28. september

Võidust „pimedasse keskaega”

Selle nädala ülejäänud perioodil võtame lähema vaatluse alla mõned otsustavad perioodid Iisraeli ajaloost, mis on tagaplaaniks kõigile üksikisikutele, kellest õpime. Alustame Iisraeli asumisega elama Töötatud Maale.

Pärast Jumala võimsat tegutsemist Egiptusest väljatulekul ja kõrberännakul, on Iisrael teist korda jõudnud Töötatud Maa piirile. Uue juhi, Joosua, juhtimisel on nad ületamas Jordanit kuiva maad mööda (Jos 3:16, 17), ime, mis tõi taas silma ette Punase mere ületamise Egiptusest väljatuleku ajal (2Ms 14).

Loe Jos 3:9-17. Mis on selle ime eesmärk? _____

Iisrael vallutas Kaanani mitte Joosua sõjalise taibukuse pärast või Iisraeli sangarlike pingutuste tõttu. Võit Kaanani elanike linnriikide üle saavutati ainult Jumala jõulise sekkumise abil. Siis, kui Iisrael oli sõnakuulelik, andis Jumal võidu, siis aga, kui iisraellased toetusid omaenese jõule, luhtus neil lootusetult.

Pärast Joosua ja rahvavanemate surma võimutsesid Töötatud Maa mõnes piirkonnas ikka veel kaananlased (Km 1:27, 28). Näib, et iisraellaste usk jäi kängu sedamööda, kuidas kahanes nende visioon. Selle asemel, et näha *kogu* Töötatud Maad enda omanduses olevana, olid nad hõivatud oma hästielamisega ning kaotasid silmist laiemat arusaama ja ideaali, mis Jumalal oli Iisraeli kui rahva jaoks. Paljud õpetlased nimetavad sellele järgnevaid sajandeid Iisraeli „pimedaks keskajaks”.

Loe Km 17:6. Mislaadi kõlbeline kliima siit välja paistab?

Kui kaotame silmist tervikpildi selle kohta, mis Jumalal on meie jaoks plaanis, muutuvad kõrvalised asjad peamisteks. Iisrael kaotas silmist perspektiivi [kaugvaate] rahvana; esiplaanile astus hõimkondlik suhtumine. Läbi kogu Kohtumõistjate raamatu räägitakse, kuidas erinevad suguharud ja sugukonnad olid varmad ja valmis üksteisega võitlema. Usulised traditsioonid hääbusid isikliku heaolu ees ning kompromissile minek ümberkaudsete kultuuridega oli levinud. Kohtumõistjate raamatu autori sõnade kohaselt põhjustasid seda segaabiellud kaananlastega, kes ikka veel elasid nende maal (Km 3:3-7). Sellise vaimuliku allakäigu tagajärjel libises Iisrael võõrvõimude ülemvõimu alla, sellest vabastamise, ebajumalateenistuse ja selle järjest kordumise tsükklisse.

Kompromissi juures on ohtlik see, et see tuleb vaikselt, ta-sahaaval ja peaaegu tajumatult. Kui teistmoodi elad sa nüüd, võrreldes sellega, kuidas sa elasid mõned aastad tagasi? Kas võib olla, et mõned muudatused on kompromissi tulemus?

Kolmapäev, 29. september

Kuningatest ja vürstidest

Ehkki Jumal oli neile nii palju andnud ja nii palju veel töötanud, kui nad kuulekad on, mõjustas ümberkaudne kultuur Iisraeli negatiivselt. Näiteks, nad nägid ümberkaudsete kuningriikide väga erinevat poliitilist struktuuri. Kõigil ümberkaudsetel rahvastel oli kuningas. Põimudes tõsiasjaga, et Saamueli pojad ei käinud oma käitumises ja juhtimisviisis isa jälgedes, vaid „ajasid kasu taga ja võtsid meelehead ning väanasid õigust” (1Sm 8:3), tundis Iisraeli sugukondlik juhtkond, et Iisraeli jaoks oli aeg määrata ametisse kuningas (1Sm 8:4, 5). Saamuel ei ole selle otsuse üle õnnelik, kuid Issand käsib tal nõustuda (1Sm 8:7).

Saamuel võib kuningaks benjaminlase Sauli (1Sm 10:1) ning Saul alustab valitsemist Gibeas. Kuid nii nagu Jumal juba oli ette näinud, ei lähe asjad uue kuningaga libedalt. Suguharudevahelised pinged jätkuvad. Iisraeli kogu olemasolu on ohus ka neid ümbritsevate jõudude surve tõttu. Uus kuningas ei pühendu täitma Jumala nõudeid (1Sm 15:3, 8, 9), ja lõpuks jätab Jumal Sauli kõrvale.

Pärastpoole võitakse Taavet Iisraeli tulevaseks kuningaks. Nagu oodata võis, ei taha Saul uuele sõjasangarile, Taavetile, võimu lihtsalt üle anda ning järgnevat aastakümnet iseloomustavad sisetülid, kusjuures jooksus on alati Taavet.

Järgmine suur pöörang Iisraeli ajaloos saabub siis, kui Saul ja tema pojad tapetakse vilistitega peetavas lahingus (1Sm 31:1-6). Taavet tõstetakse esmalt kuningaks Juuda üle ja siis, seitse aastat hiljem, kogu Iisraeli üle. Taavet rajab ühendatud kuningriigi uueks pealinnaks Jeruusalemma. Tema sõjalised vägiteod on edukad; ta laiendab kuningriigi piire. Nelikümmend aastat on ta troonil, siis Taavet sureb Jeruusalemmas (2Sm 5:4; 1Kn 2:10, 11). Samaselt meiegi elule märgistavad Taaveti valitsemist suured võidud, mõned halvad valikud ja rikkalik Jumala arm. Troonile tõuseb tema poeg Saalomon, kes valitseb samuti nelikümmend aastat (1Kn 11:42).

Saalomon ei ole vallutaja ega anastaja. Tema aga otsib ja saab jumalikku tarkust (1Kn 3:3-13); ta ehitab Issanda templi Jeruusalemma; ta loob tõhusad administratiiv-struktuurid, mis kontrollivad ja korraldavad Iisraeli riiki; kuid oma elu lõpupoole, taganeb ta Jumalast, järgides oma paljude naiste religioosseid kombeid (1Kn 11:1-8).

Loe 1Sm 8:7-20. Kuidas näitab kõnealune lõik, et Jumala teed on paremad kui inimeste omad? Kui sageli leiame end tegemas üha uuesti asju oma äranägemise järgi Jumala tahte asemel?

Neljapäev, 30. september

Rehabeami rumalus

Saalomoni surm tähistab järgmist tähtsat pöörangut Iisraeli ajaloos. Karmikäeline juhtimisviis, sunduslikud tööteenistuse korraldused ning katsetamised religioosse pluralismiga kergitavad pinged Saalomoni poja Rehabeami valitsemisperioodi alguses kõrgele.

Loe 1Kn 12:1-16 ning püüa haarata olukorra teravust. Mida saame õppida Rehabeami juhtimisviisi põhjal sellest loost enda jaoks; meie hoiakutest, seoses ükskõik millise mõjuvõimuga mis meil ühes või teises eluolukorras on antud? Mida saame õppida tema vigadest?

Pärast jagunemist Juudaks ja Iisraeliks hakkab seni ühtne Jumala rahvas minema eri suundades. Mõistes, et jumalakummardamise, ohverdamise ja imetluse paik asub Juudas, tegi Iisraeli kuningas Jerobeam I kaks kuldvasikat (1Kn 12:26-29) ja lõi kaks jumalateenimispaika koos altaritega – ühe Peetelisse ja teise Daani. Kuid Iisraelil ei lähe hästi ning rohkem kui kahesaja järgneva aasta jooksul kogevad iisraellased omal nahal veerlaine olemust. Mõned kuningad järgisid (vähemasti pooleldi) Jumala üleskutset meelt parandada, teised keeldusid kangekaelselt prohveteid kuulamast. Dünastiad vaheldusid, poliitilisi salamõrvu oli rohkesti. Kaksikümneks kuningaks valitses Samaarias Jerobeam I kuni Iisraeli viimase kuninga Hooseani, andes märku kuningriigi kõikuvast olukorrast. Lõpuks, aastal 722 eKr, vallutasid assüürlased Samaaria ning iisraellased viidi vangistusse.

Teisel pool piiri ei paistnud asjad olevat kuigi palju paremad. Taaveti dünastia jäi troonile, kuid mitte kõik Taaveti järeltulijad ei püüelnud esivanemate usu poole. Mõned kuningad, nagu Joosafat, Hiskija ja Joosija, püüdsid tagasi pöörduda Issanda juurde ning kaasata meeleeparandusprotsessi kogu Juuda. Nende pingutusi toetas tubli hulk prohveteid, kes rääkisid Juuda konkreetsetest oludest ning iseloomulikest vaimulikest ja sotsiaalsetest vajadustest.

Aastal 586 eKr langeb Jeruusalemm babüloonlaste kätte. Juhtkond ja suur osa linna elanikkonnast viiakse vangi Babülooniasse. Tempel hävitatakse. Jõuab lõpule „eksperiment” et-meil-oleks-kuningas.

Võiks mõelda, et babüloonlaste laastava hävitustöö ja vangipõlvvega saabus juudi rahvale lõpp. Mida räägib meile Jumala kannatlikkusest ja armust tõsiasi, et nende omariiklus pärast viletsust taastati? Mil viisil oled sa samasugust kannatlikkust ja halastust näinud oma elus? Kuidas peaksid sa sellisele armule reageerima?

Reede, 1. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Issand kutsub kõiki uurima püha ajaloo jumalikku filosoofiat, mille Mooses on Püha Vaimu mõjutusel kirja pannud. Esimene maa peale rajatud perekond on näiteks igale perekonnale, kuni maailmaajastu lõpuni. Sellest ajaloost on palju õppida selleks, et meie võiksime mõista jumalikku plaani inimsoo jaoks. Seda plaani selgitatakse lihtsalt, ning palvemeelne, pühitsetud inimlaps saab õppida tundma Jumala eesmärki ja mõtet maailma ajaloo algusest kuni maailma ajaloo lõpuni.” – Ellen G. White, *Manuscript Releases*, 3.kd, lk 184.

„Vaadates üle meie möödunud aegu, olles astunud läbi iga sammu meie arengus praeguse seisukohani, võin ma öelda: Tänu Jumalale! Kui ma näen, mida Jumal on välja töötanud, täidab mind imetus ja usaldus Kristuse kui meie Juhi suhtes. Meil ei ole tulevikult midagi karta, välja arvatud siis, kui unustame, mil moel on Issand meid juhtinud, ja [kui unustame] Tema õpetuse meie möödunud aegadel. Oleme nüüd tugev rahvas juhul, kui toetume usalduses Issandale; sest meil on Jumala Sõna võimsad tõed. Meil on kõik selleks, et olla tänulik.” – Ellen G. White, *Valitud kuulutused*, 3 kd, lk 162.

Küsimused aruteluks:

1. Jumala aktiivne osalus ajaloos on väga tähtis põhimõte Pühakirjast. Loe Tn 2:21. Mida ütleb see lõik Jumala ja inimkonna ajaloo suhetest? Miks on meil, kes elame tegeliku „ajaloo lõpu” eel, nii tähtis silmas pidada seda tõsiasja?

2. Miks me armastame niiväga lugusid? Mis muudab ühe loo heaks? Kuidas saavad jutustused olla tõhusad vahendid tõe õpetamisel? Kes on mõned sinu lemmik jutustajad ja miks nad sulle meeldivad?

3. Vana aja iisraellastele esitati üleskutse olla kogu maailmale tunnistajateks tõelisest Jumalast ja Tema sõnumist, et lunastus on armu kaudu saadaval igaihele. Vaata aga, kuidas sisetülid muistset Iisraeli niivõrd nõrgestasid. Millise õppetunni võime meie saada endi jaoks tänapäeval sellest kurvast ajaloolisest tõest?

4. Mingi olukorra mõistmiseks on taust väga tähtis. Enamikel juhtudel on taustaks niipalju sellist informatsiooni, mida me lihtsalt ei tea. Kuna meie eest on nii palju varjul, miks on siis tähtis, et me ei mõista teisi hukka? Kui sageli oled sina rutakalt kedagi hukka mõistnud enne, kui oled selle isiku ja tema olude kohta olulisi tõsiasju teada saanud? Kui tihti on sind arvustanud need, kes ei ole teadnud kõiki asjakohaseid fakte sinu kohta?

2. õppetükk: 2. – 8. oktoober

Kaaleb: elada usus

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 4Ms 13, 14; Jos 14; Km 1:12-15.

Meelespeetav kirjakoht: „Mu hing ootab Issandat enam kui valvurid hommikut, kui valvurid hommikut. Iisrael, looda Issanda peale, sest Issanda juures on heldus ja tema juures on rohke lunastus!” (Ps 130: 6, 7).

Tema nägi parimaid aegu ja halvimaid aegu. Kaaleb teadis, milline nägi välja orjus. Ta oli olemas siis, kui Issand oli juhtinud oma rahva Egiptusest välja oma võimsa käega. Ta oli näinud merd lõhestumas Iisraeli ees ning merd neelamas Egiptuse sõjavankreid ja sõjaväge. Ta oli olnud koos Iisraeliga Siinai mäe juures ja näinud Moosest laskumas Jumala käsulaudadega mäelt alla. Tema oli üks esimesi, kes nägi Kaananimaad. Ja siiski pidi ta – mitte enda süü pärast – oma elu parimad aastad mööda saatma iisraellastega koos kõrbes rännates. Tema silme all suri seal ka kogu tema sugupõlv. Viimaks, vana mehena, võis ta siseneda Kaananimaale. Ka siis ilmutas ta julgust ja usku Jumalasse.

Kaaleb on juht, kes tegutseb pigem eesriide taga kui et vaatajas-konna ees. Käesoleval nädalal õpime tema suursugusest juhtimisviisist. Tutvume suure juhiga, kes on valmis minema riskile ja juhtima eeskuju kaudu; kellegagi, kes on õilis ja julgustab juhiomadusi ka nooremate seas. Kuid lisaks paljudele Kaalebi positiivsetele iseloomujoontele õpime meile kohast lugu; meile, kes elame maailma ajaloo lõpul ja ootame üleminekut taevasesse Kaananisse.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 9. oktoobriks.

Pühapäev, 3. oktoober

„Tõsiasjad”

Umbes viisteist kuud varem oli Iisrael lahkunud Egiptusest. Nad on telklaagris Paarani kõrbes, Kaanani piiri lähedal. Iga inimene ootab põnevusega teateid maa kohta, mis saab varsti nende koduks. Jumala juhtnööride kohaselt valitakse kaksteist maakuulajat. Kaaleb esindab Juudat ühena kaheteistkümnest, kes teostavad asjaolusid väljaselgitavat missiooni. Maakuulajad veedavad nelikümmend päeva maaga tutvudes ning lõpuks nad naasevad ja valmistuvad esitama aruannet.

Loe 4Ms 13:26-14:2. Millise õppetunni saame selle aruande põhjal sellest, kuidas elada usust ja mitte silmaga nähtavast?

Maakuulajad toovad kaasa üht-teist, mida saab näha, haista ja maitsta. Ehkki kaksteist maakuulajat seisid silmitsi samade tõsiasjadega, jõudsid nad väga erinevale järeldusele.

Neist kümne tõlgenduse kohaselt tähendab viljakas maa ja suured linnad seda, et nad on hukule määratud, et pole mingit võimalust, kuidas sellised ringirändavad endised orjad seda maad enda valdusesse saaksid. Otse öeldes näib, et nad on unustanud, et nad ei seisaks Tootatud maa piiril, kui ei oleks olnud Egiptuse nuhtluste imesid, Punase mere ületamist, vett kaljust ning igapäevast mannat, mida nad rohkem kui aasta jooksul vastu võtsid. Jumal tegi nende jaoks kõik vajaliku, ja nüüd ei suuda nad millegipärast usaldada Teda ja Tema töotusi; nad arvestavad seda, mida näevad, selle asemel, et arvestada sellega, mida Jumal on töötanud.

Väga otsesed isiklikud tagajärjed võivad esineda selle vahel, mida me näeme ja kuidas me tõlgendame seda, mida näeme. „Tõsiasjade” meiepoolne tõlgendamine on meie igapäevaste otsuste ehituskivideks, ning neid „tõsiasju” mõjustavad omakorda meie tunded. Mõte, et võime uskuda mida iganes tahame, ilma et uskumused mõjutaksid seda, kes me oleme ja mida me teeme, on müüt.

„Tõsiasjadega” silmitsi seismine *ilma* Jumala Sõnata viib tõlgendus-teni, mis suunavad eemale Jumalast, suunavad uskmatusse. „Tõsiasjadega” silmitsi seismine *koos* Jumala Sõnaga viib tõenditeni, mis aitavad meil usaldada Jumalat ja kinnitada oma usku Temasse.

Miks on nii kerge elada selle järgi, mida näed, mitte aga usu järgi? Millal sa viimati seisid silmitsi millegi sarnasega, millest oleme täna lugenud? Kuidas sa käitusid, ja mida sa õppisid oma käitumisest ning kõigest, mis pärast järgnes; mida õppisid Jumala usaldamise ja Tema töotuste kohta, „tõsiasjadele” vaatamata?

Esmaspäev, 4. oktoober

Seista vankumatult, kui asi on seda väärt

Ei ole alati kerge seista millegi eest ja seista vankumatult. Rühma survele on tohutu jõud. Tuhandete inimeste hüüatused koduväljakul mängiva meeskonna julgustamisel on energia, mis heidutab vastast. Annab leida narri, kes ergutaks vastasmeeskonda või lehvitaks vastaseks olles teise meeskonna lippu. See on ka põhjus, miks vastasvõistkondade, näiteks nagu euroopa jalgpalli meeskondade, toetajad hoitakse sageli mängu ajal lahus. Kui nad kohtuvad, lahkub mõistus ja sageli on tulemuseks vägivald.

Iisraellaste puhul polnud tegemist mänguga. Näis, et nende tulevik ja ellujäämine oli ohus, ja nad kõik nutsid. Näha pealt, kuidas tuhanded inimesed nutavad, on küllap vägagi liigutav.

Keskendu 4Ms 13:30 lugemisele. Mida saame Kaalebi sõnade põhjal teada Kaalebist ja Jumala töotuste usaldamisest?

Üht ja sama informatsiooni saab edasi anda mitmel viisil. See, *kuidas* me midagi ütleme, on sama tähtis kui see, *mida* me ütleme. Kaaleb näitab suurt iseloomukindlust sellega, et ta avalikkuse ees ei vaidle ega solva kümnet ustavusetut maakuulajat ega hurjuta inimesi nende usupuuduse pärast. Seevastu räägib Kaaleb julgelt ning kutsub üles usaldama ja tegutsema. Inimesed ei taha seda siiski kuulda võtta. Nad on ärritunud ning üritavad Moosest, Joosuat ja Kaalebit kividega surnuks visata.

Loe 4Ms 14:1-10, 20-24. Mis on antud juhul „tõsiasjade” väära tõlgendamise ja ühtlasi Jumala Sõna hülgamise lõpptulemus?

Kaaleb pidi küll olema kibedalt pettunud. Tema oli näinud head maad. Tema oli ustav ja valmis sinna minema. Kuid nüüd tuleb tal rännata kõrbes 40 aastat kellegi teise süül. Kaalebil on siiski tugev ühtsustunne ja ta mõistab, mida tähendab olla osake tervikust. Ta juhib eeskuju ja julgustamise kaudu. Kaaleb ei löö lahku ega raja uut liikumist. Häda või usupuuduse korral võib lahkumise meelsus olla käibelolevaks ilminguks, kuid see pole piibellik. Kaalebis näeme meest, kes jääb, ka karistuse aastatel, meelsuseta: „Ma ju ütlesin sulle!”

Mil viisil oled sinna kannatanud teiste inimeste halbade valikute pärast? Kuidas sa oled enesega neis olukordades toime tulnud?

Teisipäev, 5. oktoober

Toetudes Jumala töotustele

Nelikümmend aastat on möödunud. Iisraellased on tulnud üle Jordani Töötatud Maale. Otsekui näljased inimesed vahivad üksisilmi heade toitute all lookas lauda, nii silmitsevad nemad Töötatud Maad. Laagrilõkete-äärsete vestluste keskne teema on, millised on selle maa parimad osad ja kes need omale saab. Kaua enne Töötatud Maale sisenemist on Mooses juba tajunud lähivõitluse võimalikkust ja jätnud suunised maa jagamise kohta. Maa jagamist puudutatakse Jos 14. peatükis.

Loe Jos 14. Millise palve esitab Kaaleb, ja mis sa arvad, miks ta selle esitab? Mida räägib see meile tema ja ta usu kohta?

Keset maade jagamist astub ette Kaaleb ja – üllatuseks – palub maad. See maa ei oleks tema suguharu jaoks, vaid eelkõige talle endale. Esmapilgul näib, et kahe Iisraelis kõige vanema mehe – Joosua ja Kaalebi – kohtumine langeb justkui rollist välja. Ehkki Kaaleb kinnitab, et ta on jõuline ja valmis võitluseks, tahab ta just ja eelkõige kätte saada Jumala poolt talle töötatu.

On selge, et Kaaleb ei karda toetuda Jumala töotustele. Kaalebi soovi ei ajenda isekas ambitsioon. Vanasse mehesse on sügavalt sisse juurdunud põhimõte „saada, et anda”. Kaaleb ei nõua kenamat, lopsakamat paikkonda; ta valib hoopiski piirkonna, mida asustavad Anaki pojad – hiiglased. See tähendab, et maa, mida ta palub, ei ole veel alistatud. Just need hiiglased hirmutasid iisraellasi nelikümmend aastat tagasi kõige enam (4Ms 13:33).

Küllap ootab Kaaleb õhinal, et käesolev põlvkond ei teeks oma esivanemate vigu. Nüüd väljendab Kaaleb usku Jumalasse sellega, et valib kõige väljakutsuvama – mitte kõige kergema – maa-ala.

Järjekordselt juhib Kaaleb eeskuju kaudu. Tema asjaajamisest saab elav tähendamissõna. Ta ütleb seega mõjusalt: „Juhul, kui Jumal saab kasutada üht vanimat meest selleks, et ajada hiiglased minema, siis pole teil teistel vaja karta. Jumal saab anda ja annab võidu.” Jos 15:13, 14 annab teada Kaalebi võidust Anaki järeltulijate Seesai, Ahimani ja Talmi üle. Selle, mis pani värisema terve rahva, vallutas üks vana mees, kes usaldas Jumala väge.

Loe Jos 14:14. Mida tähendab teenida Issandat „täiesti”? Mislaadi asjad su elus, juhul, kui neid püsivalt alla ei suruta, muudavad „täiesti” teenimise raskeks?

Kolmapäev, 6. oktoober

Pärandi pärandamine

Mõnedes kultuurides peetakse vanadust väga austusväärseks, eakad inimesed on hästi lõimunud ühiskonda ning neilt oodatakse nõu ja tarkust. Teistes kultuurides vaadatakse eakatele kodanikele kui juba mittetootlikele, neid välditakse ja lükatakse kõrvale. Viimatinimetatud vaade näib üleilmastuvat. Kaaleb on suurepäraseks näiteks ühe vana inimese kasulikkusest.

Kaaleb väldib äärmusi, mis harilikult eakusega kaasnevad. Ta ei luba teistel ennast aastatega hirmutada. Ta ei anna elus lihtsalt alla ega tõmbu kõrvale. Ta ei kasuta oma iga, et vabandada oma kogukonnas hõivamata olekut. Samuti ei klammerdu ta oma positsiooni külge ega näe nooremate inimeste kõiki püüdlusi isiklike ähvardustena.

Mida ütleb Ps 92:13-16 vana ea kohta? _____

On öeldud, et Jumalal ei ole lapselapsi. Niikaua, kui Jumal jääb minu isade Jumalaks, ei ole Tal midagi tegemist minuga isiklikult. Kaaleb teab, et iga põlvkond peab tegema oma kogemused Jumalaga. Iisraellased – kollektiivselt ja individuaalselt – ei saa elada Egiptuses tehtud imetegudest ega isegi mitte oma vanemate kõrbekogemustest. Kaaleb näeb oma kohustuse olevat luua nooremale põlvkonnale keskkond, kus nad astuvad oma esimesed ususammud.

Millist laadi kogemust hõlbustab Kaaleb Km 1:12, 13? Kuidas ta seda teeb? _____

Juuda rahvas võttis maa oma omandusse. Juuda ja Siimeoni suguharud asusid koostöösse ning tegutsesid ühiselt usus selle nimel, et hästi Jumala töotusi täita. Kuid jõudnud kindluslinna Kirjat-Seeferi alla (s 12), seisis nad silmitsi tohutu väljakutsega. Arheoloogiliste uuringute kaudu teame, kui keerulise plaaniga oli sageli hilise pronksiaja kindlustuste süsteem Palestiinas. Kaaleb aga, selle asemel, et keskeneda müüridele, näeb siin väljakutset võimaluseks kasvada. Keegi võib taotleda Jumala töotusi ja saada võidu. Kuigi meie jaoks võib kõlada asi kummaliselt, pakub Kaaleb välja suurepärase ergutuse. Kes aga linna vallutab, saab tema väimeheks. Kaalebi vennapoeg Otniel (Km 1:13) võtabki asja käsile ning Jumal annab talle võidu. Kaalebi toetava tegevuse kaudu sünnib uus kangelane. Panus, mille Kaaleb teeb, kannab hilisematel aastatel rikkalikke tulemusi. Jumal kasutab seda noort meest Iisraeli esimese kohtumõistja ja vabastajana (Km 3:7-11).

Kuidas on sinu hoiakud küpsedes muutunud? Mida sa oled õppinud lihtsalt sellega, et sul on kogemusi aastates rohkem? Kuidas saad vältida ohtu, et aastad ei kisuks sind sügavamale halbadesse harjumustesse ja hoiakutesse?

Neljapäev, 7. oktoober

Tasuta andmine

Loe Km 1:14, 15. Mida räägib see meile veel Kaalebi iseloomust? _____

Iisraellaste jaoks oli pärand väga tähtis. Maa omamises, mida anda edasi oma pärijatele, nähti viisi, kuidas tagada su pärandi säilimine. Tõsiasi on, et see oli nii tähtis, et anti üksikasjalikud juhised, kuidas tagada pärija juhul, kui mees suri lastetult, kuidas teine võtaks lahkunu nime ja jätkaks tema pärandiosa (vaata leviitlikke seadusi 5Ms 25:5-10).

Kaaleb oma vanuses mõtles ilmselt tõsiselt oma pärandile. Hilisem suguvõsaloend näitab, et Kaalebil oli poegi. Küllap oli ta valmis jätma neile niipalju kui võimalik. Aksa oli küll tema tütar, kuid iga maatükk, mis tütrele anti, läinuks välja Kaalebi otsesest perest ning saanuks tema abikaasa omandiks. Me ei tea täpselt, mis ajendas Aksat paluma maad, kuid me teame, et sellele palvele keelduvalt vastata olnuks igati heakskiidetav ja see vastanuks kellegi pärandiosa kaitse sotsiaalsetele normidele.

Üllatav on see, et Kaaleb annab tütrele põllu, kuid mitte ainult – ta annab ka veeallikad. Ja mitte ainult ühe veeallika, vaid nii ülemise kui ka alumise allika.

Heldus toimib kahtepidi. Õp 11:25 märgib, et „hing, kes jagab õnnistust, kosub, ja kes kastab teisi, seda ennastki kastetakse”. Kui me ei ole valmis hea meelega andma, on see ehk märgiks, et me ei ole veel saanud.

Milline tagamõte on sellel lool meie vaimulikule elule, näiteks andestamise valdkonnas? Loe Mt 6:15 ja 18:21-35. _____

Saame anda ainult seda, mis meil on. Juhul, kui me ei suuda andestada, on tegu kindla märgiga, et me ise pole toetunud Jumala andestusele. Kaaleb oli Jumala poolt õnnistatud ja ta jagas neid rõõmsalt. Ta näitas, et helduse tee oli kõrgem tema aja sotsiaalsetest normidest.

Kui helde oled sina selle suhtes, mis sul on? Kas leiad, et mida rohkem sul on, seda enam valmis oled teistele jagama, või kaldud sa varuks koguma? Kuidas saad õppida olema varmam andma enda käest teiste heaks?

Reede, 8. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Kaalebi usk oli nüüd sama tugev kui siis, mil tema tunnistas osutus vastandlikuks teiste maakuulajate süngele aruandele. Jumal oli töötanud anda Kaananimaa oma rahva valdusesse ning seda töötust oli Kaaleb uskunud ja selles Issandat ustavalt järginud. Ta oli talunud koos oma rahvaga pikka kõrberännakut ning selle käigus jaganud süüdiolevate kaaslaste pettumusi ja koormaid. Ometi ei kaevanud ta rännaku üle, vaid ülistas Jumalat, et Tema halastus oli hoidnud teda elus kõrbes, kuhu ta vennad olid surnud. Issand oli hoidnud teda kõrberännaku ohtude, raskuste ja nuhtluste keskel samuti nagu Kaananimaa sõja-aastatelgi. Tema jõud polnud raugenud, ehkki ta oli nüüdseks üle kaheksakümne aasta vana. Ta ei küsinud endale juba vallutatud piirkonda, vaid maaosa, mille vallutamist tookordsed maakuulajad olid eelkõige pidanud võimatuks. Jumala abiga tahtis ta võtta ära tugipunktid just nendelt hüiglastelt, kelle vägevus oli kõigutanud iisraellaste usku. Kaaleb ei taotlenud selle sooviga au ega kuulsust. Vapper vana sõdalane soovis ainult anda rahvale eeskuju Jumala auks ning julgustada suguharusid alistama kogu maa, mida nende isad olid pidanud vallutamatuks.” – Ellen G. White, *Patriarhid ja prohvetid*, lk 512, 513.

Küsimused aruteluks:

1. Kristlastena pommitatakse meid pidevalt „tõsiasjadega”, mida tõlgendatakse sel viisil, mis vastanduvad meie usule. Kas märkad, et võtmesõnaks on „tõlgendatakse”? Mil moel saame sellistele proovilepanekutele vastu olla ilma, et teeksime ennast narriks ja ometi säilitaksime samal ajal oma rikkumatus?
2. Peatu pikemalt mõttel, et meie „faktide” tõlgendamine ei ole alati õige. Näiteks vaatame mateeriat ja näeme seda kui üht tükki; kuigi tegelikult on mateeria peaaegu kõik tühi ruum. Vaatame maapinda ja hindame selle liikumatuks, ehkki see liigub läbi kosmose päris kiiresti. Võime olla kinnises, tühjas toas ja mitte midagi kuulda, kuigi toa õhk on täis raadiolaineid, mis kannavad igasuguseid helisid, mida me ilma abivahenditeta ei kuule. Milline õppetund joonistub siit selle kohta, mida tähendab elada usus ja mitte sellest, mida näeme?
3. Lähtudes Kaalebi loost, kuidas saame meie toetada uusi usklikke, noori inimesi ja lapsi täitma juhtivaid kohti ja vastutusrikkaid ülesandeid koguduses?
4. Kaaleb jäi oma rahvaga ka keset jämedaid patte ja vigu? Milline õppetund on selles meie jaoks täna, seitsmenda päeva adventistidena?

3. õppetükk: 9. – 15. oktoober

Hanna: õppides olema keegi

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 1Sm 1; 2:1-11, 21; Ib 2:12, 13; Mt 6:19, 20; Lk 12:16-21.

Meelespeetav kirjakoht: „Ja Hanna palvetas ning ütles: „Mu süda rõõmutseb Issandas, Issandas üleneb mu sarv kõrgele. Mu suu on laialt lahti mu vaenlaste vastu, sest ma olen rõõmus sinu abi pärast. Ükski pole nii püha kui Issand, sest ei ole muud kui sina, ükski pole kalju nagu meie Jumal.” (1Sm 2:1, 2).

Üks suur heitlus, millega paljud inimesed rinnutsi on, on enese väärtustamine. Mida me oleme selles maailmas väärt? Mida võib üks elu tähendada miljarditest kihavas ilmas? Loeme sõdadest, milles hukkusid miljonid, jälgegi jätmata. Igal päeval sünnib tuhandeid inimesi ja sureb tuhandeid. Me tunnetame massiivset jõudu, mille üle meil ei ole kontrolli, mis võib rulluda üle meist ja meie unistustest niisama kergesti nagu veoauto lõmastab maanteel lutika. Kuidas saame me sellise võimsa ja kõikehaarava närvilise rutu keskel tajuda omaenda tähendust ja sihti? Kas me üldse oleme keegi?

Piibel õpetab muidugi, et me oleme loodud Jumala näo järgi. Oleme tähtsad sellepärast, et me oleme tähtsad Jumalale. Mis loeb see, mida mõtlevad sinust teised, kui aga Jumal, kes hoiab kogu maailma oma käes, armastab sind? Tema armastus on lõpuks kõik, mis loeb.

Sellel nädalal heidame Hanna elu kaudu, naise kaudu, kel polnud vähimatki poliitilist või religiooset kuulsust, pilgu Jumalale, kes armastab meid väga lähedaselt ja isiklikult; Jumalale, kes räägib meile, et me oleme keegi, isegi siis, kui maailm on varmas saatma sõnumit, et me pole keegi.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 16. oktoobriks.

Pühapäev, 10. oktoober

Mida ma olen väärt?

Loe 1Sm 1:1-16. Miks oli Hanna nii meeletult õnnetu selle pärast, et tal ei olnud lapsi, kuigi ta teadis, et tema abikaasa armastas teda?

Hanna tundeid ei peaks olema raske mõista, eriti veel kultuuris, kus poisslast omada tähendas kindlustatust vanas eas. Lapse mittedaamist peeti jumalikuks needuseks. Lapseta naine pidi nii kogukondlikus kui ka perekondlikus ringis elama häbimärgiga, et arvatavasti on ta Jumalast neetud. On ilmne, et see mõjutas tema väärtust ühiskonna silmis, tema eneseväärikust, tema suhet Jumalaga. Hanna arutles ilmselt sageli, mida on ta teinud, et seda ära teenida. Miks oli selline asi temaga juhtunud?

Mõistmaks sügavat ängi, mida Vana Testamendi ajal naisel viljatus tõi, vaata Saara (1Ms 16:1, 2) ja Raaheli (1Ms 30:1) tegutsemist ja väljendusi. Kuidas aitavad need meil mõista, kui tugev tundmus see tollal oli?

Saara tegevus on oma aja sotsiaalse ja kultuurilise tava kontekstis kaalutletud. See annab ka põgusa pilgu meeleheitest, mida ta pidi tundma, ja koormast, mida ta pidi kandma. Milline naine küll julgustaks oma abikaasat astuma vahekorda teise naisega selleks, et saada last? Samas kajab Raaheli südamest tulevast karjest Jaakobile vastu killuke Hanna emotsiooni ja tunnetemõllu.

Hanna jaoks lõi kiivus ja „mitte keegi olemise” tunne plahvatusohtliku tundesegu, mis lõpuks pahvatas välja siis, kui ta valas oma südame välja Issanda ette. Asja tegi hullemaks see, et Hanna ei läinud nooremaks. Aeg töötas tema vastu ja tema vastu tundus olevat ka Jumal.

Tuleta meelde sedagi, et Hanna eluajal oli naise osa ühiskonnas seotud peamiselt lapsekandmise ja kasvatamisega. Polnud teisi teostusvõimalusi. Naine ei saanud minna lihtsalt teisele tööle ja leida rahuldust muust ametist. Meil on näited Vana Testamendi aegsest naiskohtumõistjast ja naisprohvetist, kuid need olid tõesti vaid mõned juhtumid ja olenesid Jumala otsesest kutsest. Ainult lapse kaudu saanuks Hanna oma elule väärikuse ja jätta maha pärandi. Tema jaoks oli elu ilma lasteta elu ilma tegeliku tähenduseta.

Ühe mehe laps suri leukeemiasse. Mees ütles pastorile, et ta usub, et tema poeg suri sellepärast, et mees ei olnud pidanud ustavalt Jumala käske, eriti hingamispäeva, ja nüüd Jumal karistab teda. Mis on seesuguses mõtlemises valesti? Kuidas saame kaitsta ennast taolisse mõttelaadi eest?

Esmaspäev, 11. oktoober

Selliste sõpradega...

Hanna jaoks pidi olema küllalt raske elada arvatava Jumala needuse all ja tundega, et su elul pole tõelist väärtust. Milline lisaprobleem tal oli? _____

Need, kes on meile lähedasemad, teavad sageli, kuidas meid enim haavata. Arvestades Peninna lakkamatuid provokatsioone, pole ime, et Hanna elu muutus kibedaks. Piibli tekst rõhutab provokatsioonide korduvat olemust. Aasta-aastalt sama lugu. Huvitav on märkida, et heebreakeelset sõna Hanna võistleja tegevuse kohta [„solvama”, „mõnitama”] kasutatakse Vanas Testamendis sageli ränkade pattude kirjeldamiseks, mis kutsuvad esile otsese jumaliku reaktsiooni (vaata 5Ms 9:18; 31:29). Tegemist polnud lihtsalt põgusa, kelmika märkusega. Näib, et tegu oli Peninna ettekavatsetud ja teadliku strateegiaga provotseerida Hannat tegema midagi rumalasti. Lõpuks oli ju Hanna tema ainus rivaal Elkana tundemaailma jaoks (1Sm 1:5).

Kuigi Peninna mõnitused olid mõeldud solvama, tulid ehk kõige hullemad solvangud nende suust, kes ei kavatsenud halba. Kellele poleks keset kohutavat hingevalu teinud asja veel hullemaks heasoovlikud inimesed, kes vaid juhtusid ütlema või tegema valesid asju?

Lehitse läbi Iiobi raamatust esimesed viis või kuus peatükki. Iiobi sõbrad olid tõeliselt kurvad sellepärast, mida tal tuli läbi elada (vaata Ib 2:12, 13). Kuidas nad aga ikkagi tegid probleemi tema jaoks hullemaks? Eks olnud see just see, kuidas üks inimene ei peaks reageerima teise südamevalule? _____

Ainelise vara kaotamine või meile lähedase inimese kaotamine põhjustab sügavat valu. Haigus või olukorrad meie elus võivad näida kohutavad ja põhjustada meeleheidet. Vahel kustutab igasuguse lootuse elamine koos täitumata sügavate igatsustega. Asjad lähevad halvast halvemaks siis, kui meil tuleb silmitsi seista mitte ainult sügava valu ja halbade oludega, vaid ka inimestega, kes näivad oma asjatundlikkusega tegevat meie elu talumatuks. Täitumata unistuse, pideva pinge ja provokatsiooni kombinatsioon vallandas Hanna huulilt hüüatuse Issandale. Sageli on meil vaja Jumala ees välja hüüda oma valu ja meeleheide. Kui saame ränga hoobi, peame ise vastuseid otsima.

Millisel viisil saame julgustada ja turgutada neid, kes just praegu kannatavad ja on õnnetuse ohvrid? Mida sina sooviksid – mida teeksid inimesed siis, kui sina mingist kohutavast asjast läbi läheksid? Miks mitte teha siis nii kellelegi teisele, olgu tegemist millega iganes?

Teisipäev, 12. oktoober

Südame välja valamine

Inimene saab teha ainult niipalju. Lõpuks tuleb ju midagi teha. Mõne jaoks on selline tegevus ebareaalne ja isegi ohtlik.

Kuidas Hanna oma valuga toime tuli? Loe 1Sm 1:9-16 ja kirjelda samme, mida Hanna astus, et valuga hakkama saada.

See palve ei olnud vormilik anumine või üldsõnaline „palun-aita-mind” palve. Piibli kirjutaja kirjeldab Hanna palvet kui „oma hinge Issanda ees välja valamist” (1Sm 1:15). Väljend *välja valama* seostub harilikult vedeliku väljavalamisega, eriti ohvritega seoses vere ja vee välja valamisega (3Ms 4:7, 12, 18, 25 jne). Sageli kasutatakse seda viitamisel Jumala tegevusele. Jumal saab välja valada nuhtlust või õnnistusi (Ps 69:25; 79:6; Js 42:25; jne). Sellel on külluse ja täiuse kaastähendus. Vana Testamendi mõnes lõigus kasutatakse sama väljendit seoses palvega (Ps 42:5, 6; 62:9, 10; Nl 2:19). Selline välja-valav palve on tõenäoliselt intüimseimat laadi palve. See hõlmab Jumalaga täiesti aus olemise, väljendades meie sügavaimat valu ja hirme. Hanna oli oma palvesse niivõrd sisse elanud, et ta unustas enda ümber olijad ja selle, mida nood võisid temast mõelda. Tegelikult klammerdus ta Jumala külge nii nagu Jaakob klammerdus oma öise „kallalekippuja” külge (1Ms 27, 28).

Kirjelda Hanna palve koheseid tulemusi. 1Sm 1:17, 18. _____

Samuti, kui Jumal ei vasta alati meie palvetele kohe, siis kui valame oma südame Tema ette välja, kinnitatakse meile, et Ta kuuleb ja vastab meile (Ps 37:4) Temale teada ajal ja viisil. Andku see meile lootust ja usaldust, kui ootame, et näeksime Jumala juhtimist oma eelolevail päevil.

1Sm 1:11 annab Hanna suure tõotuse. Peaks Jumal kuulma ja vastama tema palvele ja andma talle poja, annaks ta poisi Jumalale tagasi. Vanas Testamendis leiame palju inimesi, kes andsid Issandale vandetõotuse. Tõsi jah, vandeid esineb sagedamini jumalateenimisega seoses ja need näivad kuuluvat palve ja ülistusega samasse kategooriasse.

Hanna vandetõotus on tohutu. Anda käest igatsetud poeg. Mis saab tema kohast Elkana naisena? Milline saab olema tema seisund perekonnas?

Kui sageli valad sa ennast Jumala ees palves välja? Miks on selline asi nii tähtis su vaimulikul teekonnal? Mis hoiab sind tagasi seda tegemast nii tihti, kui sa vajad? Miks mitte teha seda nüüd? Kindlasti on sul valusaid ja rõhuvaid vajadusi. Kellel poleks?

Kolmapäev, 13. oktoober

Lauldes Talle tänu

Oled sa inimene, kes siis laulab, kui on õnnelik? Piibel kirjeldab sageli, kuidas inimesed oma elu pöördelistel hetkedel puhkesid laulma. Mirjam ja Iisraeli naised laulsid Punase mere rannal pärast seda, kui nad olid pealt näinud Jumala võimsat päästet (2Ms 15:20, 21). Suurepärases luulekeeles ülistasid Deboora ja Baarak Jumala võimsust ülemaks inimlikest kuningatest ja sõjavägedest (Km 5:1-31). Siis, kui Maarja külastas oma sugulast Eliisabetti, hakkas ta laulma kiituslaulu Jumalale ja Tema imepärasele lunastusplaanile (Lk 1:46-55). Kõigil neil lauludel on üks ühine nimetaja, ehkki nad esinevad erinevas ajaloolises seoses ja erinevates olukordades: need kõik kirjeldavad, mis toimub siis, kui Jumal sekkub inimajaloo kulgu ning vastab oma laste anumistele.

Loe 1Sm 2:1-11. Mis on Hanna laulu peateema? _____

Hanna teab nüüd kahtlusevarjundita, et Jumal on täiesti suuteline kontrollima nii ajaloo kulgu kui ka tema isiklikku kogemust. Ta näeb oma elu täiesti uuest vaatenurgast. Asjad, mille nimel teised pingutavad ja mida absoluutsena võtavad, on tegelikult väga hraprad ning võivad olla homme kadunud. Oma laulus esitab Hanna üllatavad vastandused, et rõhutada tõsiasja: eluolukorrad pole alati sellised nagu need näivad. Võimsa kangelase nool murdub, samas kui komistajad „võotavad endid jõuga” (1Sm 2:4). Asjad, millele omistatakse väärtust, pole sageli nii kestvad kui need näivad.

Hanna oli avastanud, et tõeline turvalisus ei olene olukordadest, vaid Jumala tundmisest, kes ei muutu. Tema on see, kes räägib meile, et me igaüks oleme eriline. Tema on see, kes meid väärtustab.

Mõned maadlevad Hanna laulu 6. salmiga. Kuidas me seda salmi mõistame? Kas Jumal on oma headuses ja otsustes omavoliline? Selleks, et neid salme mõista, peame meenutame Vana Testamendi põhieeldust elu suhtes. See on päris erinev kaasaegsest maailmapildist: Jumal on elu Looja, ja Loojana on Tal õigus teha enda looduga, mida Ta iganes tahab. Teiste sõnadega, sellel planeedil ei ole mitte midagi Tema kontrolli alt väljas. Oeldu tähendab, et piibellikult maailmapildis on ka negatiivsed asjad Jumala kontrolli all. Sageli kirjeldavad piibli autorid sellist perspektiivi sel moel, mis justkui viitab Jumala aktiivsele osalusele inimkonda tabavate halbade asjade ka-vandamisel. Teiste sõnadega, mida Jumal lubab, Jumal „teeb”.

Millest sina laulad? Kirjuta ritta asjad, mille eest sa tahak-sid Jumalat tänada. Mida enam sa Jumalat tänad, seda tänuli-kumaks sa muutud selle pärast, mida Tema on sinu heaks tei-nud. Just sellepärast on tänu nii tähtis.

Neljapäev, 14. oktoober

Jumala investeerimisplaan

Ehkki Hanna lahkub kogudusetelgist lauluga, lahkub ta ühtlasi ka väikesest Saamuelist. Tal ei ole enam viljatuse häbimärki, kuid ikkagi läheb ta koju kui tühja majja. Poeg on Jumalale pühendatud ja töötab Tema heaks, aga kes ema eest tema vanaduses hoolt kannab? Ta on lihtsas usus ja usalduses andnud oma kallihinnalisima Jumalale. Selles mõttes tuletab Hanna meile meelde Aabrahami, teist kangelast, kes valmistas oma poega Jumalale ohvriks tooma. Nagu me juba märkisime, hõlmas Jumala töötus Aabrahamile ja Saarale ka pikka viljatuse perioodi. Jumal paneb Aabrahami usu „proovile” siis, kui poiss on juba vanem; Hanna aga otsustas eneses anda oma poja, kui tal poeg olema saab, Jumala teenistusse juba enne lapse sündi. Pärast poisi võõrutamist viiakse ta Siilosse. Kas suudate ette kujutada tundeid, mida ema tundma pidi, kui ta lehvitas pojale hüvasti – eriti, kui silmas pidada tõsiasja, et asjad ei laabunud Eeli kodus kuigi hästi; Eeli oli nüüd noore Saamueli hooldaja ja juhendaja?

Kuidas tasub Jumal Hanna usu ja armastuse väljenduse? 1Sm 2:21.

Hanna võinuks keelduda andmast oma poega Issandale ning klammerduda isekalt tema kui oma ainsa tagatise külge. Andnud aga poisi Jumalale, sai Hanna veel viis last, kuid mitte üksnes seda – Saamueli andmine Jumalale avaldas sügavat mõju ka Saamuelile. Ajapikku sai temast Jumala eriline häälekandja ning Iisraeli üks suurim haridustegelane ja juht.

Mis ohuga seisame silmitsi siis, kui me midagi andmast tagasi hoiame? Mt 6:19, 20; Lk 12:16-21.

Jumal kannab hoolt selle eest, mida me Talle anname, paljundab seda ja annab sellele täiesti uue ulatuvuse, mida me poleks kunagi unistadagi osanud. Hanna õppis, et suurimad aarded on ainult siis tõeliselt turvatud, kui need antakse Jumalale. Sest see, mida hoiame endale, võib näiteks kaduda.

Hanna teadis, kes ta oli Jumala silmis. See väärt olemise tunne andis talle vabaduse anda.

Peame meeles pidama, et kõik, mis meil on, kõik, kes me oleme, ja kõik, mida omame, on ainult tänu Jumala armule ja headusele. Kuidas peaks selline mõte aitama meil olla veel varmamad andma Issandale tagasi, selle asemel, et hoida enesele? Mida räägib enesele hoidmine meile meist endist, meie iseloomust ja meie usalduse puudumisest Jumalasse?

Reede, 15. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Lapsevanemad, andke oma lapsed Issandale ja hoidke alati neil mõtteis, et nad kuuluvad Temale, et nad on tallekesed Kristuse karjas, keda hooldab Tõeline Karjane. Hanna pühendas Saamueli Issandale; ja tema kohta on öeldud: „Saamuel kasvas ning Issand oli temaga ega lasknud ainsatki oma sõna tühja minna [Jumala sõna Saamueli kaudu]” 1Sm 3:19. Iisraeli selle prohveti ja kohtumõistja loo kaudu esitatakse võimalused, mis on asetatud lapse ette, kelle vanemad teevad koostööd Jumalaga, teevad neile määratud tööd.” – Ellen G. White, *Counsels to Parents, Teachers and Students*, lk. 143.

„Millise tasu küll sai Hanna! Ja milline julgustus olla ustav on tema näol antud! Igale emale on usaldatud hindamatu väärtusega võimalused, lõputult kallihinnalised huvid. Tagasihoidlikku kohustusteringi, mida naised peavad sageli tüütuks, tuleks vaadata kui suurt ja täppistööd. Ema eesõigus on õnnistada maailma oma mõjuga, ja seda tehes teeb ta rõõmu omaenda südamele. Ta võib tasandada tee oma laste jalgadele läbi päikesepaiste ja varjude, auliste kõrgusteni ülal. Kuid seda ainult siis, kui ta otsib oma elus, kuidas järgida Kristuse õpetusi, ainult siis saab ema loota vormida oma laste iseloomu jumaliku eeskuju kohaselt. Maailm kubiseb laostavatest mõjudest. Mood ja kombed avaldavad noortele tugevat mõju. Juhul, kui ema jätab tegemata oma kohustuse juhendada, suunata ja ohjeldada, võtavad lapsed loomulikult omaks kurja ning pööravad selja heale. Tulgu iga ema tihti Päästja juurde palvega: „Õpeta mind, kuidas peaksin ma oma lapsi käskima ja mida peaksime me nende jaoks tegema?” Pidagu ta silmas juhiseid, mida Jumal on oma Sõnas andnud, ning talle [emale] antakse tarkus, nii kuidas tal on vaja.” – Ellen G. White, *Conflict and Courage*, lk 138.

Küsimused aruteluks:

1. Kes sinu koguduses elab praegu läbi raskeid olukordi oma kodus või isiklikus elus? Kuidas saate te rühmana või üksikisikuna seda inimest toetada? Kui palju oled sa valmis ohverdama selleks, et aidata?

2. Millised on mõned kultuurilised häbimärgid, millest su ühiskond kubiseb; see tähendab, mis on asjad, mida peetakse sinu kultuuris kohutavaks? Küsi endalt: Kas need on asjad, mis on ka Jumala silmis halvad? Kas me inimestena oleme ohus häbimärgistada – kultuuri tõttu – asju, mida Jumal ei häbimärgista? Millised võivad olla mõned näited, kus oleme võinud nii käituda? Kuidas võime teada vahet, mis on tingitud kultuurist ja mis on piibellik?

4. õppetükk: 16. – 22. oktoober

Joonatan: sündinud „olema suur”

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 1Sm 14:6-13, 24-46; 18; 19; 31:1-7; 2Sm 1:5-12; 2Kn 6:8-17.

Meelespeetav kirjakoht: „Ja Joonatan ütles poisile, oma sõjariistade kandjale: „Tule, lähme nende ümberlõikamatute valvemeeskonna juurde, vahest teeb Issand midagi meie heaks, sest pole midagi, mis keelaks Issandat aitamast palju või pisku läbi!” (1Sm 14:6).

Kõigi arvestuste kohaselt pidanuks Joonatan olema ärahellitatud, ahne, isekas noor mees, kes eesõigustega lapsena uskus, et kõik kuulus talle. Ja miks ka mitte? Ta oli Iisraeli esimese kuninga vanim poeg. Ta oli oma rahva poolt üleüldiselt hinnatud ja väga armastatud. Ta oli suurepärase kõnemees, tippsõdalane ja armeejuht. Maailma mõõdupuu kohaselt oli tal kõik olemas. Ta oli sündinud „olema suur”.

Taevas aga kasutab suuruse kohta teistsuguseid mõõdupuid – ja Joonatan, huvitav küll, oli üks väheseid, kes oli valmis pöörduma ära sellest, mida see maailm suureks peab ning otsima hoopis teistsugust „suurust” – Jumala oma.

Joonatani elu kaudu õpime hindama oma elu Taeva silmade läbi. Mis teeb tema elu suureks? Mis teeb selle väärtuslikuks? Mis on maailmas tähtsad asjad ja mis mitte?

Joonatani lugu aitab meil vastata nendele küsimustele. See räägib ka meile, et juhul, kui valime, võime ka meie olla Jumala silmis suured – sõltumata sellest, kus sündisime, kes on meie vanemad ning kui palju vara ja andekust meil on.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 23. oktoobriks.

Pühapäev, 17. oktoober

Heaks sõbraks olemine

Sõprus on erinev enamikest teistest suhetest, mida sageli seadusega reguleeritakse ja kontrollitakse. Paljudes kultuurides valivad vanemad oma lastele abielupartnerid. Mõistagi pole mitte keegi meist saanud valida endale vanemaid, õde-vendi ega laiendatud perekonna sidemeid.

Kuid me saame valida endale sõpru. Sõprus ületab kõik riigipiirid. Sõprus mõjutab ka teisi suhteid. Ül 5:16 näitab meile sõpruse osa abielusuhetes. Tõeline sõprus on täiesti vabatahtlik suhe, mistõttu see ehk ongi nii siduv. Sellel pole niivõrd tegemist seadusepaberitega, kui et endast andmisega.

1Sm 18:1 kirjeldatakse sõprust Joonatani ja Taaveti vahel. Salm ütleb, et „Joonatani hing” oli „nagu ühte köidetud Taaveti hingega ja Joonatan armastas teda nagu oma hinge”. Millised sõprusele iseloomulikud jooned tuuakse esile 2Ms 33:11; Ib 16:20, 21; Õp 17:17; 27:9; Kg 4:10 ja Jh 15:13-15? _____

Enamik meist võiks arvata, et ema on valmis oma lapse elu päästmise nimel surema või mees kaitsma oma peret ükskõik mis see talle maksma läheks. Sellised tugevad suhted on imeteldavad, ja peegeldavad seda, kuidas Jumal meid armastab. Kuid see on instinkt, mida jagame ühiselt mitmete loomaliikidega.

Sõprus on palju enam kui instinkt. Tõeline sõprus saab toitu suhtlemisest. Sõbrad on kohal, et aidata elu kõigis proovilepanekutes, mitte ainult siis, kui on „lõbusad” ajad. Me saame kujundada oma sõprade olevikku ja tulevikku targa nõuande, julgustamise ja nende eest palvetamisega. Joonatan näitab neid iseloomulikke jooni sõpruses Taavetiga. 1Sm 20. peatükis näitab Joonatan, et sõprus hõlmab rohkemat kui sõnad; sõber on valmis andma praktilist abi, isegi suure isikliku riskiga. Joonatan astus tihti oma isa, kuningas Sauli, ees (1Sm 19:4) Taaveti kaitseks välja. Joonatanil võttis aega ja vaeva, et leida Taavet siis, kui too oli põgenik, ning julgustada teda Issandas (1Sm 23:16).

Oled sa kunagi sõpra reetnud? On sõber kunagi reetnud sind? Millise õppetunni said? Milliseid iseloomujooni vajad enda muutmiseks, et sinust saaks parem sõber?

Esmaspäev, 18. oktoober

Suur võit

Israael elab läbi äärmiselt kriitilist olukorda. Vilistid on kogunud võitluseks Iisraeliga oma sõjavankrid ja sõdurid, ja see hulk näib nii arvukas nagu liivaterad mere ääres. Iisraeli armee on arvulises vähemuses ja väga viletsalt relvastatud. Ainult Sauli ja Joonatani kohta öeldakse, et neil olid rauast mõõgad ja piigid, sest vilistid hoidsid väga pingsalt silma peal sepatööstusel. Tõepoolest, kui ainuski iisraellane tahtis oma relva parandada või teritada, pidi ta seda tegema vilistitest seppade juures (1Sm 13:19-22). Suudad sa ette kujutada iisraellaste kirevat maakaitseväge, nuiade, kirveste ja lingudega relvastatud mehi, kes seisis väljatöötatud sõjavarustusega tohutu vilistite armee vastas? Pole ime, et Sauli armeest rekordiliselt paljud deserteerusid.

Mõtle tõelistele jõujoontele meie võitlustes, siis kui me allutame end Issandale. Vaata 2Kn 6:8-17. Millise lootuse saame kirjapandust endale? _____

Joonatani teiste mõtted ei heiduta. Ta ei kurda Iisraeli usu ja usalduse puudumise üle. Ta otsustab hoopiski selle heaks midagi ette võtta. Joonatan ei lähe päästmise peale välja, vaid pigem teab, et Jumal on väga palju suurem kui probleem, mille ees Iisrael seisab. Joonatan ei pea ennast päästjaks või kangelaseks. Ta teab, et Jumal suudab päästa iga vahendi kaudu, mida Tema valib, ja nii annab Joonatan ennast Jumalale kasutada. Jumal otsustab Joonatani ja tema sõjariistade kandja kasuks; tulemuseks on hämmastav võit.

Mida teeb Joonatan enne, kui ta ronib üles vaenlase vahi-posti juurde? 1Sm 14:6-13. _____

Mõnikord näib joon usu ja jultumuse vahel vägagi peen. Joonatan ei sõltu ainult enda muljetest. Ta peab nõu teise jumalakartliku inimesega ning arutab temaga oma plaani ja mõtteid. Joonatan mõistab, et Jumal ei ole millegagi piiratud, ja nii ei püüa ta Temaga manipuleerida. Joonatan on valmis jääma või minema, vastavalt sellele, kuidas Jumala tahe ilmneb märgi kaudu, mida ta välja pakub. Lõpuks, kui Joonatan saab „rohelise tee”, ei kõhkle ta, vaid võtab koheselt väljakutse vastu.

Millised on sinu isiklikud lahingud? Kuidas saad sa õppida usaldama Jumalat neis olukordades? Kuidas saad sa õppida usaldama Jumalat ka siis, kui asjad ei lähe nii nagu sa oled lootnud või palvetanud?

Teisipäev, 19. oktoober

Vanema ja lapse suhe

Loe 1Sm 19:1-7. Kuidas sa kirjeldaksid Joonatani ja Sauli vahelist suhet? Millise konflikti ees seisab Joonatan seetõttu, et on ustav oma isale ja on ustav oma sõbrale? _____

Me ei tea täpselt, missugune isa oli Saul siis, kui Joonatan oli laps, kuid me teame, et hilisemas elus oli Saul isik, kelle järgi ei tasunud joonduda. Saul oli väga isekas, tujukas, kade, ägestuv ja ajuti neurootik. Joonatan tõestab siiski oma elu ja isasse suhtumisega, et ta rakendas praktikasse 2Ms 20:12 antud korralduse, mis käsib meil austada oma vanemaid.

Loe 1Sm 14:24-46. Kuidas võinuks Joonatan, kui oleks soovinud, kasutada seda vahejuhtumit selleks, et lõpetada oma isast lugupidamine? Kas oleks siis ka rahvas pööranud oma vanematele vähem tähelepanu? Mida räägib see meile Joonatani isiksusest? _____

Vanemate austamine tähendab palju enam kui juhuslik postkaart või kingitus. Joonatan seisab oma isa kõrval tema kriisiaegadel; ta seisab tema kõrval hoolimata ka sellest, mida isa talle teha tahtis.

Ka meie austame oma vanemaid, kui seisame nende kõrval kriisiaegadel, nagu näiteks haigus või töökaotus. Meil on piibellik kohustus toetada oma vanemaid emotsionaalselt ja ka materiaalselt (vaata 1Tm 5:8). Vanemate austamine ei ole subjektiivne [oma äranägemise järgi] passiivne tegevus. Joonatan näitab ette, et see hõlmab sageli lugupidava suhtumise alles kõlavasse nõuandesse. Vanemate austamine ei tähenda enda otsustamisest keeldumist või meie vanemate vigade kaitsmist ega ka mitte pimesi kurjale järgnemist või süüteo summutamist. See tähendab siiski, et meil on eriline kohustus nende suhtes, hoolimata sellest, millised inimesed nad olla võivad.

Mida praktilist saad sa Joonatani eeskuju järgides teha selleks, et parandada oma suhet oma vanematega, õde-vendadega, pere teiste liikmetega, eriti juhul, kui nad ei ole usklikud?

Kolmapäev, 20. oktoober

Teise koha mees

Üks peasuund praeguses ühiskonnas on süüdistada oma vanemaid elu (kui mitte kõigis siis) enamikes probleemides. Tõsi on, et mõned inimesed kannavad endaga oma vanematelt saadud vägagi rasket emotsionaalset pagasit. Me ei saa seda tõsiasja eitada.

Näib aga siiski, et viimased aastakümned on näinud õnnetu suundumuse tohutut kasvu. Me süüdistame nii oma vanemaid kui ka õde-vendi, õpetajaid, olukordi – kõike ja kõiki teisi selleks, et vältida vastutuse võtmist oma olukordade pärast endale.

Ehkki me oleme kõik mõjutatud olukordadest väljaspool meie kontrolli, ning isegi selle ohvrid, näitab Joonatani elu, et saame sellest üle olla, vähemalt mingil määral. Joonatanil olnuks õigus süüdistada oma isa enamikes oma hädades. Olnuks Saul ustav, siis saanuks Joonatan trooni endale. Joonatan valib ometi mitte mängida süüdistamismängu. Joonatanil on hea enesehinnang. Selle asemel, et lubada endal kibestuda ja vimma kanda, usaldab ta, et Jumal teab asju kõige paremini, ja nii valib Joonatan teha seda, mida saab, sellena, kes ta on. Tõenäoliselt ei olnud Joonatanil kerge säilitada sellist usku ja usaldust Jumalasse siis, kui ta mõistis, et Jumal oli valinud järgmiseks kuningaks Taaveti, mitte aga tema.

Kirjelda Joonatani reaktsiooni tõsiasja peale, et Taavet saab tema asemel kuningaks. Mida räägib see meile Joonatanist? 1Sm 23:17. Kõrvuta tema hoiakut sellega, mida esitatakse Js 14:13, 14; 1Kn 1:5 ja Mk 10:35-37. Milline on erinevus? ____

Kui meie identiteet on kindlustatud Jumalas, oleme suutelised seisma silmitsi tõrjutuse või kritiseerimisega ilma, et see oleks meile laastav või kaotaksime oma eneseväarikuse. Suur osa selles, et meie identiteet oleks kindlustatud Jumalas, on meie kogemustel ja suhtel Temaga. Joonatanil oli juba olnud erutav isiklik kogemus Jumalaga võidu saamisel vilistite üle 1Sm 14.

Taaveti perekonna hilisemat perioodi iseloomustavad vastuhakud ja sisetülid. Absalom ja Adonija mõlemad otsivad võimalust anastada oma isa Taaveti trooni. Nad pole valmis laskma Jumalal valida uut kuningat. Joonatani hoiak on sellisele „mina”- meelsusele täiesti vastandlik. Tema on valmis olema teise koha mees. Ta püüab luua kooskõla ja lepitust oma isa ja oma sõbra Taaveti vahele (1Sm 19:4). Ta on tõeliseks näiteks sulase valmidusega juhust, kes valmistus täitma teist või isegi kolmandat kohta.

Kasutades Joonatani eeskujut, mida sa teeksid, kui sa ei saaks just seda töökohta, seda ametit või lugupidamisavaldusi, milleks sa tunned ennast õigustatud olevat? Kuidas saad sa vaos hoida tõrjutuse, kadeduse ja viha tundeid?

Neljapäev, 21. oktoober

Kui elu ei ole ilus

Loe 1Sm 31:1-7 ja 2Sm 1:5-12. Kuidas lõppes Joonatani elu? Kuidas me sellest aru saame? _____

Enamikule meist on õpetatud, et lõpuks võidab alati hea ja et me lõikame seda, mida külvame. Võtame sellise mõtteviisi sageli omaks ja usume, et hea inimene peaks saama hea, pika elu, ning et halba inimest ootab ees hädane, lühike elu. Ja samas kui teame, et hea võidab lõpuks kurja kui Jeesus tuleb tagasi, on tegelikkus selline, et head inimesed ei saa siinses elus mitte alati head ning halvad inimesed ei saa alati halba. Vahel meid isegi karistatakse selle eest, et teeme õiget asja. Jumal astub tihti vahele ja päästab ning kaitseb imeliselt oma lapsi, kuid see pole alati nii.

Kes on Piibli mõned tegelased, kes, ehkki ustavad, ei saanud seda, mida väärt olid? 1Ms 39:10-20; Ib 1; 2. _____

Joonatan oli olnud Taavetile ustav ja tõeline sõber. Ta oli läbirääkija ning püüdis parimat tehes tuua rahu Taaveti ja Sauli vahele. Joonatan ei olnud uhke ning oli valmis andma käest oma õiguse troonile saada. Ta oli vägagi valmis tunnistama Taavetit kuningaks. Ta oli ka hea poeg. Jumal oli kasutanud Joonatani varem selleks, et panna liikvele kogu sõjavägi, ja nüüd seisis Iisraeli armee jälle silmitsi vilistitega. Võibolla Joonatan arutles endamisi, kas Jumal teeb veelkord ime, et päästa Iisrael. Joonatan langes sellel päeval lahinguväljal (1Sm 31:2).

Nii nagu Ristija Johannes, nii on ka Joonatan näide neist, kes ei saa kätte seda, mida nad praegu näivad väärivat. Nad sageli kannatavad, kaotavad Kristuse pärast lugupeetud koha, ning sageli isegi langevad [= surevad] kohustusi täites. Näigu nende elu ja ohver nii märkamatu ja kasutuna kui tahes, nad on sellele vaatamata Jumala plaanis võtmeisikuteks. Neid ajendab ja kinnitab Jeesuse armastus ja kohalolu. Nad on sündinud olema suured – mitte tingimata sedalaadi suured, mida maailm mõistab või esile toob, vaid suured sellisena, mis on ülem inimlikest arusaamadest ja ootustest.

Elus juhtub nii palju sellist, mis meie arvates on mõttetu ega tundu aus. Ometi on tööatud, et ühel päeval paigutuvad kõik asjad õigele kohale ja me saame vastused sellele, mis näib praegu olevat äraarvamatu.

Loe 1Kr 4:5; 13:12; Rm 8:28 ja Ilm 21:4. Milline lootus koorub neist lõikudest, kui seisame silmitsi keeruliste küsimustega, mitte vaid Piibli tegelaste omadega, vaid enda omadega, võitlustega, kannatustega, millel – vähemalt praegu – pole alati õnnelikku lõppu.

Reede, 22. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Nende nimistus, kes läbi enesesalgamise on astunud Kristuse kannatuste osadusse, seisavad – üks Vanast Testamendist ja teine Uuest Testamendist – Joonatan ja Ristija Johannes.

Joonatan, sünni poolest troonipärija, tunnustas fakti, et tema on jumaliku määrusega kõrvale jäetud; tema rivaaliks oli tema lähim ja ustavaim sõber, ja ta kaitses Taaveti elu oma elu ohtu seades; ta jäi oma isa kõrvale läbi isa võimu allakäigu süngete päevade ja tema kõrval lõpuks ka langes. Joonatani nimi on aardena taevas, ning maapeal kõneleb tema tunnistus isekusetu armastuse olemasolust ja jõust.

Ristija Johannese ilmumine Messia ettekuulutajana erutas rahvast. Paigast paika liikus tema kannul suur rahvahulk, inimesi igast seisusest ja ametist. Kuid kui saabus Tema, kellest ta oli tunnistust andnud, muutus kõik. Rahvahulk järgnes Jeesusele ja Johannese töö näis järsku lõppevat. Ometi ei kõikunud tema usk. „Tema peab kasvama,” ütles ta, „aga mina pean kahanema” Jh 3:30.” – Ellen G. White, *Kasvatus*, lk-d 156, 157.

Küsimused aruteluks:

1. Kuidas me teeme vahet usu ja jultumuse vahel? Kuna ja kuidas palume märki selleks, et teada saada Jumala tahet meie suhtes?

2. Mõned kultuurid rõhutavad passiivsust voorusena, teised aga näevad selles negatiivsust. Joonatan oli valmis olema teisel kohal. Kas see on sama mis passiivne olla? Kas kristlane peaks olema passiivne? Juhul, kui jah, siis millal; juhul, kui ei, siis miks mitte?

3. Kuidas saad sa selgitada oma mitte-kristlasest sõbrale kristlaseks olemise eeliseid, kui ta näeb, et ka sina oled haige, kaotad töökoha või kaotad surma läbi oma armsaid?

4. Arutlege Joonatani elu üle Hb 11: 32-40 valgel. Mida saad sa noppida neist tekstidest, mis ehk aitavad sind olukorras, mis vähemalt sinu vaatenurgast vaadatuna on süngete tagajärgedega?

5. Kuidas saab, näiteks, naine, kelle isa on teda seksuaalselt ahistanud, näidata tema vastu üles austust? Mida öelda füüsiliselt vägivaldsete lapsevanemate kohta? Kuidas vastame korraldusele neid austada?

6. Mida peab maailm „suureks”, aga Jumal ei pea? Mida peab Jumal suureks, mida maailm ei pea? Kuidas saame vahet teha sellise kahe „suuruse” mõiste vahel?

5. õppetükk: 23. – 29. oktoober

Abigail: kas olukordade ohver? Ei!

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 1Sm 25; Js 28:23; 53:12; Tn 9:15-19; Mt 15:10; Rm 8:34.

Meelespeetav kirjakoht: „Mõistliku südames hingab tarkus, aga alpile sees pole seda tunda.” (Õp 14:33).

Oled sa ennast kunagi tundnud olukordade ohvrina? Oled sa kunagi soovunud, et võiksid olla keegi teine? Või *olid* sa keegi teine? Mõtle siis selle nädala tegelasele, Abigailile.

Ta oli arukas ja kaunis naine, kuid abiellus kahjuks iseka, kitsarinalise ja väiklase mehega. Naabal – Kaalebi järeltulija – ei sarnanenud milleski oma lugupeetud esiisale. Naabal võis küll olla rikas, kuid tema nimi või hüüdnimi, mis tähendab „tobu” või „rumal”, kajastab hästi tema iseloomu.

Abigaili ja Naabali ajal korraldati abielud ette ära, ja seega polnud Abigailil ilmselt valikut. Olukorrad näisid kõnelevat sellises abielus tema vastu. Tingimused ei olnud soodsad, kuid see põgus pilguheit Abigailile, mis meile antud on, julgustab meid mitte muutuma olukordade orjaks.

Abigail ei püüdnud põgeneda reaalsuse eest. Ta oli oma olukorra suhtes realist (1Sm 25:25), kuid ta ei lubanud olukordadel teda kokku variseda lasta. Ta otsustas kasvada seal, kuhu ta oli istutatud.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 30. oktoobriks.

Pühapäev, 24. oktoober

Keegi, kes kuulab

Enamasti pole inimestel rääkimisega probleemi. Tõde teada tahtes – enamik meist räägib liiga palju. Kui palju parem oleks, kui õpiksimise olemine head kuulajad. Peetakse seminare teemal, kuidas saada paremaks kuulajaks. Lõppude lõpuks toimub meie ümber nii palju. Kuivõrd oluline on siis, et me kuulaksime.

Loe Js 28:23; Mt 15:10 ja Jk 1:19. Mida need salmid meil teha käsivad ja miks? _____

Taavet ja tema mehed olid Sauli eest põgenemas. Paarani kõrbes elades kohtusid nad rikka maaomaniku Naabali karjastega ja loomadega. Selle asemel, et loomi endale toiduabiks võtta, kaitses Taavet oma meestega karjaseid ja kariloomi. Viimaks saabus lamba- niitmise aeg ja pidulik meeleolu heljus õhus. See oli tänamise ja kingituste tegemise aeg. Seda teades saatis Taavet kümme oma meest toidumooni küsima.

Loe 1Sm 25:1-11. Miks haavab Naabali vastus Taavetit nii väga? Mida Taavet kuuleb? _____

Nimi oli Naabalile tõesti hästi kohane. Irvitades nimetab ta Taavetit ärakaranud orjaks ja saadab mehed tühjekäsi minema. Naabal teeb igati selgeks, et tema meelest pole Taavet mitte keegi. Tema meelest on ta nii tähtsusetu, et ei vääri küsidagi, kust ta tuleb ja mida siin teeb. Ehkki Taavet on väljendanud hämmastavat eneseohjeldamist seoses mõrvarliku kuningas Sauliga, tunneb ta – nagu meiega – ennast sügavalt puudutanuna siis, kui talle öeldakse, et ta pole mitte keegi ega lähe põrmugi korda. Sellega seondub tõsiasi, et ta on olnud [Naabali omandi suhtes] heatahtlik, seda aga tasutakse nüüd solvamise ja alandamisega.

Naabal ei taipu karvavõrdki, kellega tal tegemist on. Näib, et midagi ta siiski teab. Ta teab, kes oli Taaveti isa ja et Taavet põgeneb Sauli eest, kuid ta on nii enesekeskne ja upsakas, et ei suuda või ei taha kuulata oma sulaseid. Naabali sulased on elanud Taaveti meestega ligistikku ning teavad, et nad on sõjajõud, kellega arvestada. Sulased tunnistavad, et nende peremees „on ju paharetipoeg, tema enesega ei saa rääkida” (1Sm 25:17). Ja nii pöörduvad nad kellegi poole, kes neid kuulab – Abigaili poole.

Millal oli viimane kord, kui sul jäi puudu tähelepanelikust kuulamisest ja sa põhjustasid sellega teistele raskusi? Kuidas saad sa oma vigadest õppida?

Esmaspäev, 25. oktoober

Teod räägivad sõnadest valjemini

Loe 1Sm 25. Mis on selle loo tuum? Millise kohese õppetunni saab siit välja tuua? Millised küsimused jäävad? _____

Pärast seda, kui Abigail on kuulanud sulaste ettekannet, alustab ta koheselt ettevalmistusi. Abigail kuulab, kuid teeb sellest rohkemat: ta tegutseb. 1Sm 25:18, 19 loetleb loo jutustaja üksikasjalikult ette toidumoon, mille naine valmis seab: rosinad, viigimarjad, küpsetamisvalmid lambad, röstitud teravili, leib ja viinamarjamahl. Selline moon oli luksuslik ja tõenäoliselt rikkalikum, kui Taavet ja ta mehed olid oodanud.

Loo järgmine osa on täis liikumist ja tegevust. Selle lõigu kirjutaja liigub ühelt stseenilt teisele, kruvides pinget. Me ootame ja hoiame kohtumishetkeks hinge kinni. Hetke tulisuses marsib Taavet oma meestega – peatumata, et kuulata Jumalat või kainet mõistust – teele, et maksta solvangu eest kätte. Meeste arv, keda Taavet kaasa võtab, peegeldab lihtsalt seda, kui vihane ta on. Taavet ajab jalule kaks kolmandikku oma võitlejaist.

Kui hakkame vihaselt vastu, on väga raske sobivat vastust leida; harilikult reageerime üle. Abigail saadab kingitused teele, kuid ta ei jää lihtsalt ootama, mis edasi saab. Ta istub sadulasse ja ratsutab Taavetiga kohtuma. Vaatamata tõsiasjale, et ta oli abielus võimutseva ja tormaka mehega, ei olnud ta lubanud mehel oma meelt muljuda. Ta ei ole lasknud teha endast ohvrit. Ta peab ennast ikkagi väärtuslikuks ning on valmis riskima oma eluga, et kaitsta oma majapidamist. Väljavaated on küllaltki sellised nagu siis, kui noor Taavet seisis silmitsi Koljatiga: naine toiduga lastitud eeslite ja mõne sulase seltsis läheb kohtuma 400 relvastatud ja vihase mehega.

Samal ajal on *tobu*, Naabal, ka ametis. Ajal, mil tema vapper naine läheb vastu vihasele sõjaväele, on tema kodus ja naudib pidusööki ning joob ennast purju.

Mida õpetavad järgmised salmid meile meie tegude tähtsusest? Mt 7:21; 25:31-46; Jk 2:14-17. _____

Jutt võib olla vilets, kuid meie teod kas kinnitavad või lükkavad sõnad ümber. Abigaili, Taaveti ja Naabali tegevus räägib mahukalt sellest, mida nad mõtlesid, kes oli nende jaoks tähtis ja missugune meelsus ajendas nende tegusid.

Juhul, kui keegi teeb sinust ja sellest, missugune inimene sa oled, järeldusi ainult sinu tegevuse põhjal, siis mis järeldustele ta tuleks ja miks? Mida räägib sinu vastus sulle sinust endast?

Teisipäev, 26. oktoober.

Aeg rääkida

Mägedevahelises orus ehk kurus kohtub Abigail Taaveti väesalga-ga. Ta kummardab Taaveti ees ja kohtleb teda nagu oleks too juba kuningas.

Loe hoolikalt Abigaili juttu 1Sm 25:23-31. Kõrvuta seda Naabali vastusega (salmid 10, 11). Mida räägib see meile nende kahe inimese erinevusest? _____

Abigail pöördub Taaveti poole kui „mu isanda” poole. Võibolla see juba iseenesest aitab Taavetile meenutada, et ta peaks käituma nagu on kohane Jumala poolt võitnud kuningale, ega käituks nagu ringiluusiva röövjõugu pealik. Abigail on suuteline õhutama Taavetis õilsust sellepärast, et ta ise ei ole kaotanud oma eneseväarikust. See võimaldab tal paremini näha paremat osa Taavetis ja julgustada temas jumalikku käitumist.

**Mis on esimene asi, mida Abigail Taavetile ütleb? Mida tu-
letavad tema sõnad sulle meelde? Mida ta püüab teha? 2Ms
32:32; Est 7:2-4; Js 53:12; Tn 9:15-19; Rm 8:34.** _____

Eestkostmist tähistab üks üldine nimetaja: isik, kes teise eest kostab, peab ennast lähedaselt samastama inimesega, kelle eest ta kostab, hoolimata sellest, kas vahendav isik saab sellest toimingust midagi endale või ei saa. Selline isik peab olema valmis kõrvale jätma oma isekad huvid ja tegema oma parima, et paluda parimat kellelegi teisele. Abigail võinuks näha ähvarduses Naabali elule teed, kuidas saada lahti oma abikaasast ja saavutada vabadus; selle asemel samastab ta ennast temaga ja anub tema ärateenimatu elu pärast.

Ehk on parimaks eestkostevormiks eestkostev palve. Me palveta-me inimeste eest, kes ei suuda või taha palvetada ise. Meil tuleb panna kõrvale oma tahtmine, vajadused ja soovid ja rääkida Jumalaga nende inimeste pärast. Meie palved annavad Jumalale vabanduse tungida sügavale Saatana maa-alale. Just teiste pärast palvetades tajume me ääretut kaastunnet, mis Jumalal on meie suhtes. Me saame õppida, kuidas õnnistada neid, kes meid neavad ja palvetada nende eest, kes meid väärkohtlevad (Lk 6:28).

Kas on kunagi keegi kostnud sinu eest mingis olukorras, mil sa ei suutnud enda eest ise hoolitseda? Kuidas aitas see olukord sul paremini mõista, mil moel kostab Jeesus meie eest?

Kolmapäev, 27. oktoober

Mida Abigail teha ei saanud

Inimesed kardavad sageli vägivaldseid isikuid. Nad on valmis kaitsma vägivaldlatsejat, valetavad ja püüavad vägivaldlatsejat pehmemas valguses esitada.

Loe 1Sa 25:25, 26. Mida ütleb Abigaili kohta see, et ta oli abikaasa vigade suhtes otsekohene? Kuidas teeb see tema eestkoste mehe heaks veel märkimisväärsmaks? Juhul, kui keegi kostaks sinu eest just praegu (mis ka toimub), mida võiks ta sinu kohta öelda? _____

Ehkki Abigail on valmis riskima oma eluga selleks, et päästa oma majapidamine, on ta ka ausameelne. Ta ei valeta Naabali pärast. Ta teab, et mees on probleemidega, ja ta ei karda väljendada seda ka avalikult.

Mõni vägivaldses suhtes olija hakkab tihtipeale tundma vastutust vägivaldlatseja tegude suhtes ja tunneb end süüdlasena. Abigail ei tee seda. Tal on tugev eneseväärikuse tunne. See väärtuslik olemise tunne põhineb tema missioonitajul. Ta ei pea ennast Taaveti tõkestajaks ja kingituste toojaks, vaid näeb ennast lihtsalt Jumala tööriistana Taaveti meele muutmisel. Kuna Abigail teab, kes ta on, on ta suuteline julgustama Taavetit olema kõiges see, kes ta olla saab. Ta meenutab Taavetile, et Taavetil on võidelda Issanda võitlused ning mitte raisata aega ja energiat kättemaksmisele isikliku solvangu eest. Abigaili tähelepanek, et „kurja ei leita sinus”(1Sm 25:28), on ühtaegu nii väide kui ka hoiatus, et Taavet ei ole veel ennast kõlbmatuks teinud suureks tööks, milleks ta on võitnud – olla kuningas.

Abigail meenutab Taavetile ka seda, et siis, kui elu on kindlalt ühendatud Jumalaga, pole tal vaja „pesta end puhtaks” ega kaitsta oma au. Jumal teeb seda tema eest.

Meenuta sedagi, et maailmas, milles Abigail elas, ei olnud naise jaoks valikuvõimalusena olemas abielulahutust ega isegi mitte eraldi elama asumist. Maisest vaatepunktist vaadatuna pidanuks ta „kuuluma” oma abikaasale kuni oma surmapäevani. Ometi ei näe Abigail oma elu kasutuna või kestva vanglana. Ta usub, et Jumal käsitleb tema abikaasa asja Temale teada ajal.

Abigaili jutt näitab, et leiame tarkuse igas eluolukorras siis, kui allutame ennast Jumalale. Tarkus ei ole teooria, vaid elamise praktiline viis ja meid ümbritsevate inimestega ümberkäimine.

Mida tähendab allutada ennast täielikult Jumalale? Kuidas inimene seda teeb? Juhul, kui keegi ütleks sulle: „Ma tahan anda ennast täielikult Issandale, kuid ma ei tea, kuidas!”, siis kuidas sa vastaksid? _____

Neljapäev, 28. oktoober

Sees ja väljas

Erinevalt paljudest meist, suutis Taavet omaks võtta konstruktiivse [uusi lahendusvõimalusi pakkuva] kriitika ning ta märkab Abigaili sõnades Jumala tööd. Hetkega näeb ta tema poolt algatatud tegevuse tagajärgede perspektiivi, ja ta on tänulik Jumalale sekkumise eest, et vältida veresauna. Abigail jõuab koju, et avastada – mees on jälle olukorras, kus ta ei kuulaks, ja nii ootab ta targalt järgmise hommikuni, et talle teada anda, mis oli juhtunud.

Naabal on õudusest rabatud. Tõenäoliselt saab ta rabanduse, ja ta sureb kümme päeva hiljem. Taavet pole Abigaili unustanud ja saadab tema juurde mehed abieluettepanekuga.

Mõtles Abigaili kirja pandud sõnade üle käesoleva nädala kontekstis (1Sm 25:41). Mida räägivad need meile Abigailist? Milliseid teisi piibellikke eeskujusid, kes sama põhimõtet rakendasid, saad sa esitada?

Abigail oli naine, kellel oli mõju. Tal oli viis teenijannat; ja siiski oli ta valmis teenima. Palju aega hiljem ütles Jeesus: „Inimese Poeg ei ole tulnud, et lasta ennast teenida, vaid et ise teenida.” (Mt 20:28).

Abigaili elu ei olnud muinasjutt, isegi mitte pärast abiellumist Taavetiga. Nii nagu oli noil päevil tavaks, oli Taavetil mitu naist ja perekonnelu oli kaugel Jumala ideaalist. Abigail oli Taaveti teine naine ja talgi tuli jätkuvalt põgeneda kuningas Sauli eest. Siklagis võtsid amalekid ta koos teiste meeste perekondadega vangi, ja hiljem nad vabastati. Siinkohal kaob Abigail lõplikult Piibli jutustusest. Me kõik sooviksime näha seda tarka ja kaunist naist kuningas Taaveti kõrval tema tähtsas osas, sedamööda, kuidas Taaveti lugu edasi areneb, kuid seevastu on vaikus. Kõik, mida me temast lisaks teame, on, et tal oli poeg nimega Taaniel (1Aja 3:1) ehk Kileab (2Sm 3:3), kes sünnijärjekorra poolest oli troonipärijana teisel kohal. Ometi kaovad mõlemad – nii Abigail kui ka ta poeg – vaateväljast. Mõned õpetlased arvavad, et mõlemad, nii ema kui poeg, surid vägivaldselt. Arvestades hilisemaid vägistamisi, mõrvu, vastuhakke ja mässu, millega Taaveti vanimad pojad seotud olid, polnudki ehk varane surm halvim, mis juhtuda võis.

Jeesuse järelkäijatena ei ole meie elu tingimata muinasjutt. Jumal teab lõppu juba algusest ja nii ei pea meie taipama kõiki oma elu käänakuid. Vajame aga usaldust Jumala headusesse.

Allumine teistele, isegi kui see on kohane, ei ole alati kerge, sest see nõuab alandlikkuse ja sõltuvuse tajumist. Kui hästi läheb sinul selles vallas? Kuidas saad sa õppida alluma, kui on vajalik? Kuidas saame õppida Kristuse allumise imelisest eeskujust?

Reede, 29. oktoober

Edasiseks uurimiseks: „Selliselt võis kõnelda ainult inimene, kes oli osa saanud taevasest tarkusest. Abigaili näoildest, sõnadest ja käitumisest õhkus meeldiva lilledõhna sarnaselt teesklematut jumalakartlikkust, kuna tema südames valitses Jumala Vaim. Tema kõne, mis oli „armu sees”, sõbralik ja rahulik, avaldas taevalikku mõju. See andis Taavetile paremad mõtted ja pani ta värisema mõttest oma tormaka otsuse tagajärgede peale. „Õndsad on rahunõudjad; sest neid hüütakse Jumala lapsiks” (Mt 5:9). Oh oleks Iisraelis olnud rohkem sellise naise taolisi inimesi, kes tasase ja järelemõeldud jutuga oleks leevendanud ärritunud tundeid, tõkestanud tormakate otsuste läbiviimist ning hoidnud tagasi palju kurja!

Pühendunud kristlasest õhkub alati valgust, troosti ja rahu. Talle on iseloomulikud südamepuhtus, taktitunne, lihtsus ja praktilisus. Teda juhib omakasupüüdmatu armastus, mis pühitseb tema mõju. Temas elab Kristuse täius ja kõikjale, kuhu ta läheb, jätab ta maha meeldiva mälestuse. Abigail oli tark noomija ja nõuandja. Tema mõju ja arukus jahutasid Taaveti ägeduse. Taavet mõistis, et oli toiminud mõistmatult ja kaotanud enesevalitsemise.

Alandliku südamega võttis ta noomituse vastu – kooskõlas omaenda laulusõnadega: „Õige löögu mind; see on heldus! Ja ta nuhelgu mind; see on õli mu pea peale!” (Ps 141:59. Taavet tänas ja õnnistas Abigaili tema vaga nõu eest. Paljud arvavad, et tänuväärne on seegi, kui nad suhtuvad noomimisse kannatlikult, kuid vähesed oskavad noomitust vastu võtta tänutundega ja õnnistada neid, kes püüavad takistada neid valesti käitumast!” – Ellen G. White, *Patriarhid ja prohvetid*, lk 667.

Küsimused aruteluks:

1. Abikaasade-vaheline vägivald on suur probleem. Kogudusena on meil kohustus aidata. Just seepärast on seitsmenda päeva adventistide kalendris iga aasta augusti neljas hingamispäev „Vägivalda ennetamise päev”, mis annab meile erilise võimaluse harida kaasliikmeid ja teadvustada probleemi. Mida saame me teha, et aidata neid, kes kannatavad selle kohutava nuhtluse all?

2. „Õndsad on rahutegijad, sest neid hüütakse Jumala lasteks” (Mt 5:9). Käesoleva nädala õppetükist lähtudes, millised on rahutegijatele iseloomulikud jooned? Kuidas saame me teha rahu ilma põhimõtete kompromissile minemata?

6. õppetükk: 30. oktoober – 5. november

Uuri ja võõramaalase usk

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 1Sm 26:5-11; 2Sm 11; Est 8:17; Ps 51; Js 56:3-7; Ef 2:19.

Meelespeetav kirjakoht: „Armasta Issandat, oma Jumalat, kõigest oma südamest ja kõigest oma hingest ja kõigest oma väest!” (5Ms 6:5).

Kujuta ette, et sa ostad rongipileti. Sa seisad pikka aega järjekorras ja muretsed ega sa rongist maha ei jää. Lõpuks maksad pileti eest, saad oma pileti ja ruttad rongile. Teel rehkendad mõttes tagasisaadud raha ja leiad, et sulle on antud tagasi palju rohkem kui vaja. Mida sa teed? Seisad uuesti järjekorras, et raha tagasi anda ja jääd võibolla rongist maha või leiad, et see on lihtsalt õnnelik päev ja ruttad edasi?

Mida sa kõnealuses olukorras teed, sõltub sinu arusaamast õigest ja valest. Eetika [kõlblusõpetus] on viis, kuidas rakendada seda arusaama oma igapäevasesse ellu. Tänapäeval on populaarseimaks eetika liigiks olukorraeetika, mis pakub välja mõttekäigu, et ei ole kõlbluse absoluuti [vastand suhtelisele]. Tihti tähendab see, et tehakse seda, mis on endale ühes või teises olukorras kasulik.

Käesoleval nädalal näeme teravat kontrasti eetika vallas, kuningas Taaveti ja sõjamees Uuri ja eetika vahel. Kui õudsed Taaveti teod ka on, paistavad need veel hullemad Uuri ja tegudele vastandades. Kuigi meile pole Uuri ja kohta palju räägitud, õpetab see, mida temast teada saame, ja tema õnnetu saatuse, mida tähendab elada oma elu usu järgi, mitte lihtsalt usust rääkides.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 6. novembriks.

Pühapäev, 31. oktoober

Libe tee

Loe 2Sm 11 ja küsi endalt, kuidas sai keegi, keda Jumal nii austas, astuda nii sügavale pattu? Millise hoiatuse esitab see meile kõigile?

Me ei saa uurida Uuriija lugu ilma vaatlemata Taavetit. Uuriijaga seoses näeme Taaveti halvimaid päevi. Saamueli raamatu kirjutaja ei vaata üle kangelase pattudest sellega, et laulab ülistust. Taaveti, Batseba ja Uuriija lugu on pöördepunktiks Taaveti elus ja valitsemises. Senini iseloomustatakse Taavetit kui kedagi, kes liigub tugevusest tugevusse. 2Sm 11 kirjeldab Taaveti languse algust.

Mõni võib tahta näha Taaveti patus vabandust enda pattudele. Jutustaja rõhutab aga, et patul on tagajärjed ning näitab, kui paljude inimeste elu mõjutab üks konkreetne patt. Esimene, kes Taaveti patu tõttu kannatab, on Uuriija, talle järgneb laps, kes Taavetile ja Batsebale sünnib. Taavet kaotab usutavuse oma perekonnas ning tagasilöögid ulatuvad pereprobleemidest riikihaaravaks probleemideks. Ahelreaktsioon, mille Taaveti patt esile kutsus, laieneb lõpuks vägistamiseni (2Sm 13:14), mõrvani (2Sm 13:28, 29) ja paljude inimeste kaotamiseni mässus (2Sm 15). Isegi juhul, kui meeleparandusega saavutatakse Jumala arm, osutab Saamueli raamatu autor meile selgelt, et patul on tõsised tagajärjed (2Sm 12:13, 14).

Taaveti, Batseba ja Uuriija lugu jutustatakse hoolika ülesehituse vormis. Piibli kirjutaja kasutab tegevust väljendavaid sõnu (kaasates sageli tegusõna *saatma*) selleks, et vastandada Uuriija ja Taaveti käitumist. Vaadake loo ülesehitust põhitegevuse pinnal.

- * Taavet saadab Joabi võitlema ammonlastega (11:1).
- * Taavet küsitleb Batseba kohta ja saadab Batseba järele (salmid 3, 4).
- * Taavet rikub Batsebaga abielu (s 4).
- * Batseba saadab sõnumi lapseootel olemise kohta (s 5).
- * Taavet saadab Uuriija järele (s 6).
- * Uuriija keeldub Batsebaga magamast (s 13).
- * Taavet saadab Uuriija volituse Uuriija surma saata (salmid 14, 15).

On kerge näha, et „saatmine” on 2Sm 11. peatükis väga tähtis tegevus. Kui me saadame kellegi järele või kellelegi midagi, siis on meil harilikult mõju sellele inimesele. Sellest nurgast vaadatuna on Taavet meie loos tõesti kõige vägevam tegelane. Tema teostab suurema osa saatmisi. Tema kontrollib käesoleva koosseisu liikmeid. Tema vormib ja purustab nende elu. Ta näeb välja nagu tüüpiline muistse Lähis-Ida ainuvalitseja. On aga üks asi, mida Taavet ei kontrolli: patt. Kuigi näib, et ta kontrollib välist tegevust, kontrollib patt tema valikuid ja motivatsiooni.

Esmaspäev, 1. november

Keegi ei ela üksikul saarel

Kogu Taaveti ja Uurija loo taustal käib sõda ammonlastega. Loe 2Sm 11:1 hoolikalt läbi. Millise Taaveti peene kritiseerimise lülitab asjasse autor? _____

Taavet otsustab jääda koju ja saata sõjaväe välja Joabi juhtimisel. See oli muidugi Taaveti esimene viga. Ta oli hakanud millegipärast uskuma, et ta oli tõesti erilisem kui tema mehed ega pannud seepärast ennast ohtu. Taavet ei olnud veel õppinud, et suurimad ohud ähvardavad peaagu alati seestpoolt, mitte väljast. Võimu või autoriteedi suureks probleemiks on, et see paneb meid kergesti moonutama ettekujutust endast. Me mõtleme, et oleme kuidagi paremad kui teised ja kõrgemad seadustest ja eeskirjadest, mis teisi seovad.

Võrdle juhtimisvorme, mida Taavet viljeleb 1Sm 26:5-11 ja 2Sm 11. Millist erinevust sa näed? _____

Lugudes, mis kirjeldavad, kuidas Taavet säästab Sauli elu, juhib Taavet eeskuju kaudu ja küsib, kes tahab vabatahtlikult tulla. Kuid nüüd, 2Sm 11 ajaks, leiab Taavet ennast – selle asemel, et olla oma väeosaga väljas ning seda juhtida ja sõltuda suunamises ja isiklikus ohutuses Jumalast – kuumal niiskel õhtul palee lamedalt katusele (võibolla selleks, et õhtutuult nautida). Palee, tõenäoliselt ehitatud kantsi kõrgeima osana, pakub ülevaadet suuremast osast Jeruusalemmast. Taavet silmitseb majakatuseid, ja näeb naist kümblemas. Siis saadab ta kellegi pärima naise isiku kohta. Ta laseb naise kutsuda, kuigi teab väga hästi, et too on Uurija naine. Heebrea keele tegusõna, mida kasutatakse Taaveti korralduse kohta Batseba suhtes, on väga kange. Teiste asjadega seoses kasutatakse seda väljendamaks, et midagi võetakse jõuga (1Ms 14:11). Taavet toimib oma soovi kohaselt, ja kuna hormoonid möllavad, jätab ta täiesti kõrvale, mida ta teab õige ja vale olevat. Vähe aimab Taavet sel hetkel kaugeleulatuvat mõju, mis järgneb sellele isiklikule otsusele, mille ta langetab. Oma võimuga meelega hiilates, mõjustab ta otseselt Batseba elu, Uurija elu, sündimata lapse elu ja loomulikult Iisraeli ajalugu.

Mõtle otsustele, mida sa teed. Kas need toetuvad rohkem mõistusele, arukale mõtlemisele ja loogikale või tunnetele ja kirele? Milline mõtteviis näib sul võimutsevat? Kas selliste ajendite vahel on õige tasakaal, ja kui mitte, siis kuidas sa selle leiaksid?

Teisipäev, 2. november

Võõramaalane

Läbi kogu selle peatüki viidatakse Uurijale kui hett Uurijale. Kes siis olid hetid? Palestiina hetid oli rahvusühm, kelle suhe Uus-Hetiitide riigiga põhjas on ebaselge. Vana Testamendi maailmas oli kultuur, rahvus, rass ja religioon väga läbipõimunud. Sel põhjusel kritiseerib ja keelab Vana Testament rangelt segaabelusid Iisraeli ja ümberkaudsete rahvaste vahel. 5Ms 7:3 toodud keeldu korratakse Iisraeli iga peamise vaimuliku elustamise korral. Segaabelude keelu mõistmise võti on religioon, usk. Vana Testament on täis näiteid võõrastest, kes võtsid omaks Iisraeli Jumala, ja Piibel loeb nende Iisraeliga ühtesulamist positiivseks. Uurija puhul on ühtesulamine nii abielu kui ka usu vormis.

Millised mõningad näited saad tuua võõraste kohta, kes sulandusid Iisraeliga? Jos 6:25; Rt 1:1-16; Est 8:17; Js 56:3-7.

Moabi naine Rutt lahkus oma maalt, rahva hulgast ja usust ning läks koos oma ämmaga Iisraeli. Tema kuulsad sõnad kriipsutavad alla tähtsa põhimõtte: võtta omaks mitte ainult teine inimene, vaid ka teine Jumal. „Ära käi mulle peale, et ma sind maha jätaaksin ja pöörduksin tagasi su juurest, sest kuhu sina lähed, sinna lähen ka mina, ja kuhu sina jääd, sinna jään minagi! Sinu rahvas on minu rahvas ja sinu Jumal on minu Jumal” (Rt 1:16). Ühtesulamine ei hõlma ainult eeskujulikke miniid, vaid ka valetavaid lõbunaisi. Meenuta Raahabit, prostituuti, kes päästis kaks maakuulajat; siin oli tegemist kellegagi, kes vastas väga hästi sellele väikesele valgusele, mis tal oli ning otsustas uskuda, et Iisraeli Jumal on vägev ja ustav. Mingi aeg pärast Jeeriko langemist abiellus Raahab Salmoniga ja ta on, nii nagu Rutki, lülitatud Kristuse suguvõsaloendisse (Jos 6:25; Mt 1:5).

Uurija ei olnud ainus hett, kes Taaveti teenistuses oli. 1Sm 26:6 mainib hett Ahimelekit. Uurijast aga sai Taaveti sõjakangelane (1Aja 11:41). Huvitav küll, kui Batseba isa Eliam (2Sm 11:3) oli sama Eliam, kes oli giilolase Ahitofeli poeg (2Sm 23:34), siis oli Uurija küll abiellunud väga mõjuka perekonnaga. Tema äiaks oluks sel juhul sõjakangelane ja Taaveti hinnatud nõuandja poeg. See selgitakse Uurija maja ligidust paleele, ja võiks abistada mõistmisel, miks Ahitofel läks üle Absalomile. Võis väga hästi olla, et ta kandis vimma Taaveti peale lapselaps Batseba kohtlemise pärast ja tolle abikaasa, Uurija, mõrvamise pärast.

Loe Ef 2:19. Kuidas saab Ruti, Raahabi ja Uurija sulandumine Iisraeli hulka aidata meil paika panna oma isiklik vaimulik sugupuu? Kuidas aitab see lõik meil mõista, et oluline pole meie taust, sest Kristuse kaudu võetakse meid vastu „Jumala kodakonda”?

Kolmapäev, 3. november

Mida tähendab su nimi?

Nimed olid Piibli-aegses maailmas väga tähtsad. Nimi jutustas inimese kultuurilisest pärandist ja uskumustest või osutas vanemate igatsusele lapse suhtes. Sageli väljendati elu olukordade või uskumuste muutust nimevahetusega.

Pööra tähelepanu järgmiste Piibli tegelaste uutele nimedele ja märgi vastava nime muutuse põhjus:

Aabram (1Ms 17:5) _____

Jaakob (1Ms 32:28, 29) _____

Taaniel (Taaniel 1:7) _____

Pärast Jaakobi võitluseööd taevase külalisega koges ta ehk üht kõige ulatuslikuma mõjuga nimevahetust Jumala rahva ajaloos üldse. Petisest (Jaakob) sai „Jumal võitleb” (Iisrael) ning kõiki tema järeltulijaid hakati tundma „iisraellastena” ehk Iisraeli lastena.

Taanieli puhul oli nimevahetusel teistsugune eesmärk. Kuningas Nebukadnetsar tahtis olla kindel, et küüditatud noormehed teaksid, kes on võimul. Ta tahtis ka teha omamoodi „ajuloputust”. Paganlik kuningas muutis Taanieli nime „Jumal on mu kohtunikust” „kaitse printsi eluks” (Beltsassariks), püüdes seega õõnestada Taanieli truudust oma Jumalale.

Batseba abikaasa nimi ei ole Piibli ajaloos ainulaadne. Kuningas Hiskija valitsemisajal vahendas Urija-nimeline prohvet Jumala otsuse Jeruusalemma kohta (Jr 26:20-23). Huvitav küll, Urija nimi on heebreapärane ja seda võib tõlkida „minu valgus on Issand” või „Issanda leek”. Kuigi ta oli sünnilt hett, valis ta kuuluda Iisraeli Jumalale. Urija rahvuslik tagapõhi toonitab tõsiasja, et Jumal ei vaata välisele, vaid tunneb südant. See, kui meie perekonna liikmed on koguduse silmapaistavates ametites või meil on olnud suur jumalakartlik esiisa, ei anna meile Jumala ees mingit eelist. Samuti ei mõjuta meie vastuvõtmist Jumala poolt meie perekonna ajalugu ega ka mitte isiklikud möödunud päevad.

Kogu inimkonna eest surres rebis Kristus maha *kõik* vaheseinad *kõigi* rahvaste vahel (Gl 3:28). Rist tõestab, et oleme Jumala ees kõik võrdsed; Kristuse surm oli iga inimese jaoks, igal inimesel on lõputu väärtus Tema silmis. Tõsi jah, Jumal on ühel või teisel ajal andnud erinevatele gruppidele eriülesanded ja kutsumise, kuid see ei ole sama, mis öelda, et mõned inimesed on Jumala jaoks väärtuslikumad kui teised. Rist kuulutab sellise seisukoha valeks.

Neljapäev, 4. november

Põhimõtetega mees

Piibliloos esineb Batseba passiivse tegelasena, ja Piibli autor hoidub tegemast mingit märkust tema vastutuse või asjasse mässituse kohta. Ehkki ta näib kogu kirjapanekus passiivsena, maksab ka tema kõrget hinda. Tema pojake sureb. Ainus kord, kui Batseba räägib, on siis, kui ta saadab Taavetile sõna, teatades et ta on lapseootel (2Sm 11:5). Taavet kujutab ette, et kui ta saaks Uuriya koju tuua kasvõi üheks ööks, siis võiks näida, et laps on Uuriya oma ning Taaveti patt jääks tuvastamata. Ja nii saadabki Taavet Uuriya järele, kel tuleb ette võtta väsitav 40miiline (umbes 65 km) rännak Jeruusalemma. Pärast lühikest vestlust saadab Taavet Uuriya koju varjatud käsuga, et ta magaks oma naisega (2Sm 11:8). Püüdes näida üllas, saadab ta Uuriya koju ka kingituse, mõeldes, et olukorra eest on nüüd hoolet kantud. Uuriya on aga põhimõtetega mees ja temaga ei saa manipuleerida. Järgmisel hommikul kuuleb Taavet, et Uuriya veetis öö värvavas kuninga sulaste juures. Olukord libiseb kähku Taaveti kontrolli alt välja. Taavet laseb kutsuda Uuriya. Taavet hakkab haarama meeleheide. Uuriya on talle hullusti koha kätte näidanud. Taavet, kes oli kord rikkumatu, aus mees, ei paista nüüd mõistvat Uuriya ausameelsust.

Mida räägib 2Sm 11:10-13 meile Uuriya ajenditest? Milliseid teisi näiteid võid Piiblist tuua inimeste kohta, kes toimisid sama ausameelselt?

Uuriya vastus näitab, et ta ei olnud nimekristlane, vaid sidus ennast täielikult Iisraeli Jumalaga ja oma kaaslastega. Uuriya uskus, et vale oli kasutada oma olukorda isiklikuks mugavuseks või eeliseks. Sama Taavet, kes näitas kord üles täielikku truudust kuningas Sauli suhtes (ehkki Saul teda taga kiusas), ei suuda nüüd mõista Uuriya ustavust ja truudust.

Taavet otsib väljapääsu jälestava skeemi kaudu. Ta joodab Uuriya sihilikult purju selleks, et murda tema põhimõtteid. Huvitav on märkida, et sama skeemi kasutasid Loti kaks tütart, ja siit said alguse ammonlased (1Ms 19:30-38) – just see rahvas, kellega Iisraeli sõjavägi võitleb. Oma rikutud mõttevõimest hoolimata keeldub Uuriya minema kompromissile oma väärtushinnangutega ja veedab öö jälle kuninga sulaste juures.

Loe Ps 51 2Sm 11 kontekstis. Mida saame siit õppida patu olemuse kohta, kahetsuse kohta ja Jumala armu kohta?

Reede, 5. november

Edasiseks uurimiseks: „Piiblit on vähe öelda inimeste kiitmiseks. Vähe ruumi on antud isegi parimate inimeste, kes kunagi elanud, vooruste ülesloetlemisele. Selline vaikimine on eesmärgipärane; siin on õppetund. Kõik head omadused, mida inimene omab, on Jumala and; nende head teod tehakse Jumala armust Kristuse kaudu. Kuna nad võlgnevad kõik Jumalale, kuulub au selle eest, kes nad on või mida nad teevad, ainult Talle; nemad on üksnes vahendid Tema kätes. Ja mitte ainult seda – nii nagu kõik Piibli möödunud aegade lood õpetavad – ohtlik on kiita ja ülistada inimest, sest kui inimene kaotab silmist oma täieliku sõltuvuse Jumalast ja toetub oma tugevusele, langeb ta kindlasti...

Meil on oma jõuga võimatu hoiduda võitlusest; ja mis iganes pöörab meelega kõrvale Jumalalt, mis iganes viib eneseülistamisse ja sõltumatusesse, see valmistab kindlasti teed meist jagu saamisele. Piibli üldsuund sisendab tungivalt, et ei usaldataks inimlikku jõudu, vaid julgustataks usaldust jumallikku jõusse.

Taaveti langemisele valmistas teed ennast usaldav ja ennast ülistav meelsus. Meelitused, võimu peen peibutus ja toretsemine ei jätnud oma mõju talle avaldamata. Lähikäimine ümberkaudsete rahvastega avaldas ka mõju kurja poole. Vastavalt tollal Idamaade võimukandjate hulgas valitsevatele tavadele, ei mõistetud kuningat hukka kuritegudes, mida ei sallitud alamate puhul; ainuvalitseja ei olnud kohustatud ennast samamoodi valitsema nagu pidid ennast valitsema alluvad. Kõik see kaldus vähendama Taaveti taju patu äärmisest patusest. Selle asemel, et alandlikult toetuda Jehoova väele, hakkas ta usaldama oma tarkust ja suutlikkust.” – Ellen G. White, *Conflict and Courage*, lk 177.

Küsimused aruteluks:

1. Las su klassi üksikliikmed räägivad oma osast ja kohast, kus neil on olnud (või on) võimu või mõju. Arutlege selle üle, mida saab teha positsioonidel olijate võimu kuritarvitamise kaitseks. Kuidas saame aidata kedagi, keda näeme olevat ohus kuritarvitama oma autoriteeti või mõju?

2. Vaadake oma hingamispäevakooli klassi etnilise, kultuurilise ja sotsiaalmajandusliku esindatuse seisukohast. Kui teretulnud oleksid teie klassis inimesed teistest gruppidest või mittekogudusest? Mida saate hingamispäevakooli klassina teha, et jõuda „võõrastele”?

3. Kuningas, keda Uuriija ustavalt teenis, mõrvas Uuriija – ausa, truud, põhimõttekindla mehe. Taavet – ebaaus, reetlik, salalik – sai endale naiseks kauni naise ja elas veel päris palju aastaid. Arutlege.

4. Vaadake klassis läbi Ps 51 ja arutlege, mida õpetab see meile andestusest. Kuidas saame võtta vastu andestust siis, kui oleme ehk süüdi sama halbades pattudes nagu Taavet?

7. õppetükk: 6.–12. november

Preester Ebjatar

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 2Ms 28:6, 39:2–7, 1Sm 21:1–9, 22:6–23, 2Sm 15:13–29

Meelespeetav salm: „Nii oskab Issand küll jumalakartlikke kiusatusest välja kiskuda, ülekohtusi aga nuhtlemiseks kinni pidada kohtupäevani“ (2Pt 2:9).

Preestrid mängisid Iisraeli elus ja ajaloos väga olulist osa. Ja mitte ainult Iisraelis, vaid ka ümbritsevate rahvaste seas. Mesopotaamia kultuuris peeti kuningat preestriks, seega ühendas ta endas nii poliitilise kui religioosse võimu. Preestrite gildil oli kohus väga palju mõjuvõimu ja on teada palju juhtumeid, mil preestrid olid kuningategijad. Preestrite roll oli Iisraeli usuelu keskmes eriti Vana Testamendi ajal. Ajalugu näitab, et ka Uue Testamendi ajal oli preestrite mõju väga suur.

Idee, et kõik usklikud on preesterkond (1Pt 2:9), tuli esile seoses protestantliku reformatsiooniga ja see pole täielikult ainult Uue Testamendi kontseptsioon (vt 2Ms 19:6). Jumala plaan on kogu aeg olnud, et usklikud oleksid pühad ja teeniksid teisi, vahendades neile päästeplaani.

Sel nädalal vaatleme Ebjatari lugu, mis annab meile olulise sissevaate Vana Testamendi preesterlusse ja sellesse, et preesterlus ei rajane ainult sugupuul või haridusel, vaid isiklikul pühendumisel Issandale. Nagu Ebjatari lugu näitab, võivad valed valikud preesterkonna liikme preestriseisusest ilma jätta.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 13. novembriks.

Pühapäev, 7. november

Valed ja tragöödia

Loe 1Sm 21:1–9 ja 1Sm 22:6–23 ja vasta järgmistele küsimustele:

Missuguse vale Taavet Ahimelekile rääkis selle kohta, miks ta seal oli? _____

Mis sai Ahimelekist selle tulemusel, et ta Taavetit usaldas? _____

Kuidas otsis Saul võimalust oma mehed Taaveti vastu pöörata? Missuguseid argumente ta kasutas? _____

Kuidas vastas Ahimelek Saulile Taaveti iseloomu ja ustavuse kohta? _____

Mida räägib see lugu Sauli kohta, kui langenud ja kättemaksu-himuline kuningas temast oli saanud? _____

Mis sa arvad, miks välismaalane Doeg nõustus tegema seda, mida Sauli teenijad keeldusid tegemast? _____

Kuidas vastab Taavet massitapluse uudisele? Mil viisil oli tema vastus õige? _____

Missuguse lubaduse annab Taavet Ahimeleki pojale, kes vere-töö eest pääses? _____

Uuri seda lugu, keskendudes aususe ja ebaaususe, ustavuse ja ustavusetuse kontrastile. Mõtle kaosele, mis on patust tingitud. Milliseid moraalseid küsimusi sul tekkis, milliseid moraalseid valikuid pead sina langetama? Mõtle enne tegutsemist oma tegude tagajärgedele.

Esmaspäev, 8. november

Preester Ebjatar

Meile ei ole kirja pandud, kuidas Ebjatar oma pere tapmise keskelt põgenes. On kirjas, et ta põgenes ja suutis jõuda Taaveti juurde. Enne ärajooksmist suutis Ebjatar päästa õlarüü (1Sm 23:6), preestri ühe olulisema asja (preesrite püha riietus, vt 2Ms 28:6; 39:2–7), mida kanti siis, kui otsuste tegemisel otsiti Jumala tahet. Vähemalt kahel korral on Piiblis teada antud, et Taavet kutsus Ebjatari enda juurde koos õlarüüga (1Sm 23:9–12; 30:7, 8).

Vastupidiselt tänapäeva inimestele ei olnud Ebjatari aja inimestel ligipääsu Jumala kirjalikule Sõnale. Seaduste raamatust (pentateuh) oli vaid käputäis käsikirjalisi koopiaid, nii et enamusel inimestest ei olnud võimalust Jumala Sõna uurida. Tänapäeval on meil eesõigus Piiblit ise lugeda. Jumal on töotanud anda meile Püha Vaimu, et Ta seletaks meile Sõna, nii individuaalselt kui kollektiivselt (Jh 14:26). Jumal kasutab jumaliku nõuande jagamiseks inimesi (Õp 20:18) ja Ta töötab ka olukordade kaudu (Rm 8:28).

Missugused olid Ebjatari ülesanded, kui ta preester oli? 1Sm 23:9–13; 2Sm 15:24; 17:15–22.

Lisaks nende ülesannete täitmisele oli Ebjatar läbi teinud isikliku trauma ja oli, nagu Taavetki, kodutu põgenik – mis mõningal määral valmistas teda ette olema Iisraelile, kes oli samuti pidevalt teekonnal, veel parem kuningas tulevikus. Ta mõistis stressi, hirme ja reetmist, mida Taavet ja tema mehed olid pideva tagakiusamise ajal tundnud.

Isiklik identifitseerimine inimese või inimeste grupiga – see motiiv on Uue Testamendi preesterkonna kontseptsioonis väga oluline. Kirjas heebrealastele on öeldud, et Jeesus on meie Ülempreester, kuna Ta mõistab meid täielikult (Hb 2:17).

Loe 1Pt 2:9. Uus Testament õpetab, et meil kõigil on oma kogukonnas preestritena oma vastutus. Me ei ole endid ise määranud. Jeesus ütles: „Teie ei ole valinud mind, vaid mina olen valinud teid ja olen seadnud teid, et te läheksite ja kannaksite vilja ja et teie vili jääks. Mida te iganes Isalt palute, seda ta annab teile minu nimel.“ (Jh 15:16) Jumala kutsumine ei muuda meid Vana Testamendi preestriteks ega ka Uue Testamendi apostleiks, kuid see annab meile ülesande olla vahendajaks oma perekonnas, kogukonnas ja nende seas, kes on meie ümber. Kuidas saaksid paremini „preestrina“ teenida?

Teisipäev, 9. november

Absalomi mäss

Teise Saamueli 15–18 peatükkides on kirjas Absalomi kurb lugu. Absalom oli Taaveti poeg, kes mässas isa reeglite vastu. Ühel hetkel on Absalomi armee teel Jeruusalemma poole. See võis Ebjatar jaoks olla õudusunenägu. Taavet on otsustanud Jeruusalemma sõjatandriks muutmise ja veresauna korraldamise asemel pigem põgeneda. Kõik Taaveti ustavad kaaslased valmistuvad koos oma juhiga põgenema. Ebjatarile meenus kindlasti tema põgenemine pärast seda, kui kuningas Saul tema külas tapatalgud korraldas ja tema pere surma sai. Ta on valmis lahkuma koos Taavetiga.

Loe 2Sm 15:13–29. Mida saame sellest lõigust teada Taaveti iseloomu kohta, isegi hädaajal? Missugune on Ebjatar osa siin?

Võtnud seaduse laeka, on Ebjatar ja preestrid valmis linnast lahkuma, kuid Taaveti korralduse kohaselt peab laegas jääma. Taavet on õppinud, et Jumala kohalolu sümboli kaasaskandmine ei tähenda tingimata, et Jumal on sinuga. Risti kui religioosse märgi kandmine või reeglitest kinnipidamine ei taga Jumala ligiolu ega Tema järgimist. Jumalaga ei saa manipuleerida. Laegas pidi jääma sinna, kuhu see kuulus. Laeka jätmine oli Taaveti poolt ka usutegu. Ta usaldas, et Jumal päästab ta ja toob ta veel kord Jeruusalemma tagasi.

Laegas on omale kohale asetatud ja Ebjatar toob ohvreid (2Sm 15:24), kuni kogu rahvas on linnast lahkunud. Sel hetkel said Ebjatarist ja Saadokist Taaveti ja tema rahva vahendajad.

Lugu Taaveti luurevõrgustikust muudab selle huvitavaks lugemismaterjaliks (2Sm 17:15–29). Ebjatar ja Saadok olid Taaveti silmad ja kõrvad selles linnas. Ebjatar ja Saadoki pojad ootavad väljaspool Jeruusalemma sõna. Inimesed ei ole need, kes nad näivad olevat. Üks teenijaüdruk, keda keegi ei osanud kahtlustada, viib sõnumi noormeestele. Üks poiss, kes seal süütuks seisis, sai väga hästi aru, mis toimub, ja rääkis sellest Absalomile. Absalomi mehed ajavad preestrite poegi taga, poisid leiavad kaastunnet ja saavad peidupaigaks kaevu. Naine, kelle kaevus nad redutavad, jätab mulje millestki muust, laotades kaevu üle teki ja sinna peale sõmerat, tuletades meelde Rahabi meetodit kahe maakuulaja varjamisel (Jo 2:6).

Ka meie kontekstis ei ole asjad alati nii, nagu nad näivad olevat. Paljude naeratuste taga on valutav süda. Kristuse järgijaina on meid kutsutud olema Tema esindajad. Me muutume end ümbritsevate jaoks Jumala käeks. Me peame olema avatud ja tundlikud, et näha muljest sügavamale, tajuda inimesi ja olukordi nii, nagu need tegelikult on, me peame endid aitamise nimel ohverdama.

Kolmapäev, 10. november

Ebjatari valik

Meil puuduvad teadmised Ebjatari isiklike arvamuste, poliitiliste või usuliste vaadete kohta. Kõik, mis ta ütleb, on kirja pandud kui Jumala sõnad Taavetile. Kuid tema teod räägivad valjemini kui sõnad. Kuigi ei ole öeldud, et tema midagi ütles, on tähelepanuväärne üsknes asjaolu, et ta oli omal kohal.

Taaveti aegadel peeti isa peamiseks pärijaks esmasündinud poega. Kuninga puhul tähendas see, et esmasündinud poeg pärib trooni. Jumal ei ole siiski kunagi traditsioonidega aheldatud. Iisraeli ajaloos on hetki, kui Jumal vaatas esmasündinutest mööda, et kutsuda teisi, mõnikord jumaliku dekreediga, teinekord olukordade ja esmasündinute valikute kaudu (vt 1Ms 4:1–5, 21:8–12, 25:21–36, 48:8–19, 1Sm 16:6–12).

Loe 1Kn 1:1–8. Mis võis põhjustada seni Taavetile nii ustava Ebjatari sellist käitumist?

Saalomon ei olnud vanim poeg ja seega ei olnud tema tava kohaselt isa trooni pärija. Vanima poja Amnoni oli tapnud tema vend Absalom. Absalom suri ebaõnnestunud riigipöördekatsetel. Ja nüüd tundis kolmas poeg Adonija, et troon kuulub õiguspäraselt temale. Adonija pidas nõu Joabi ja Ebjatariga, kes avaldasid talle oma teotust (1Kn 1:7).

Saalomon oli Adonijast noorem ja tema perekondlik taust oli häbiväärne. Tema ema ei olnud keegi muu kui Batseba, hett Uurija endine naine; Uurija tapeti Taaveti suhte varjamiseks Batsebaga. Kuid hoolimata sellest taustast armastas Jumal Saalomoni (1Sm 12:24) ja oli selge, et Jumal oli ta valinud Taaveti järglaseks (1Aj 22:9, 10). Sellise ebamugava valiku ees võis Ebjatar tunda, et ta ei suuda Saalomoni teotamise korral skandaali ära hoida ja nii lasi ta end mugavalt traditsioonidesse langeda, selle asemel, et Jumala tahet kuulata.

Traditsioon võib olla väga mugav, kuna me ei pea võtma vastutust mõelda asjadele Jumala ilmutatud tahte kohaselt. Palju lihtsam ja turvalisem on öelda, et me oleme alati nii teinud.

Kui sageli laseme tavadel takistada Jumala tahet? Miks peame samas olema hoolikad, et me ei peaks midagi automaatselt pelgalt tavadeks, et need siis oma teelt minema pühkida?

Neljapäev, 11. november

Ebjatari saatust

Pärast Taaveti surma ja Saalomoni tõusmist troonile pidi lahendamata teatud probleemid. Pärast Adonija surma (1Kn 2:13–25) oli veel probleem preester Ebjatariga, kes oli ustavalt teeninud Saalomoni isa. Ta oli Saalomoni vastu – mida temaga teha?

Loe 1Kn 2:26, 27. Kuidas toimib Saalomon Ebjatariga ja millega ta oma otsust põhjendab? _____

Nende salmide pealiskaudne lugemine võib jätta mulje, et Ebjatar vabastati ametist üle saja aasta tagasi Eeli soole antud prohvetikuulutuse tõttu (1Sm 2:30–36). Kuid siin näeme näidet sellest, et Jumal näeb meie tuleviku vabasid valikuid. Jumal teab, missuguseid valikuid meie ja meie järglased langetame ja seega suudab Ta tulevikku ennustada. Jumal teadis, et nagu Eeli pojad ei kõlvanud preestriteks oma käitumise tõttu, nii ei sobi preestriks enam ka nende järeltulijad Ebjatar, kuna ta ei olnud tahtlik alluma Jumala valikutele.

Loe Mt 26:14–16, 20–25. Mõtle sellele ettekuulutusele Ebjatari preestriseisuse kaotamise valgel. Missugune sarnane põhimõte mõlemal juhul toimib?

Asjaolu, et Jeesus teadis juba algusest peale, et Juudas Ta reedab, ei põhjustanud seda, et Jeesus oleks Juudase endast ära tõuganud. Juudas oli üks siseringist, kaheteistkümnest. Ta koges oma elus Jumala väge. Kuid Juudas, nagu ka Ebjatar, ei olnud valmis alluma Jumala tahtele. Näib, et ta jagas Ebjatari vaateid kuningaseisusele ja kuidas võimule ja kontrollile peab lähenema. Juudas tahtis näha, kuidas Jeesus kroonitakse maapealse kuningriigi kuningaks. Frustratsioonis pöördus ta traditsiooniliste juhtide, kirjatundjate ja variseride poole ja reetis tõelise Kuninga.

Jumalik ettenägevus ei ole automaatselt jumalik ettemääratus. Inimestel on valikud, nagu olid ka Juudasel ja Ebjataril. See, et Jumal teab meie valikuid ette, ei piira meie vabadust valikuid teha.

Vaba valik on Jumala pühamaid kingitusi meile. See läks väga kalliks maksmata: Jeesuse surm ristil. (Kui meile ei oleks antud vaba valikut, ei oleks me saanud valida pattu ja Jeesus ei oleks pidanud meie pärast surema.) Kui hoolikalt sina oma otsused läbi mõtled ja läbi palvetad?

Reede, 12. november

Edasiseks uurimiseks:

„Jumal on sind valinud suureks ja pühaks tööks. Ta on otsinud võimalusi sinu distsiplineerimiseks, testimiseks, sinu tõestamiseks, puhastamiseks ja õilistamiseks, et seda püha tööd saaks teha ainult Tema auks, mis kuulub täiesti Jumalale. On imeline mõelda, et Jumal valib inimese ja toob ta iseendaga lähedasse suhtesse, andes talle missiooni, töö, mida Tema heaks teha. Nõrk inimene muudetakse tugevaks ja arg inimene julgeks, ebakindlus muudetakse kindlaks ja otsustuskindlaks. Kuidas on see võimalik, et inimene saab selle tagajärjena volituse kuningate Kuningalt! Kas ilmalikud ambitsioonid peaksid meid sellest pühast usaldusest, pühitsetud töölt eemale peibutama?“ (Ellen G. White, *Valitud sõnumid*, II raamat, lk 167)

Küsimused aruteluks:

1. Mõeldes teistele lugudele Piiblis, süvene Sauli elukäiku. Kuidas keegi, kellele on nii palju antud, pillab selle kõik laiali? Milliseid õppetunde siit õppida saame? Millised eksimused viisid teda allakäiguteele, mis tõukasid tegudele, mida sel nädalal uurisime?

2. Mõttele sellele, kuidas saab Jeesus oma inimlikkuses meie meie võitlustes kaasa tunda. Miks on Kristuse inimlikkus meie jaoks nii oluline?

3. Kuidas saaks teie klass aidata kedagi, kes on läbi elanud raske kaotuse? Mida saad teha peale lohutussõnade ütlemise? Kas on olukordi, mil ei saagi teha mitte midagi muud kui „vaid“ lohutusõnu lausuda?

4. Üks suuri küsimusi, mis kristlastest mõtlejaid sajandite vältel on vaevanud, on Jumala ettenägelikkus ja meie vaba tahe. Kui Jumal teab meie valikuid juba ette, kas me siis ikka teeme neid valikuid ise? Kui mitte, kus siis on isikuvabadus ja kui meil ei ole vabadust, kuidas on võimalik õiglaselt kohut mõista või tegude eest karistada? Mõned, kes selle keerdküsimusega maadlevad, väidavad, et meie osa meie tegudest peab Jumalale teadmata olema, vastasel juhul ei oleks need vabad. Teised ei näe mingit probleemi: Jumala teadmine sellest, mida inimene teeb, ei mõjuta mingil määral inimese vabadust neid valikuid teha. Arutlege oma klassis nende küsimuste üle, andke endile aru, et te ei pruugi neid küsimusi lahendada. Kuid oluline on mõista, et me oleme vabad olevused ja siiski neid vabasid valikuid tehes oleme Jumala kontrolli all.

8. õppetükk: 13.–19. november

Joab: Taaveti nõrk usaldusalune

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 2Sm 2:17–23, 3:23–27, 11:15–25, 20:7–11, 1Kn 1

Meelespeetav salm: „Kõik mehe teed on ta enese silmis õiged, aga Issand katsub südamed läbi“ (Õp 21:2).

Joabi lugu on lugu poliitilisest võimust, intriigidest, ekslikust usaldusest, armukadedusest ja kangekaelsusest; Joabi aeg oli selline, mil tugev keskvalitsus ei suutnud tagada ellujäämist ega laialdast pensionikava. Tugevad jäävad ellu, nõrgad näivad kiiresti kaduvat. Just Joabi teenistuse ajal Taaveti usaldusaluse ja hoolekandjana muutub Iisrael tõeliselt rahvaks. Pärast klannivaenu ja suguharude rivaliteeti, mis iseloomustas kohtumõistjate aega, ühendab kuningas (alguses Saul, hiljem palju suuremal määral Taavet ja Saalomon) Iisraeli rahvast, kuigi Piibli põhjal on selge, et sajanditepikkune klannipõhine mõtlemine ei kao enne kolme- või neljakümnet aastat. Joabi elu, nagu seda Piiblis on kujutatud, rikkusid sõjad, veritasud ja isegi genotsiid.

Olgugi, et me ei pruugi olla kaasatud sellistesse afääridesse nagu Joab, võime siiski seda lugu lugedes seista silmitsi iseenda olemuse inetu poolega. Just Joabi negatiivse eeskuju najal saame määratleda iseenda iseloomu mõned vead ja otsida neile vastust – Jeesust.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 20. novembriks.

Pühapäev, 14. november

Peresuhted

Kuigi Joab, kes oli Taaveti perega seotud (vt 1Aj 2:13–17) vastutas Taaveti vägede eest, näeme tema tõelist loomust esimest korda 2Sm 2. peatükis. Saul ja Joonatan olid lahingus surma saanud. Juuda määras Taaveti oma kuningaks. Joabi ametivend kuningas Sauli armees oli Abner, kes jäi ellu samas lahingus, kus Saul ja tema pojad olid langenud.

Abneril ja Taavetil oli ühisosa. Abner oli see, kes juhtis Sauli vägesid, kui nad Taavetit taga ajasid. Abner ei olnud nõus aktsepteerima kuningana meest, keda ta oli kunagi jälitanud. Niisiis paneb Abner Sauli neljanda poja Iisboseti (s 8, 9), kes lahingus ei osalenud, Iisraeli troonile ja alustab sõda Juuda ning Taaveti vastu. Kuigi Iisraeli väed olid arvuliselt suuremad, kasvas Taaveti kuningriik jõu poolest.

Loe 2Sm 2:17–23 ja tee juhtunust kokkuvõte. _____

Tapluse käigus hakkab Joabi noorem vend arutult Abnerit taga ajama. Abner hoiatab teda pidevalt, ent tormakas noormees ei kuula teda ja Abner tapab ta enesekaitseks. Joab ei unusta seda kunagi.

Mõne aja pärast Abner taipab, et Iisboseti juhtimisel ei liigu miski edasi, et ta on väga nõrk kuningas. Seega pakub Abner Taavetile, et ta toob kõik väed tema alla (2Sm 3:1–22). Vahepeal on Joab ära. Tagasi tulnud, saab ta uutest arengutest teada ja need ei rõõmusta teda.

Kuidas tuleb Joab selle muutusega toime, mida ta ise ei ole algatanud? 2Sm 3:23–27. Võrdle, mida ütleb Joab Taavetile ja miks ta lõpuks Abneri tapab. Vt ka 2Sm 3:30. Kuidas püüab Joab Abneri motiive kujutada? Mida see tema kohta ütleb? _____

Võib-olla uskus Joab, et ta toimis tõesti Taaveti huvides, kui ta Abneri tappis. See toob esile olulise punkti: mõtle oma teod läbi. Mis on sinu tegude tõelised põhjused, vastandina sellele, missuguseid põhjendusi sa oma mõtetes kasutad? Kuidas õppida neid eristama, saamaks teada, et need on tõesti erinevad?

Esmaspäev, 15. november

Patu hind

Näib, et Taavet on olukorras, kus ta ei saa Abneri mõrva suhtes midagi ette võtta, kuigi ta leinab Abnerit avalikult ja põlgab Joabi tegusid (vt 2Sm 3:28–35). Soovides vältida võimalikke tulevikuprobleeme, otsib Joab võimalikult palju Taaveti soosingut. Tema eesmärk on muuta end asendamatuks. Ta on valmis tegema Taaveti eest musta tööd. Kuid enese asendamatuks muutmine selle asemel, et teha õiget asja, tähendab sageli südametunnistuse vaigistamist. Kui see kordub ikka ja jälle, muutub südametunnistuse hääل õige tasaseks, kuni seda pole väga olulistes olukordades enam üldse kuulda.

Ka patt murrab usaldust. Me näeme seda mitmel korral Taaveti elus juhtumas. Oma patu tõttu Batsebaga ja Uuriija vastu ei suuda Taavet distsiplineerida oma poegi, kuigi ta on oma patu andeks saanud. Kui tema vanim poeg vägistab oma poolõe (2Sm 13) ja teisest pojast saab tapja (2Sm 13:23–39), seisab Taavet abitult kõrval, teades, et ta ise on süüdi sarnastes pattudes.

Loe 2Sm 11:15–25. Mida saame sellest lõigust Joabi kohta teada? _____

Joabil on sama probleem. Tema kätel on Abneri veri, sellest tulevalt ei suuda ta õigesti reageerida ega päästa hea mehe elu. Nii lisab Joab oma kuritegude nimekirja Uuriija mõrva. Pane 2Sm 11:17 tähele, et Uuriija ei ole ainuke ohver. Joab saadab sellele hulljulgele käigule ka teisi mehi, nii et kogu olukord näiks autentsem. Kuigi me teame Taaveti elu põhjal, et Jumal on armuline ja andestab meile, kui me kahetseme, on tagajärjeks rikutud usaldus ja väärkuse puudumine, mida peame ikkagi endaga kaasas kandma.

Eelmises loos täitis Joab Taaveti käsku. Loe nüüd 2Sm 18:5–15. Millest Joabi teod siin räägivad? Kuidas ta võis seda tegu põhjendada? _____

On huvitav tähele panna, et Joab täidab Taaveti käske isegi siis, kui need lähevad vastuollu Jumala käskudega, kuid tal ei ole mingit probleemi kuninga korralduste rikkumisega, kui ta näeb, et tema isiklikult saab sellest kasu. Kui Absalom'i mäss oleks õnnestunud, oleks arvatavasti Joab tapetud (2Sm 19:5, 6). Näib, et Joab ei arvesta mitte kellegi teisega peale iseenda.

Kui kerge on meil samasse lõksu langeda, kas pole?

Teisipäev, 16. november

Joab poliitikuna

2Sm 13 räägib meile loo, kuidas Absalom plaanis oma poolvenna Amnoni tapmist. Absalom põgeneb maalt ja peidab ennast mõnda aega. Taavet on jällegi raskes olukorras. Amnon oli oma poolõe, Absalomi õe vägistamises süüdi. Tundub, et Taavet, kes on iseenda patust justkui halvatud, ei suuda õiglust jalule seada. Absalom võtab ohjad enda kätte ja plaanib oma õe vägistamise eest kättemaksu, millega taastada perekonna au. (Taaveti ajal olid au ja häbi kaks väga olulist elementi väärtustesüsteemis.) Lisaks kaasneb sellega kena hüve: kui Amnon, Taaveti vanim poeg, on tapetud, on Absalom troonipärijate ravis järgmine. Taaveti süda on rebitud kaheks: lein oma surnud poja pärast ja armastus Absalomi vastu, ja kõige selle taustal on kogu selle segaduse juured tema enda patus.

Kõige selle keskel otsustab Joab sekkuda. Kuna tal ei ole selget plaani, kuidas see teema kuningas Taaveti ette tuua, otsustab ta riikalikult kasutada Tekoa tarka naist.

Loe 2Sm 14. Misssugused aspektid Tekoa naise jutust katuvad Jumala armastuse ja andestusega? Samas: mida räägib see peatükk Joabi kohta?

Lugu, mille Joab selle naise suhu pani, annab mõista, et Joab teadis Jumala armastusest patuste vastu. Tema teoloogia oli õige. Kahjuks jäi see tema jaoks vaid teadmiseks. Tema enda elu iseloomustas ka edaspidi kättemaks ja andestuse puudumine. Joab oli enda elus Jumala armastuse suhtes immuunseks muutunud. Tema jaoks oli kõige, ka religiooni, eesmärk poliitiline ja kõike võis kasutada eneseupituseks. Joab nägi Absalomi potentsiaali ja tahtis end tulevase kuningaga lähedaseks teha. Näib, et Absalom oli talle võrdne vastane. Joab saab tänan-ei-vastuse oma initsiatiivile Absalom koju tuua. Absalom tahab Joabit vaid ära kasutada ja näitab kiiresti, et ta võib olla sama riikalik ja ohtlik nagu Joab. Ta süütas Joabi põl-lud põlema, et see korraldaks talle Taavetiga kohtumise (2Sm 14:28–33). Joabi tegevuse tõttu oli nüüd kasvamas hukatuslik mässusee-me, mis oleks võinud viia kodusõjani.

Kui kerge on lasta isiklikel ambitsioonidel, uhkusel ja võimuihal motiveerida oma tegusid? Kuidas saad õppida neid tundeid endas ära tundma? Kuidas saad neist Jumala armus võitu enne, kui need sind hukatusse viivad?

Kolmapäev, 17. november

Elu mõõga najal

Loe 2Sm 20. Missugusest rollist leiame Joabi nüüd? Kuidas on tema reetmist õigustatud? _____

Amaasa ja Joab olid nõod (2Sm 17:25). Amaasa oli Absalomi vägede juhataja. Pärast seda, kui Joab ei allu Taaveti korraldustele Absalomi puhul (2Sm 18:5, 14), soovib Taavet temast vabaneda ja lubab Amaasale oma sõjaväes kõrget juhikohta (2Sm 19:13). Lõppeks oli Joab see, kelle tegevus ja planeerimine tekitas mässualge. On ilmne, et Taaveti otsused ei ole motiveeritud vaid vihast Joabi suhtes (kes oli teadlikult kuninga korraldust eiranud ja tapnud tema poja). Amaasa ametissemääramine oli poliitiline otsus, lepitusmärk Absalomi-meelsetele jõududele.

Mida saame 2Sm 20:1, 2 teada Israeli poliitilise olukorra kohta? _____

Taavet ignoreerib Joabit, kuna ta on lubanud väejuhi positsiooni Amaasale ja nüüd saadab ta Amaasa vägedega välja, et uue mässuga tegeleda. Amaasa ei suuda õigel ajal mässu peatada. Taavet saadab siis Abisai, Joabi venna järele ja pöördub sel kriisihetkel pigem tema kui Joabi poole. Joab ja Amaasa kohtuvad ja Joab, võttes eeskujuks Abneri mõrva, tapab Amaasa. Piibli kirjutaja rõhutab selle rünnaku ootamatust (2Sm 20:8–10). Joab mõrvab külmalt oma nõo, lihtsalt seepärast, et see oli temast mööda läinud ja Joab ei olnud enam number üks.

Üks Joabi meestest püüab Joabi tegu õigustada ja seob Joabi kuningas Taavetiga. Inimesed usuvadki, et ustavus Taavetile tähendab ustavust Joabile (kuigi kuningas oli end otsustavalt Joabist distantseerinud) ja ustavus Joabile tähendab, et Joabi õigus Amaasa üle kohut mõista ja teda hukata ei ole üldse kahtluse all.

Mõtles Joabi kahepalgelisusele, kuidas ta reetis Amaasa. Kui hoolikad peame olema, et me ei reedaks kedagi, kes meid usaldab, kasutades nende usaldust ebaväärikalt. Kui hõlpsalt peaks siia konteksti sobima Mt 7:12.

Neljapäev, 18. november

Joabi lõplik olukord

Ajastus näib olevat ideaalne. Taavet on väga vana mees, kes ei saa enam öösiti sooja. Leitakse ilus noor naine, kellest saab Taaveti teenija. Piibli kirjutaja rõhutab, et Taavetil ei ole selle naisega seksuaalseid suhteid (1Kn 1:1–4), mis omakorda kinnitab, et kuningas oli väga nõrk. Taavet ei teadnud mitte ainult noort Abisaigi, vaid ka seda, mis toimus tema kuningriigis. Adonija, kes on allesjäänud poegadest noorim, otsustab, et just nüüd on õige aeg korraldada kroonimine.

Loe 1Kn 1. Mida Joab nüüd kavatseb? Mida me veel tema kohta teada saame? _____

1Kn 1:7 teeb selgeks, et Joab on selle mässukatse üks võtmeisikuid. Joab läheb ajast ette ja, nagu mitmel korral varemgi, mõtleb, et vana kuningas Taavet on jõuetu selle suhtes midagi ette võtma. Kuid sel korral Taavet tegutseb, Batseba ja prohvet Naatani abiga. Ta nurjab Joabi ja Adnoija plaani, kuulutades avalikult Saalomoni oma järglaseks.

Joab võtab Jumala võrrandist täiesti välja. Kuigi tal võis olla teoloogiline teadmine Jumala kohta, ei ole Jumalal tema elus mingit osa. Joab arvab, et ta võib kogu aeg elada nii, nagu heaks arvab ja põgeneda tagajärgede eest. Ta unustab, et Jumal ei ole Taavet. Jumalat ei saa alt vedada; kuigi kättemaks ei pruugi tulla kohe, tuleb see ühel päeval siiski – kui mitte selles elus, siis lõpukohtus. Siiski on nii, et oma elu lõpupäevil inimene lõikab seda, mida ta külvab (Gl 6:7).

Enne lõpukohut on alati arm. Joab saab sellega viimase võimaluse, et Saalomon ei karista teda plaani pidamise eest Adonijaga ja lubab tal lahkuda. Joab ei kahetse aga midagi ega vabanda ja ta segab end kohe uude mässukatsesse. Kui see ei toimi, mõistab Joab lõpuks ometi oma olukorra tõsisust. Ta põgeneb pühamusse ja haarab altarisarvedest kinni. Joab unustab, et altar pakub asiüüli vaid neile, kes on tapnud tahtmatult (2Ms 21:14). Joabi vääritu minevik on ta kinni püüdnud. Mees, kes on mõõga najal elanud, sureb nüüd ise mõõga läbi (1Kn 2:28–35).

Kui salakaval, ambitsioonikas ja petlik Joab ka oli, oleks Issand talle kõik andestanud, kui ta oleks usus tulnud Jumala juurde, ennast alandanud ja kahetsenud. Kuidas on sinu ja sinu vigadega? Andestus on kättesaadav, kui sa oled tahtlik seda paluma.

Reede, 19. november

Edasiseks uurimiseks: „Me ei peaks ainult tõde mõistma, vaid laskma tõel endas koht leida, nii on tõde meis ja meie tões. Kui nii juhtub, ilmutab meie elu ja iseloom, et tõde töötab meie heaks, et see pühitseb meid ja annab meile moraalse kõlblikkuse taevaühiskonna jaoks aukuningriigis. Tõde, mis meil on, pärineb taevast ja kui see religioon leiab koha meie südames, alustab see meie südames puhastus- ja taastamistööd, kuna Jeesuse Kristuse religioon ei muuda inimest kunagi järsuks ega julmaks, see ei muuda inimest hooletuks või kõvasüdameliseks. Taevane tõde, mis tuleb Jumalalt, tõstab ja pühitseb inimest, see teeb taktitundeliseks, lahkeks, kaastundlikuks ja puhtaks, see võtab ära kõva südame, isekuse ja maailmaarmastuse ning puhastab uhkusest ja jumalatutest ambitsioonidest.“ (Ellen G. White, *Signs of the Times*, vol 1, lk 66)

Küsimused aruteluks:

1. Kui kaugele peaksime minema oma ustavuses perele, tööandjale ja riigile? Kus on nende oluliste suhete piirid?

2. Loe veel Ellen White'i tsitaati ülal. Missuguseid tõendeid näed enda elus, mis näitaksid, et tõde on sinu elus? Kuigi me peaksime keskenduma Kristusele ja mitte iseendale, peame iseenda suhtes olema ausad selles suhtes, missugune on meie usuline olukord (2Aj 13:5).

3. Ajaloos on tehtud palju kurja inimeste poolt, kes ütlesid: „Ma järgisin vaid korraldusi.“ Kuidas peaksime kristlastena käituma olukorras, kus meil kästakse teha midagi, mille kohta me teame, et see on vale? Veelgi tähtsam on, kuidas saaksime arendada sellist usku, mida vajame, et jääda kindlaks, isegi kui see tähendab korralduste eiramist, kui see võib meile endile või meie armsatele kalliks maksma minna?

4. Kas on praktiline ja üldse võimalik andestada ja unustada, kui sa oled haiget saanud? Missuguseid põhimõtteid võime selle nädala õppetükist õppida andestuse, andestamatuse ja viimase tagajärgede kohta?

5. Naftamagnaat John D. Rockefeller kasutas oma konkurentide ülesostmiseks väga riukalikke võtteid. Ta võis oma tegusid õigustada, öeldes, et need pidid oma ettevõtted temale müüma ja laskma tal võtta riske. Ta ütles neile: „Ma päästan teid!“, lastes sel kõlada nii, nagu ta teeks midagi head, kui tegelikult ta neelas nad lihtsalt alla. Mida võime õppida siit selle kohta, kui kerge on oma ebamoraalseid tegusid õigustada?

9. õppetükk: 20.–26. november

Rispa: ustavuse mõju

Selle nädala õppeaine: 5Ms 30:19, 2Sm 3:6–11, 21:1–9, Mk 13:13.

Meelespeetav salm: „Oma tiivasulgedega kaitseb ta sind ja tema tiibade all sa leiad varju; tema tõde on kilp ja kaitsevall“ (Ps 91:4).

Rispa lugu on lugu väljaspool seisjast, kes on siiski loos osaline. Teda mainitakse otsesõnu vaid kahel korral ja mõlemad neist langevad Taaveti varasesse valitsusaega, arvatavasti enne afääri Batsebaga (2Sm 11). Enamik piiblikommentaatoreid leiab, et 2Sm 21–24 tegevus ei toimu vahetult pärast 2Sm 20, vaid annavad lisateavet Taaveti eluloo kohta.

Rispa on kuningas Taaveti loo keskmes. Naise ja eelmise kuninga konkubiinina [liignaisena] ei olnud tal väga palju valikuid. Tema tulevik paistis troostitu ja rõõmutu. Tema kaks poega olid surnud, tema kadunud „abikaasa“ laiem perekond hävingu äärel, kuid Rispa käitus siiski üllalt, selle asemel et nurgas istuda ja oma halva õnne pärast ägada. Tema olemasolu Taaveti elu kahes üliolulises olukorras teeb temast kuninga määraja ja rahvaehitaja. Me kõik võime Rispalt midagi väga olulist õppida: ustavust ei määra olukorrad või hea (halb) õnn. Ustavus on tingimusteta pühendumine õigele, hoolimata hinnast.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 27. novembriks.

Pühapäev, 21. november

Kuninga liignaine

Vanas Testamendis on palju viiteid liignaistele (1Ms 25:5, 6; Km 8:30, 31; 2Sm 5:13–16; 1Kn 11:2, 3). Mida me saame neist ja teistest salmidest õppida?

Liignaisi võeti sageli naisorjade või suguvõsa neitsite seast. Nende peamine eesmärk oli toota järglasi ja kui nad olid sünnitanud poja, oli nende sotsiaalne staatus sama nagu tavalistel abikaasadel. Meest peeti oma liignaise abikaasaks (Km 20:4) ja nende lapsed said osaks sugupuust (1Ms 22:24) ning said oma osa pärandist (1Ms 25:5, 6). On huvitav märkida, et liignaisi võeti peamiselt patriarhaalsel ajastul, varase monarhia ajal olid liignaised seotud kuningakojaga.

Loe 2Sm 3:6–11. Mida saame teada Rispa ja tema olukorra kohta sel ajahetkel? _____

Rispa, kelle nimi tähendab „elav süsi“ (vt Js 6:6, seal on kasutatud sama sõna) on Iisbseti („häbi mees“) kuningakoja liige, Iisbset oli Sauli poegadest ainsana ellu jäänud. Abneri abil oli temast saanud Iisraeli kuningas ja ta läks elama üle Jordani Mahanaimi (2Sm 2:8–10). Tõsiasi, et Piibli kirjutaja on maininud Rispa isa (Ajja tütar), annab mõista, et tema perekond pidi olema tähtis ja Rispa ei olnud ori. Iroonilisel kombel on Sauli poja nimi Sauli sugupuus teisel kujul: Esbaal, „Baali oma“ (1Aj 8:33). 2Sm 2:8–10 näib olevat autori peen solvang: Baali mees on Sauli koja-le häbiks ja seega „häbi mees“.

Rispa olukord on täiuslikkusest kaugel. Ta kuulub Sauli majapidamisse ja kuigi võimekas väejuht Abner tahab Sauli nõrka järeltulijat Iisbseti välja tõrjuda, ei ole Rispa Sauli liignaisena mingit kindlust. Tema saatus näib olevat väljaspool tema käsutust, seda kontrollivad jõud ja olukorrad, mis jäävad kaugemale tema mõjuvõimust ja kontrollist.

Jeesus ütles, et kui mees himustab naist, on ta juba sellega abielu rikkunud oma südames (Mt 5:28). Aga paljudel Jumala meestel Vana Testamendi ajal olid liignaised. Kuidas me selle asjaolu Jeesuse sõnadega kokku viime? (Vastusele mõeldes pea meeles, et millegi mainimine Piiblis ei tähenda, et Jumal seda heaks kiidab või et see on parim viis elamiseks.)

Esmaspäev, 22. november

Tema nime mainimine

Taaveti ja Sauli vahelises sõjas (2Sm 3:1) ei lähe asjad Iisboseti jaoks hästi. Vastandina Iisboseti õukonna allakäiguolukorrale toob Piibel sisse loetelu Taaveti poegadest, kes on sündinud Hebronis (2Sm 3:2–5). See nimekirj peegeldab Taaveti kasvavat jõudu, kuna pojad tähendavad tulevikku ja turvalisust.

Nagu oleme näinud (2Sm 3:7–10), süüdistab Iisboset, „häbi mees“, oma väeülemat Abnerit, et see on maganud tema isa Sauli liignaisega. Abneri järsust reaktsioonist võib välja lugeda, et see oli väga tõsine solvang.

Loe järgmisi salme ja selgita, mida tähendas Vana Testamendi ajal mõjuvõimsa mehe liignaisega magamine. 2Sm 16:21, 22; 20:3; 1Kn 2:21, 22.

Rispa ei ole selles loos, mis keskendub Abnerile ja Iisbosetile, väga aktiivne. Lõppude lõpuks on ta vaid liignaine. Näib, et ta on järjekordne ettur kahe mehe vahelises mängus. Piiblist ei ole võimalik selgelt välja lugeda, kas Abner tõesti magas Rispa, et troon jõuga endale saada. Asjaolu, et ta nii kiiresti pooli vahetas, annab põhjust oletada, et see oli kuulujutt, mida Mahanaimi õukonnas levitati. Kui ta oleks tõesti tahtnud olla Iisraeli kuningas, kas ta oleks siis olnud nii aldis ühendama jõud Taavetiga, „Issanda võituga“?

Abner muudab hädaohu Taavetile alla jääda heaks (2Sm 3:9, 10, 12). Iisboseti süüdistus tingib selle, et Sauli koja võimukandja vannub truudust Taaveti kojale, mis viib lõpuks Sauli koja langeseni. See tuleb juba üsna pea pärast seda (vt 2Sm 4). Rispa nime mainimine mõjutas neid muudatusi. Kuigi Rispa ise ei ole selles loos aktiivne, on ta ülioluline.

Kui Abner ei oleks Iisboseti süüdistusele reageerinud, oleks sõda kahe osapoole vahel oletatavasti kestnud palju kauem. Me ei tea, mis Rispast edasi sai. Teda mainitakse taas Taaveti mälestustes 2Sm 21:1–14, kus ta mängib väikest, kuid usumatult olulist osa suguharude ja rahvakildude kokkutoomisel.

Me leiame end sageli olukordadest, mida me ei saa kontrollida. Mida saame siiski kogu aeg kontrollida ja miks on see lõppeks kõige olulisem? Vt 5Ms 30:19; Mk 13:13.

Teisipäev, 23. november

Silm silma vastu või mugav lahendus?

Iisraelis on näljahäda. Heebreakeelne tekst rõhutab pikka perioodi, mil ei sadanud („kolm aastat nälg, aasta aasta järel“). See ei olnud tavapärane. Inimesed pidasid Jumalat vihma ja põua eest vastutavaks. Taavet otsis „Issanda palet“. Meile ei ole öeldud, kuidas ta Jumalalt vastuse saab, ent selle sisu on ühene: „See on Sauli ja tema veresüüga soo pärast, et ta surmas gibeonlasi.“ (2Sm 21:1)

Loe 2Sm 21:1–6. Miks peavad Sauli järglased esiisa süü pärast kannatama? Kas see ei lähe vastuollu 5Ms 24:16, Jr 31:29, 30 ja Hs 18:1–4 tekstidega?

See on kuum teema, mis põhjustab õpetlaste seas palju vaidlust. Kus on Jumala õiglus? Kas õiglus on kollektiivne või individuaalne? Mõni kommentaator arvab, et Taavet kasutas näljahäda mugava ettekäändena, vabanemaks oma rivaalidest troonile ja Issanda ütlemine 2Sm 21:1 oli jumaliku sõnumi kaval manipuleerimine, mida Taavet kasutas enda eesmärkide nimel; siiski, piibelsalmis ei ole ühtegi viidet, nagu oleks Taavetil olnud just selline motiiv. Siin on selgelt kirjas, et Saul otsis võimalust hävitada gibeonlased, kes olid seotud emorlastega, Kaanani esialgsete asunikega enne, kui iisraellased Palestiina üle kontrolli saavutasid.

See salm toob esile Pühakirja olulise printsiibi: kuigi pääste võib sõltuda meie otsustest, mõjutavad meie teod ja valikud meid ümbritsevaid ja need ei ole kunagi isolatsioonis. Kui Iisraeli valitses ustav kuningas, järgis Juuda Jumala seadust ja elas vastavalt sellele, ustavusetu kuningas tõmbas endaga kaasa palju iisraellasi.

Vana Testamendi ajaloolistes tekstides ei ole viiteid sellele, nagu oleks Saul püüdnud gibeonlasi hävitada. Kuigi Sauli kättemaks Noobi linnale (1Sm 21) annab mõista, et ta oli selleks võimeline. Sauli innukus paistab väljastpoolt hea (gibeonlased olid ju võõramaalased), kuid jumalik hinnang olukorrale rõhutab seda, et Jumal hindab kõrgelt ustavust (Jo 9:15–21). Jumal ootab, et me oma lubadustest kinni peaksime. Nagu siin näeme, annab Rispa meile (ja kuningas Taavetile!) ustavuse õppetunni.

Kuigi me ei mõista, miks pidi Sauli pattude pärast näljahäda tulema, peame alati meeles pidama, et meie tegudel on tagajärjed – alati. Kuid kas me ei peaks kristlastena hoiduma valedest tegudest mitte potentsiaalsete tagajärgede pärast, vaid selle väärteto enda pärast? Mis sind pigem rajal hoiab: kas sinu tegude tagajärjed või soov mitte teha valesti?

Kolmapäev, 24. november

Ustavus on eluviis

Taavet nõustub gibeonlaste nõudmisega ja Sauli seitse järglast leitakse. Siin kohtume taas Rispaga. Tema ja kuningas Sauli kaks poega on nende valitute seas, kes lepituse teostamiseks hukatakse. 2Sm 21:3 kasutab heebreakeelset sõna *lepitus*, mis on tehnilise terminina kasutusel, kuid kasutatakse näiteks ka 3Ms 16. peatükis Lepituspäeva kontekstis.

Loe 2Sm 21:1–9. Kuidas seda lõiku mõista? Või kas me saame üldse seda mõista? Mil viisil on see näide millestki, mida me ei suuda täielikult selgitada, vaid milles me peame lihtsalt Jumalat usaldama? Missuguseid sarnaseid näiteid (olukordadest, mida me täielikult ei mõista) leiad veel Piiblist, mille puhul me peame oma suutmatuses mõista siiski usaldama Jumala headust ja armu? _____

Taavet mäletab oma lubadust sõber Joonatanile (1Sm 20:12–17, 42) ja sellest tulenevalt ta ei anna Joonatani poega Mefibosetit gibeonlastele. See toob esile piiblisalmi olulise mõtte: kuigi Saul murdis Iisraeli vannet gibeonlastega, austab taavet oma vannet Joonatanile, isegi pärast viimase surma.

Mida teeb Rispa pärast oma poegade surma? 2Sm 21:9, 10. Mida see tema kohta ütleb? _____

Autor rõhutab oma austust Rispa suhtes, mainides tema isa nime (2Sm 3:7), vastupidiselt Taavetile, kellest ei räägita kui kuningast ega sugupuu liini järgi. Me võime Rispa valu ja leina vaid ette kujutada, kui ta vaatab seitsme hukatu surnukeha. Ta ehitab lageda tae-va alla kotiriidest ajutise varjupaiga, varjates lagunevad kehad lindude ja loomade eest. Rispa ei ole seal päeva või seitset päeva, vaid tuleb välja, et ta valvab neid kehasid nädalaid, kuni algavad sügisvihmad. Rispa pole üksnes pühendunud ema, vaid ustavuse eeskuju loos, mille peategelased on mehed, kes ei olnud mitte alati ustavad.

Neljapäev, 25. november

Rahva ehitamine

Rispa ustavus pälvib Taaveti tähelepanu. Jällegi mainib autor Rispa pärimist, kui Taavetit mainitakse vaid tema tegude järgi. Ta ei ole lihtsalt üks ema teiste seas, ta on Ajja tütar ja Sauli liignaine. See, et ta oli mäel Issanda ees, tema lähedal seitse surnukeha, motiveerib Taavetit väga olulisele teole: ta annab korralduse Sauli, Joonatani ja Sauli järglaste ümbermatmiseks.

Loe 2Sm 21:11–14. Kuidas Rispa teod Taavetit mõjutavad?

Paljud Iisraeli naabermaad pidasid kohaseid matuseid väga oluliseks, et kadunuke võiks jõuda paika, kus jumalad mõistavad kohut. Egiptuse püramiidid on hiiglaslikud hauad, mis tunnistavad egiptuse kultuuri matmiskommete olulisust. Iisraeli matmiskombed ei olnud väga rikkalikud, kuna Piibli autorid pidasid surma teadvuse tuks seisundiks (Kg 9:5, 6). See matus on siiski väga tähtis, kuna see tähistab suguharude vahelise võitluse lõppu ja paneb aluse ühendatud iisraeli rahvale.

Loe veel kord 2Sm 21:1–14. Mis põhjustas näljahäda lõpu?

Näljahäda ei lõppenud siis, kui Sauli seitse järglast on hukatud. Jumal vastab maa pärast anumisele alles pärast seda, kui Taavet on korraldanud Saulile ja tema järglastele austusväärse puhkepaiga. Teisisõnu, kuigi õiglus ja õigus on meie suhetes olulisel kohal, peab olema ka lepitus. Rispa ustavuse eeskujul, isegi lootusetutes ja meeleheitlikes tingimustes, tõi ustavuse ja lepituse avalikkuse ette, selle tagajärjena hakkavad paranema Iisraeli suguharudevahelise võitluse haavad. Rispa roll Taaveti valitsusaja olulisel ristteel õpetab olulise õppetunni, mis kajab meieni veel sajandite tagant: olukorrad üksi ei saa Jumala last murda, me määrame oma heade või halbade valikutega, kas me oleme etturid või mõjutab meie vaikne ustavus meid ümbritsevaid. Oma ustava eluga mõjutas Rispa rahva sündi.

Mõtle selle eeskujul mõjule: Taaveti vaenlase liignaise Rispa teod mõjutavad Taavetit väga palju. Mida peaksime siit õppima oma mõju kohta, hoolimata sellest, kes me oleme? Mõtle neile, keda sina mõjutad. Kuidas saaksid just nüüd olla parema mõju külvaja?

Reede, 26. november

Edasiseks uurimiseks: „Evangeelium on rahukuulutus. Kristlus on süsteem, mis, kui see vastu võetakse ja seda järgitakse, toob rahu, üksmeele ja õnne tervesse maailma. Kristuse usk ühendab südamlikus vendluses kõiki, kes selle õpetused omaks võtavad. Jeesuse ülesanne oli lepitada inimesed Jumalaga ja selle kaudu inimesed üksteisega.“ (Ellen G. White, *Suur võitlus*, lk 47)

„Üks asi on Piiblit lugeda ja õpetada, teine asi on lasta oma tegudes Piibli eluandval, pühitsevatel printsiipidel õilistada oma hinge. Jumal on Kristuses maailma endaga lepitanud. Kui need, kes väidavad end olevat Tema järgijad, löövad leeridesse, kui nad ei ole kaastundlikud ega südamlikud üksteise suhtes, ei ole nad Jumalale pühitsetud. Nende südames ei ole Tema armastust.“ (Ellen G. White, *The Review and Herald*, 17. märts 1910)

Küsimused aruteluks:

1. Mõelge oma hingamispäevakooliklassis, kuidas saaksite oma kogukonnas ilmutada Jumala ustavust neile, kes ei tunne isiklikult Jumalat.

2. Mis on ustavus? Defineerige ustavust, kasutades Piibli tegelasi ustavuse eeskujudena.

3. On aegu, mil meile näib, et me oleme oma olukordades abitud ja meil ei ole valikut. Mida saame õppida Rispalt, kes hoolimata oma olukorrast toimis Jumala ees ustavalt?

4. Jumala meestel on liignaised? Järeltulijad kannatavad oma isade pattude pärast? See lugu jätab tänapäeva lugeja väga paljude vastuseta küsimustega. Usuelu tähendabki osaliselt elada vastuseta küsimustega. (Kui kõik küsimused saaksid vastuse, mis osa oleks siis usul?) Kuidas oled õppinud oma elus edasi minema vastuseta küsimustega? Mida oled õppinud sellest, et sul ei ole vastuseid, mis oleksid aidanud kedagi teist, kes kannatab küsimustega, millele ta anub vastust, kuid vastuseid ei ole, vähemalt praegu?

5. Süvene eeskuju jõusse. Kes on sinu kultuuris ja ühiskonnas eeskujuks? Kas need on head või halvad eeskujud? Kuidas on sinu eeskujudega? Missugust mõju avaldavad sina neile, kes vaatavad sinu käitumist? Kui erinev on sinu eeskuju kodus, avalikkuses või kirikus? Kas võib olla, et need, kes imetlevad sinu eeskuju avalikkuse ees, oleksid šokeeritud, kui nad näeksid sinu eeskuju kodus?

10. õppetükk: 27. november – 3. detsember

Jumalamees – sõnakuulelikkus ei ole valikuline

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 2Ms 32, 1Kn 13:1–34, Tn 5:13–17, Lk 16:31, Jh 15:24, 2Tm 4:3.

Meelespeetav salm: „Seda mõistke esmalt, et ühtki prohvetiennustust Pühakirjas ei või omapäi seletada, sest iialgi pole ühtegi prohvetiennustust esile toodud inimese tahtel, vaid Pühast Vaimust kantuina on inimesed rääkinud, saades sõnumi Jumala käest.“ (2Pt 1:20, 21)

Sel nädalal uurime Vana Testamendi kummalisimat lugu. Esmalt näeme põhimõttelagedat kuningat, prohvetit, kes kehtestab teatud toidukeelu, altarit, mis murdub pooleks nagu mõranenud muna ja siis veelgi häirivamalt – vana valelikku prohvetit ja valivalt ohtlikku lõvi.

See juhtus jagatud monarhia esimestel aastatel, poliitiliselt ja religioosselt pingelisel ajal. Jerobeami juhtimisel (ja Issanda õnnistusel, 1Kn 11:29–39) on kümme suguharu end Rehabeami valitsuse alt eraldanud. Rehabeam oli Saalomoni poeg ja Taaveti kuningriigi pärija. Öhus on sõjahõngu ja just sel ebastabiilsuse ja muutuste ajal saadab Jumal oma prohveti sõnumiga kuningas Jerobeami juurde. Prohvet kuulutab lõhenemist põhjapoolse kuningriigi ebajumalateenistuse pärast, mis viib riigi lõpuks hävingusse.

Selle nimetu prohveti loo taga on sõnakuulelikkuse probleem, lugu räägib sellest, kui tõsiselt Jumal sõnakuulelikkusesse suhtub. Meie vastuseta küsimustele vaatamata näitab see lugu, et evangeelium ilma kuulekuseta, vajaduseta kuulekuse järele, on valeevangeelium.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 4. detsembriks.

Pühapäev, 28. november

Religioonipoliitika

Pärast Saalomoni surma viisid tema poja Rehabeami valed otsused kuningriigi lõhenemiseni: kuningas Jerobeam valitses Iisraeli, põhjapoolset kuningriiki, ja Rehabeam Juudat, lõunapoolses kuningriigis (vt 1Kn 12).

Ei möödunud kaua aega, kui Jerobeam viis põhakuningriigi väga ohtlikule teele. Ta ei juhtinud Iisraeli rahvast meelega Jumala teenimiselt ebajumalateenistusele, ta põhjendas oma tegusid poliitilise otstarbekusega. Ta ehitas kaks teenimiskeskust, ühe Peetelisse ja teise Daani. Ta väitis, et püüab iisraellaste elu hõlpsamaks muuta, nii et nad ei pea rändama pikka teed Jeruusalemma, et seal teenida. Kuldvasikad pidid olema Jumala meeldetuletajad (mitte esindajad) ja see pidi teenistuse tavaiisraellaste jaoks usaldusväärsemaks muutma. See, mis oli alanud poliitilise käiguna, viis kümne käsu rikkumiseni (2Ms 20:4, 5).

Milliseid sarnasusi võib leida 2Ms 32 kuldvasika loo ja Jerobeami kuldvasikate vahel? _____

On oluline, et me oleksime oma teenistuses uuenduslikud ja kohandaksime teenistuse oma kultuurikontekstiga, ent me peame olema ettevaatlikud. Isegi pisike hälve Jumala selgest käsust võib tuua kaugeleulatuvaid tagajärgi. Iisraeli puhul viisid kuldvasikad rahva silmnähtava patuni. Kuid see lugu ei lõpe siin. Jerobeam pidi tegema mõned muudatused. Ta soovis veenda leviite, kes elasid tema maa-alal, et nad teeniksid vastrajatud pühamutes preestritena. Nemad aga nägid selles ohtu ega olnud valmis Jumala käsku eirama, seega oli Jerobeam sunnitud ametisse seadma tavainimestest preestrid (1Kn 12:31, 32), mis omakorda degradeeris püha ohvrit.

Jerobeami poliitilis-religioossed muudatused oleksid pidanud varakristlikule kogudusele olema ohumärgiks, kuid siiski juhtus siis täpselt sama. Jumala käsku muudeti poliitilise või sotsiaalse mõju pärast. Et kaotada erinevus juutide ja koguduse vahel, muudeti hingamispäeva asemel pühaks pühapäev. Et paganusklike jaoks Jumala teenimine visuaalsemaks muuta, toodi sisse pühakute austamine. Surve, mis selliste muudatusteni viis, ei ole mingil määral piiritletud Jerobeami ega ka varakristliku ajaga. Ka tänapäeva kogudus seisab silmitsi paljude sarnaste mõjutustega.

Missugust kultuurilist survet sina oma koguduses näed? Kui vastuvõtlik oled sina end ümbritsevale kultuurile? Kui kergelt sa „väikestes“ asjades kompromissile lähed?

Esmaspäev, 29. november

Jumala käik

Jerobeami poliitiliste otsuste rägastikus sekkub Jumal ja teeb end kuuldavaks. Ta räägib Juudast pärit prohveti kaudu. See nimetu prohvet astub esile just siis, kui Jerobeam seisab oma altari ees ja on valmis alustama oma pühamu sisseõnnistamisteremooniaga. Kohal olid kõik tolle aja Iisraelis olulised isikud. Jumal valis teutsemiseks kõige kohasema aja. Tagajärg on dramaatiline.

Loe 1Kn 13:1–6. Mis juhtus? Missugused õppetunnid sinu jaoks selle looga seostuvad?

Prohveti kohta, kellel ei ole nime, on öeldud „jumalamees“. Nii nimetati tol ajal inimest, keda tunti kui Jumala sõnumitoojat. Seda kasutati Moosese (5Ms 33:1) ja Eelija (1Kn 17:18) kohta. See tiitel ühendab meie nimetu prohveti Vana Testamendi suurimate prohvetitega ja seepärast on lugejate ootused tema suhtes suured. Jumalamees hüüab Jerobeami altari poole ja ütleb prohvetlikud sõnad. Prohvetikuulutuses mainitakse ühte kindlat nime, Joosijat (1Kn 13:2). See on hämmastav, kuna Joosija sünnib alles ligi kolm sajandit hiljem. See tuletab meelde Küürose, pärlslase, kelle nime mainib prohvet Jesaja umbes kakssada aastat enne tema sündi (vt Js 44:28; 45:1).

Mis on jumalamehe sõnumi peamine idee? Esiteks, see altar on ebaseaduslik ja jumalamees ennustab, et Taaveti järeltulija Joosija rüvetab selle. Just seda Jerobeam kõige rohkem kardabki. Ta rajas need teenistuskeskused just sellepärast, et mitte kaotada oma kuningriiki kellelegi, kes istub Taaveti troonil.

Sõnumi teine osa demonstreerib Jumala väge koheselt, garanteerides seega prohvetikuulutuse tulevase täitumise. Altar läheb kõigi silme ees katki. Võib-olla tuletab see pealtvaatajaile meelde käsulaudu, mille Mooses esimese kuldvasika juures katki viskas.

Näib, et Jerobeam ei ole ajaloost midagi õppinud. Tal on ühe asemel kaks kuldvasikat. Ja selle asemel, et nüüd kahetseda, vibutab ta käega jumalamehe suunas. Piibliaegadel oli käe, kepi või valitsuskepi suunamine kellegi poole kohtumõistmise märk. Jerobeam soovib, et see mees vahistataks. Niipalju siis Jumala tahtele alistumisest.

Kuidas näeme selles loos ilmnemas Jumala armu, isegi sellise kangekaelse inimese suhtes nagu Jerobeam? Kui sageli leiad end väljendamas samasugust suhtumist Jumala selge juhtimise suhtes? Missugused on olnud sellise suhtumise tagajärjed?

Teisipäev, 30. november

Andide andja

See on silmapaistev ime. Jerobeami käsi, mis „kuivetus ja ta ei suutnud seda tagasi tõmmata“ (1Kn 13:4), tervendatakse silmapilkselt. Pärast nii veenvat tõendit ootaksime kuningas Jerobeamilt vähemalt avalikku ülestunnistust. Kuid imed ei muuda meie tahet. Isegi pärast Jumala dramaatilist sekkumist on kerge leida „loomulikke“ selgitusi või minna tagasi vanade harjumuste juurde.

Mida ütles Jeesus usu ja imede seose kohta? Lk 16:31, Jh 10:25–28; 15:24. Mis sa arvad, miks see on meie puhul nii tõene?

Oma teenistuse katkestamise ja täie südamega reformatsioonile pühendumise asemel muudab Jerobeam lihtsalt taktikat (vt 1Kn 13:7–10). Ta kutsub jumalamehe endaga ja pakub talle tasu. See oli poliitiline käik, mille eesmärk oli neutraliseerida sõnumi mõju inimestele, kes olid seda imet tunnistanud. Kuningas Jerobeam soovib jumalamehe enda teenistusse värvata. Tasu saab pakkuda vaid see, kes on ülemus või kes värbab kedagi teenistusse, kuid jumalamees ei saa kunagi olla müügiobjekt. Tema truudus kuulub Jumalale ja ta ei saa lubada, et tema sõnumit Jumalalt võib muuta keegi, kes talle maksab.

Loe 2Kn 5:14–16 ja Tn 15:13–17. Kuidas prohvetid kingituste pakkumisele vastasid?

Kingituse andmine annab andjale võimupositsiooni ja saaja on andjale „võlgu“. Jumalamees loobub kuninga kingitusest ja ütleb, et ta ei tohi Iisraeli territooriumil ei süüa ega juua. See, et Jumalamees keeldub kuninga külalislahkusest, tähendab, et ta ütleb „ei“ tõelise teenimise ja ebajumalateenistuse segunemisele. Jumala rahvas ei tohiks olla müügiks. Nad peaksid käima teist teed. Jumalamees ei pidanud käima pikka maad, sest pühamu inauguratsioon Peetelis oli umbes 2 kilomeetri kaugusel Juuda piirist. Järgmine linn Juuda maa-alal oli Mispä, 10 kilomeetri kaugusel Peetelist. Jumalamees pidi oma keeldumisega näitama, kui põlastusväärne on ebajumalateenistus Jumala silmis, ta ei tohtinud süüa ega juua ja pidi koju minema teist teed pidi.

Kuidas suhtutakse kingituste tegemisse ja teenete osutamisse sinu kultuuris? Kas sa oled kellegi kingituste tõttu tema võlglane? Palu Jumalalt tarkust, et Ta aitaks sul vabaneda iga sugustest kompromissolukordadest, millest võid end leida kellegi kingituse tõttu.

Kolmapäev, 1. detsember

Ahvatlevad valed

Jumala dramaatiline sekkumine sellesse teenistusse annab tava-inimestele küllaga kõneainet. Noored mehed lähevad koju ja räägi-vad oma isale jumalamehest. Isa nime ei ole mainitud, kuid me saame teada, et ta on vana ja et ka tema on prohvet. See vana proh-vet otsustab jumalamehele järele minna ja leiab ta puu all istumas.

Loe 1Kn 13:11–19. Võrdle seda lõiku esimese kiusatuse ja valega 1Ms 3:1–5. Missuguseid sarnasusi leiad ja mida nendest episoodidest õppida võiksite?

Jumalamees pidi mõistma oma missiooni kiireloomulisust. Tal-le öeldi, et ta annaks sõnumi kuningale edasi ega jääks siis sinna sööma ega jooma, vaid naaseks kohe. Kuid siin ta on, istumas Iis-raelis puu all, puhkamas. Ta oleks võinud need kaks kilomeetrit ära käia ja siis Juudas puu all istuda. Kaotanud kiireloomulisuse tunde, avas jumalamees end kiusatusele.

Vana prohvet petab jumalameest. Me ei tea, mis võis olla tema motivatsioon. Mis see ka oli, on Piiblis kirjas, et ta valetas (1Kn 13:18). Sel hetkel saab vanast prohvetist Saatana, kõigi valede isa käsilane (Jh 8:44). Selle loo kõige häirivam osa on vast see, et jumalamees ei võta olukorda väga tõsiselt. Pärast nii selget Jumala juhtimist ja Issanda tahte tegemist langeb ta lõksu ja astub väga otsustuskindlalt vastu sellele, mida Jumal oli käskinud.

Seda on tõesti raske mõista, kas pole? Me tahaksime tema sõ-nakuulmatust välja vabandada, kuna teda meelitati valele teele. Kuid Jumal ei vabanda vale uskumist, kui see vale on selges vastuolus Jumala korraldusega.

Kiusatus seisneb Jumala tahte ümber: kuidas valida? Kiusatus ise ei muutu nii palju, muutuvad kiusatuse *vormid*. Hb 4:15 on kirjas, et Jeesust kiusati nii, nagu meid kiusatakse. Jeesust kiusati samade kiu-satustega nagu meid (kuigi meie puhul on need kaasaegselt maskee-ritud) ja Ta sai võitu. Jeesus on andnud meile infot ja valmistanud väljapääsu, nii et Saatana valed ei tabaks meid ootamatult (1Kr 10:13).

Kui kergelt lased sina kiusatustel juhtida end otsesesse vastuollu Jumala ilmutatud tahtega? Mida saad teha, missugu-seid valikuid langetada, kaitsmaks end kiusatuste eest, mis võivad sind nii lihtsalt lõksu meelitada?

Neljapäev, 2. detsember

Kahekordne kiusatus

Jumalamees koges kahte kiusatust. Esimene, millele ta ot-sustuskindlalt vastu astus, tuli kuningalt, teine, millele ta alis-tus, tuli vana prohveti kaudu. Missuguse olulise õppetunni siit saame? Vt 2Tm 4:3; 2Pt 2:1; Jd 4–16.

Suurim oht meie usule ei tule mitte välisest poliitilisest taga-kiusust, vaid pigem valeprohvetitelt ja -õpetajatelt, kes tulevad meie keskelt ja väidavad endid rääkivat Jumala nimel.

On oluline, et meil oleks Issandalt selge sõna. Teisisõnu, me peame uurima Jumala Sõna, Piiblit. Tõeline prohvet või õpetaja ei lähe inspireeritud ilmutusega vastuollu. Kuna Jumal ei lähe iseen-daga kunagi vastuollu, siis iga uus prohvetlus või õpetus Jumalalt lisab midagi juba olemasolevale tõele, mitte ei eristu sellest. See innustab sõnakuulelikkusele ja mitte kunagi sõnakuulmatusele. Me saame prohvetite ja õpetajate kohta hinnangu anda nende õpetuse tagajärgede ja nende endi elu põhjal.

Loe 1Kn 13:20–34. Mis hiljem juhtub ja mida saame siit õppida?

Selle loo puhul on raske mõista, miks vana prohvet jumalame-hele valetab. Ta võtab endale Saatana, petja rolli ja enne kui pea-tükk läbigi saab, on *tema* see, kes jumalamehele ütleb: „Nõnda üt-leb Issand“ (s 21). Kuigi selles loos on palju mõistetamatut, on üks asi selge: jumalamees ei oleks tohtinud nii otse Jumala selgele kä-sule vastu astuda.

Jumalamehe surm ei jää märkamata. Erinevalt kuningast, kes oli tunnistajaks imele ja jätkas siiski oma patus (vt 1Kn 13:33, 34), usub vana prohvet, et Jumala sõna on täitunud. Ta ütleb oma poe-gadele, et kui ta sureb, matak-sid nood tema luud jumalamehe luude kõrvale. Juudast pärit jumalamehe prohvetikuulutus Joosija kohta täitub kolm sajandit hiljem (2Kn 23:15, 16). Nagu ette kuulutatud, põletab Joosija altaril luid, siiski säästab ta jumalamehe luud ja sellest tulenevalt ka vana prohveti luud, mis olid jumalamehega ühes hauas (2Kn 23:17, 18).

Loe seda salmi: „See on see jumalamees, kes pani vastu Issanda sõnale“ (1Kn 13:26). Missuguse iroonilise, kuid olulise sõnumi siit enda jaoks saame?

Reede, 3. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Päästja võitis, et näidata inimestele, kuidas nemadki võivad võita. Kristus astus Saatana kõigile kiusatustele vastu Jumala Sõnaga. Usaldades Jumala töotusi, sai Ta jõudu Jumala käskudele kuuletuda ja kiusajal ei olnud mingit edumaad. Igale kiusatusele oli Tema vastus üks: „Kirjutatud on.“ Jumal on andnud meile oma sõna, millega me saame kurjale vastu astuda. Kui me saame kiusatusest võitu, on suurepärased ja hinnalised töötused meie omad, nii et nende kaudu me võime „saada jumaliku loomuse osaliseks“ (2Pt 1:4).

Ära vaata kiusatuses oma nõrkusele või kiusatuse väele, vaid Jumala Sõna võimule. See jõud võib saada meie omaks. Psalmist ütleb: „Ma panen su sõna tallele oma südamesse, et ma ei teeks pattu sinu vastu. /—/ Inimlikes tegudes olen ma sinu huulte sõnade tõttu hoidunud üleannetuist teeradadest.“ (Ps119:11; 17:4)“ (Ellen G. White, *The Ministry of Healing*, lk 181)

Küsimused aruteluks:

1. Tõde on progressiivne. Mida paremini me Jumala tõde mõistame, seda paremini saame muuta oma elu, uskumusi, organisatsioone, evangeeliumi kuulutamist jne. *Status quo* hoidmine ei ole võimalik. Arutlege oma klassis, kuidas saaksime teada, kas meie teod on Jumala juhtimise all või tegutseme üksikonna mõjutusel?

2. Mõelge Jeesuse eeskujule suhtlemisel patustega vastandina sellele, et jumalamees ei tohtinud jääda kohapeale ja seega patustada. Kuidas me kohtume inimestega seal, kus nad on? Räägi oma kogemusest, kuidas oled sina saanud lähedaseks kellegagi ja näidanud oma poolehoidu temale, ilma et sa oleksid julgustanud tema patust eluviisi.

3. Paljudes ühiskondades on altkäemaksu maksmine või kingituste andmine ärisuhetes, seaduslikes ja poliitilistes tehingutes peaagu alati omal kohal. Kuidas saame meie seitsmenda päeva adventistidena nii üksikisikuna kui kogudusena sellises ühiskonnas ellu jääda? Selle nädala õppetükile toetudes kirjutage oma klassis välja mõned juhised, kuidas selle probleemiga tegeleda.

4. Kujutage ette olukorda, kus keegi teie kirikus tõuseb püsti ja ütleb, et tal on sõnum Issandalt või väidab teie kogudusevanem omavat viimaste päevade kohta uut piibellikku teavet. Mida sa teeksid? Kuidas sa neid väiteid hindaksid?

11. õppetükk: 4.–10. detsember

Sarepta lesknaine

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 1Kn 17; Jb 38; 42:5, 6; Lk 4:24–28; Hb 11:1; Ilm 1:17.

Meelespeetav salm: „Ja olen veendunud selles, et see, kes teis on alustanud head tööd, lõpetab selle enne Kristuse Jeesuse päeva“ (Fl 1:6).

Ta teadis, mis on surm. Ta oli näinud, kuidas ta abikaasa suri. Ja nüüd vaatas ta abitult, kuidas kõik tema ümber sureb. Rohi janunes, puud puistasid oma lehti, lehmad olid kondised ja kitsed häälitsevad haletsevalt. Ta vaatas iga päev pilvitut taevast, lootes lootusetut: vihmapiilve. Ta oli jahu ja õli väga kokkuhoidlikult kasutanud, et sellega kuni põua lõppemiseni välja tulla. Väike ümmargune leib oli ebavõrdselt pooleks tehtud. Tema poeg vajas kõike, mida ta suutis pakkuda. Teda piinas see, et poiss oli nii peenike ja jõuetu. Kuid tema ohver tundus mõttetu, sest ta kartis, et peagi surevad nad mõlemad. Nüüd jagus veel vaid viimase toidukorra jaoks. Hoides poja kätt, lahkub lesknaine Sarepta linnast, et koguda hagu viimase toidu valmistamiseks. Siin saab nimetust naisest Piibli tegelane, ta astub pühasse ajalukku, kus tema lugu kõnetab meid tuhandeid aastaid hiljemgi. Sel nädalal näeme suurt vastuolu Jumala ja Saatana vahel, mis saab ilmsiks nimetu lesknaise elus, kes valib Jumala ja kes samm sammu järel käib usurada.

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 11. detsembriks.

Pühapäev, 5. detsember

Sareptasse

Kuigi meie lugu algab sellega, kuidas Jumal käsib suurel prohvetil Eelijal minna Sareptasse, peame meeles pidama selle käsu tagamaad. Iisraeli kuningriik oli langenud ebajumalateenistusse. Baali kummardamisest oli saanud riigiusk. Jumal oli tormijumala dramaatiliselt „välja kutsunud“, öeldes prohvet Eelija kaudu, et enam ei tule ei kastet ega vihma (1Kn 17:1).

On irooniline, et Jumal ütles kuningriigile, kes kummardas tormijumalat, et nüüd ei tule enam vihma. Mida saame siit järeldada Jumala väe kohta maailmas, vastandina igale teisele jõule? Vt ka Ps 86:8; Jr 10:6; Hb 1:1–3 ja Jb 38.

Eelija oli end peitnud Kriti jõe ääres (1Kn 17:3), samal ajal kui Iisraeli maa kuivas laastavas põuas. Ka jõgi kuivas lõpuks ära ja Jumal käskis prohvetil minna Sareptasse (1Kn 17:1–9).

Jumal käsib Eelijal Iisraelist lahkuda ja minna võõrale maale. Sarepta asub Vahemere ääres Tüürose ja Siidoni vahel. See on Foiniikia territooriumil, kust oli pärit kohutav kuninganna Iisebel. Foiniikia olulisi jumalaid oli Baal, ja Iisebel, kuningas Ahabi kuninganna, on Baali kummardamise aktiivselt Iisraeli üle toonud. Antiikses maailmas seostati jumalaid spetsiifilise linna või regiooniga. Sarepta, mis jäi Iisraelist kaugele, jääb arvatavasti Issanda mõjualast kaugele. Selle paganrahva inimesed peaksid olema väljaspool Jumala ulatust. Kuid Tema vaateväljast ei jää keegi mitte kunagi välja. Jumal teeb oma olemasolu teatavaks Baali kummardamise keskuses.

On oluline täheldada, et Jumal kasutab kauge Sarepta naiseni jõudmiseks prohveti vajadusi. Jeesusesse uskujaina ei pea me end ümbritsevaile maalima endast ideaalset pilti. Me ei pea oma probleeme kinni katma või teesklema, et meil ei ole vajadusi, me kõik teame, et see ei vasta lihtsalt tõele. Kristlastenagi me kannatame, saame haiget, vajame aeg-ajalt abi neilt, kes ei pruugi olla meiega ühes usus või üldse midagi uskuda.

Mis on valesti suhtumises, et kui me otsime teiste abi, siis näitame seega oma usupuudust? Mil viisil saame oma vajaduste kaudu näidata teistele Jumala headust ja Tema iseloomu?

Esmaspäev, 6. detsember

Ebatavaline vahend (1Kn 17:7–12)

Lesk, kes oli korjamas hagu, et endale ja oma pojale valmistada viimane toidupala, tunneb Eelijas kohe ära Jumalasse uskuja. Salmis ei ole kirjas, mille põhjal, kuid miski andis talle mõista, et Eelija oli Issanda teenija.

Loe hoolikalt 12. salmi. Naine tunnistab, et Jumal on olemas, kuid mida see teadmine tema jaoks sel hetkel tähendab? Mõtle tema sõnadele „et saaksime veel süüa, enne kui sureme“. Millele ta vihjab? _____

Missuguseid sarnasusi leiad 1Kn 17:3, 4 ja 17:8, 9 vahel?

Jumal juhtis oma prohvetit, et päästa tema elu. Esiteks käsib Ta minna Kriti jõe äärde. Kaarnad toovad talle süüa. Pärast seda saadab Jumal Eelija Sareptasse, kus Ta on käskinud ühel lesknaisel Eelijat toita (s 9).

See naine näib olevat Jumala ebatavaline instrument. Ta ei ole iisraellane. Ta on lesk, kel puudub sotsiaalne staatus või mõju või võim. Ta ise on nälga suremas.

Missuguse imelise õppetunni võime jumaliku strateegia jälgimisel omandada. Väga sageli valib Jumal meid mitte meie tugevuste pärast, vaid pigem vaatamata meie nõrkustele (2Kr 12:9).

Eile nägime, et geograafia ei piira Jumalat. Täna näeme, et Teda ei piira ka inimlikud piirid. Jumal on selle loo kujundaja. Läbi terve loo on selge, et Jumal kontrollib olukorda, seda on oluline meesl pidada ka Eelija teenistuse laiemas kontekstis Issanda ja Baali vahelises võitluses. Mitte miski ega mitte keegi ei saa takistada Jumala tahet. Hiljem ilmneb selles loos, et isegi surm ei saa sekku Jumala eesmärkidesse. Kuigi olukorrad ja sündmused teevad haiget ja on kahjulikud meie elule, on Jumala eesmärk meie elus alati hea (Jr 29:11) – me ei pruugi seda alati kohe näha. Me peame õppima igas olukorras, nii heas kui halvas, usaldama Jumalat; erinevatel eluhetkedel leiame endid mõlemast.

Kuidas on Issand saanud sind kasutada vaatamata sinu vigadele? Mil määral saaksid Tema väes neist nõrkustest võitu?

Teisipäev, 7. detsember

Täielik alistumine (1Kn 17:13–16)

Loe 1Kn 13–16. Mida Eelija esmalt lesele ütleb ja miks? Missuguse ususammu Eelija oma palvega astub?

Lesed on piibli maailma marginaalsed tegelased isegi parimatel aegadel. Eriti kergesti muutusid nad ohvriteks siis, kui neil ei olnud täiskasvanud lapsi, kes nende eest hoolt oleksid kandnud, nende seaduslikud ressursid olid väga piiratud. Olla lesk suure põua ajal oli veel halvem. Iga perekond võitles ellujäämise nimel ja keegi ei annetanud vaestele leskedele. Nüüd palutakse seda leske, et ta annaks süüa prohvetile. Ta on tõesti kõige ebatõenäolisem kandidaat – tema sotsiaalne ja majanduslik olukord on väga kesine. Vaese naise ja näljasurma vahel on vaid peotäis jahu ja tilk õli.

Keda peab naine prohveti sõnul esmalt söötma? Missugused mõtted võisid naise peas sel hetkel olla? Missugust usku see tegu temalt nõudis?

Paljudes kultuurides on viisakas enne teistele pakkuda ja siis ise võtta. Selles loos ei palu prohvet ainult inimesel anda seda, mida tal ei ole, vaid tahab, et teda ka esimesena teenitaks.

Pidage meeles, et selles loos on prohvet naise ees tõesti Jumala esindaja. Paludes anda naisel talle viimane leib, palub prohvet tegelikult, et naine astuks suure ususammu, annaks kõik, mis tal on, temale.

Milliseid teisi näiteid tead Piiblist, kus Issand palub täieliku allumist? Vt nt 1Ms 22.

Kui me anname Jumalale kõik mis meil on, saame alati lõpuks rohkem vastu. Sellel naisel oli alguses just ühe toidukorra tagavara. Andes esmalt süüa prohvetile, ulatus see paganrahva naine suures usus ettepoole, usaldades seda, mida ta ei saanud ei näha ega mõista. Kas see polegi mitte usu määratlus (vt Hb 11:1) – usaldada Jumalat, keda me ei näe, ja töotusi, mida me täielikult ei mõista? Hämmastav on ka see, et see naine ei ole üldse iisraellane, ta oli pagan, kes praktiseeris ebajumalateenistust. Ja siiski Jumal suhtles temaga (vt s 9), ta vastas usus, tehes seda, mida tal kästi teha hoolimata sellest, kui rumal tema teguviis maailmalikust perspektiivist näida võis.

Millal pidid sina viimati toetuma ainult usule, usaldades seda, mida sa ei suutnud ei näha ega mõista? Mida õppisid selle kohta, mida tähendab langenud olevuste, inimeste jaoks usus elamine?

Kolmapäev, 8. detsember

Minu pattude mäletamine (1Kn 17:17, 18)

Lesknaine andis oma viimase leiva ja Jumal tegi ime. Naine ja tema poeg pääsesid imekombel näljasurmast ja neil oli nüüdsest alates kogu aeg süüa. On raske ettegi kujutada seda hämmingut, mida see naine ime tunnistajana koges, mitte ühe korra, vaid päev päeva järel.

Missugune on inimese loomuomane reaktsioon suhtele Jumalaga? Vt Ii 42:5, 6; Js 65; Tn 10:8; Lk 5:8; Ilm 1:17. Miks on sinu arvates selline reaktsioon nii üldine? _____

Eelija kaudu suhtles lesknaine Jumalaga. Kui me suhtleme püha Jumalaga, muutuvad meie patud nähtavamaks. Ja kui siis juhtub midagi hirmsat, võib meil tekkida tunne, et Jumal karistab meid. 1Kn 17:18 süüdistab lesk Jumala prohvetit, et ta oma kohaloluga toob naise Jumala huviorbiiti.

Loe naise põhjendust (s 18). Mis sa arvad, miks ta niiviisi mõtles? _____

Võib-olla nägi naine, kui ustavat ja püha elu elas Eelija ja tundis end tema juuresolekul süüdimõistetuna, kui ta võrdles enda elu prohveti eluga. Või ehk tundis ta igapäevases imes elamises Jumala ligiolu ja Tema pühadust nii nagu ei kunagi varem ning tema patustus sai talle üha selgemaks. Selles kontekstis nägi ta, et tema patud põhjustasid selle tragöödia.

Selline reaktsioon on tavaline. Me süüdistame sageli iseend ja oma patte tragöödiates, mis teevad haiget meile ja meie lähedastele. Mida ma tegin, et mu laps on haige? Missugune patt on põhjustanud selle, et minu elu on õnnetu? Kuigi on tõsi, et valu ja kannatused on meie patuste valikute tagajärg, on tõsi ka see, et meie elus on tragöödiaid, millele me ei näe mingit põhjust ja mis ei ole kindlasti meie endi süü. Tuleta meelde Iiobi lugu. Isegi Jumal tunnistas, et ta oli õiglane mees ja vaata, mis temaga juhtus. Me peame olema väga ettevaatlikud selles, kuidas me oma elu tragöödiaid põhjendame. Veelgi olulisem on aga see, kuidas me rasketele olukordadele vastame, ja meie keskendumine meie poolt välja mõeldud põhjustele tõenäoliselt ei aita.

Kõigi meie elus on olnud ootamatuid ja seletamatuid tragöödiaid, kas pole? See on osa langenud olevuse elust langenud maailmas. Kuidas saad õppida usaldama ja armastama Jumalat, isegi valuhetkedel?

Neljapäev, 9. detsember

Usuproov

Kuidas pandi selles olukorras proovile nii naise kui Eelija usk? 1Kn 17:17–24. _____

Pane tähele Eelija võitlust seoses poisi surmaga. Näib, et ta ei ole kindel, et Jumal ta surnuist üles äratab. Tema palve peegeldab naise suhtumist, Jumala süüdistamist poisi surmas. See näitab, et isegi prohvetid võivad maadelda toimunu mõistmisega (Mt 11:1–3).

Pole kahtlust, et mõnda aega elasid nii Eelija kui lesknaine imes – pidevalt oli olemas nii jahu kui õli – sellest oleks pidanud piisama, et nende usk oleks olnud tugev. Ja siiski pandi ka nii draamatilistes oludes nende usk proovile.

Kui sageli võib juhtuda, et meil on Jumalaga imeline kogemus, midagi, mis on meid väga võimsalt puudutanud, ja hiljem kahtleme Jumalas, kui sündmused võtavad suuna, mis meile ei meeldi? Miks ei tohiks imed olla meie usu keskmes, kuigi neil võib olla meie usu ehitamisel oluline roll?

Kuidas Eelija Issanda poole pöördub? Mida saame sellest teada tema suhtest Jumalaga?

Eelijal oli Jumalaga väga intiimne suhe, ta hüüab teda „mu Jumal“. Kui keegi on Jumalaga lähedases suhtes, ei tähenda see automaatselt kõiki vastuseid. Eelija ei mõista, miks lubas Jumal sel lapsel surra. Kuid vaid lähedases suhtes Jumalaga kogeme kõige paremini Jumala väge enda elus. Ime ei sünni mingi maagilise toimingu kaudu või selle pärast, et prohvet hoiab poissi soojas. Piibli kirjutaja on selgesõnaline, et Jumal äratas poisi surnuist.

Eelija on tulemusest vaimustuses. Ta hüüdis lesele: „Vaata, su poeg elab!“

Lese vastus on usutunnistus. Ta teab, et Iisraeli Jumal on võimeline elu võtma ja elu andma.

Loe Lk 4:24–26, kus on taas mainitud lesknaist. Kuidas aitavad Kristuse sõnad seda lugu tervikuna paremini mõista? Missuguse õppetunni võime siit enda ellu võtta meie, kes oleme eelisõigusega rühma liikmed?

Reede, 10. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Aga tema ütles neile: „Küllap te ütlete mulle selle vanasõna: Arst, aita iseennast! Mida kõike oleme kuulnud Kapernaumas olevat sündinud, seda tee ka siin, oma kodukohas!“ Ja Jeesus ütles: „Tõesti, ma ütlen teile, ükski prohvet ei ole tunnustatud oma kodukohas. Tõepoolest, ma ütlen teile, palju lesknaisi oli Iisraelis Eelija päevil, mil taevas oli kolm aastat ja kuus kuud suletud, nii et suur nälg tuli üle kogu maa, aga Eelijat ei läkitatud kellegi juurde nendest, vaid Sareptasse Siidonimaal ühe lesknaise juurde. Ja palju pidalitõbiseid oli Iisraelis prohvet Eliisa ajal, ent keegi neist ei saanud puhtaks kui vaid süürlane Naaman.““ (Lk 4:23–27)

„Esitades tuntud lood prohvetite elust, vastas Jeesus kuulajate küsimusele. Sulased, keda Jumal oli valinud erilisele tööle, ei pidanud nägema vaeva kõvasüdamelise ja uskmatu rahvaga. Tema jumalikkuse tõenditest said kasu need, kellel oli südant tundmiseks ja usaldust uskumiseks. Eelija päevil oli Iisrael taganenud Jumalast. Inimesed klammerdusid oma pattude külge ning hülgasid Jumala saadikute kaudu antud Vaimu hoiatused. Selliselt lahutasid nad end kanalist, mille kaudu Jumala õnnistused võisid neile voolata. Jehoova mõõdus iisraellaste majadest ja leidis oma sulasele varjupaiga paganlikul maal, naise juures, kes ei kuulunud valitud rahva hulka. Naine sai õnnistatud, sest ta järgis valgust. Tema süda avanes veel suuremale valgusele, mida Jumala prohvet tõi.“ (Ellen G. White, *Ajastute igatsus*, lk 238)

Küsimused aruteluks:

1. Missugune on patu ja kannatuste ühenduslüli? Sarepta lesknaine arvas, et tema patt põhjustas poja surma. Uues Testamendis arvasid jüngrid, et kui keegi on pime, siis see tuleneb tema vanemate patust (Jh 9:2, 3). Kas me peaksime suhtuma erinevalt inimestesse, kes kannatavad oma patu tõttu vastandina neile, kes kannatavad teadmata põhjustel? Või ei tohiks me selliste asjade üle kohut mõista? Põhjenda oma vastust.

2. Laps sünnib tõsise geenidefektiga ja ema tunneb, et Jumal karistab teda mässumeelse noorusaja eest. Missugust nõu ja lohust saaks sinu hingamispäevakooliklass siin pakkuda?

3. Kas keegi teie klassist on olnud tunnistajaks imele, millelegi, mis saab tulla ainult Jumalalt? Missugune on selle inimese reaktsioon? Kuidas on ime mõju selle inimese elus aja jooksul muutunud? Kas ta kahtles veel kunagi milleski hoolimata millegi nii hämmastava tunnistamisest? Mida saame nendest kogemustest õppida selle kohta, mida tähendab usus elamine?

12. õppetükk: 11.–17. detsember

Geehasi: märgist mööda

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: 1Ms 39:4–6; 2Kn 4; 5; 8:1–6; Jr 9:23, 24; Jh 13:1–17; 1Tm 6:10.

Meelespeetav salm: „Te peate käima Issanda, oma Jumala järel, ja te peate teda kartma, pidama tema käske, kuulama tema häält, teenima teda ja hoidma tema poole!“ (5Ms 13:5)

Geehasi oli teenija. Mitte tavaline teenija, vaid Iisraeli ajaloo ühe suurima prohveti, Eliisa teenija. Issand kutsus Eliisa prohvet Eelija juurde teenima, valmistamaks teda ette prohvetlikuks teenimiseks (1Kn 19:16). Eliisa teenis aastaid Eelijat, kuulas, jälgis ja seega sai aimu sellest, mida tähendas olla prohvet. Kui Eelija tulevankris üles võeti (2Kn 2:11), oli saabunud Eliisa aeg. Tema teenistus ei olnud nii keevaloomuline ega glamuurne nagu Eelija oma, kuid ta avaldas kaugeleulatuvat mõju.

Geehasil oli imeline võimalus olla nii lähedalt seotud inimesega, keda Jumal oli rikkalikult õnnistanud. Kõigi nende aastate jooksul, mil ta prohvetiga töötas, oli tal võimalus väga palju õppida ja näha.

Sel nädalal näeme siiski, et vaatamata kogu potentsiaalile ja suurepärasele võimalustele kukkus Geehasi haledalt läbi. Tema lugu on näide rajalt kõrvalekaldumisest ja võimetusest vahet teha olulise ning ebaolulise vahel. On väga oluline, et me tema vigadest õpiksime! *Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 18. detsembriks.*

Pühapäev, 12. detsember

Teenimine

Kirjuta järgmistele salmidele põhinedes lühike teenija töö-kirjeldus: 1Ms 24:2–4; 39:4–6; Lk 14:17; 17:7, 8; Ap 2:18.

Teenijaks olemine tähendab, et teenija paneb enda soovid, tahtmised ja mugavuse tahaplaanile ja seab enda elu täiesti kellegi teise järgi. Teenija aitab isandal ellu viia isanda plaane, soove ja tegevusi. Mõnikord tähendab teenimine sõnumi edasiviimist, seltsi pakku-mist, käskude täitmist ja tegemist vajavate tööde tegemist. Mõnikord tähendab see ka finantside korrastamist ja majapidamist, kuid teenija ei tegutse kunagi enda, vaid oma isanda eesmärkide nimel.

Geehasi oli prohvet Eliisa teenija. Prohveti teenijaks olemine oli ainulaadne eesõigus. See tähendas enamat kui igapäevaseid toimetami-si. See oli teatud moel õpipoisi koht. Eliisa ise oli Eelija teenija (1Kn 19:19–21). Kuigi prohveti töö sõltus jumalikust kutsest, näib, et prohveti heaks töötamine aitas tulevasel prohvetil kinnistada oma usku ja usaldust Jumalasse. Oma isandat Eelijat teenides õppis Eliisa iseend kõrvale jätma ja teisi teenima. See oli tema tulevast teenimist arvesse võttes parim omadus. Meile ei ole kirjutatud Geehasi kutsu-misest, ent me näeme võimalusi, mis talle anti.

Teenimise mõte ei ole mingil juhul piiritletud vaid Vana Testa-mendi aegadega. Jeesus ütles, et tahtlikkus teenida on eeldus igale kogudusejuhi kohale (Mk 9:35).

Loe Jh 13:1–17. Kuidas näitab see lõik juhtimise ja teeni-mise seotust?

Jüingrid olid Jeesusega kolm aastat. Nad olid õppinud Tema õpetustest, nad jagasid kogemusi ka tervistamise teenistuses ja siiski ei olnud nad valmis minema välja Jumala saadikutena. Nad olid valmis õppima teooriat ja nautima Tema seltsi, kuid nad ei olnud valmis asetama ennast tahaplaanile ja alandlikult teisi teenima.

Kuidas me saavutame vajaliku alandlikkuse ja enese taha-plaanile jätmise, et teisi teenida? Kuidas me õpime teisi teeni-ma suhtumisega, et me ei taha midagi vastutasuks?

Esmaspäev, 13. detsember

Vahetu õppimine

Hea õpetaja õpetab eeskujuga ja annab õpilasele palju võimalusi õpitut ellu viia. Eliisa oli hea õpetaja.

Loe 2Kn 4:8–17. Missugune on Geehasi roll selles loos? Missuguseid võimalusi Eliisa Geehasile annab? _____

Suunemi naise lugu toob meie ette järjekordse naisega seotud ime. 2Kn 4:1–7 aitab Eliisa leasel vabaneda võlgadest, nii et naine ei pea oma kahte poega orjadeks müüma. Ja nüüd on Eliisa teel Suunemisse. Võttes arvesse naise staatust piibliaegadel, on kummaline, et jutustaja annab abielunaisele sellise staatuse. Meile ei ole mainitud tema abikaasa nime. Me teame vaid seda, et naine arutas oma mehega külalistemaja ehitamist ja et ta on vana, kuigi näib, et tal on piisavalt jõudu, et põllul viljakogumist korraldada. Loo esimeses pooles kaasab Eliisa aktiivselt Geehasit. Ta saadab Geehasi naist kutsuma ja kaasab teenija ka oma tänuavaldustesse. Ta küsib Geehasi arvamust ja tegutseb tema soovitude kohaselt. Geehasi väljub vaatleja rollist ja näitab üles tundlikkust naise tõeliste vajaduste suhtes. Eliisa annab Geehasile võimaluse ellu kutsuda imet. Aasta pärast sünnibki ime-laps.

Loe 2Kn 4:18–31. Missugust suhtumise muutust Geehasisse võrreldes varasemaga siin märkame? _____

Ime läbi sündinud laps on kasvanud suuremaks. Geehasi on ikka veel Eliisa teenija, ent näib, et tundlikkus, mis tal kunagi oli, on kadunud. Kui naine saabub ja Geehasist mööda tormab ning Eliisa jalgadest haarab, üritab Geehasi naist eemale tõugata. Ta näeb vaid suunemlanna „ebaviisakust“, kui ta eirab oma käitumisega igasugust sotsiaalset tava (s 25–27). Tundub, et ta ei näe naise sügavat meeleheidet, nii nagu näeb Eliisa.

Mõnikord on lihtne olla nii enesekeskne ja endassesulgunud, et me muutume teiste vajaduste ja tunnete suhtes tundetuks. Kas on kedagi, kes poleks seda mõlemat pidi kogenud? Kuidas saaksid õppida olema veel tundlikum teiste tunnete ja vajaduste suhtes? Kuidas saad armus kanda teiste tundetust enda suhtes?

Teisipäev, 14. detsember

Usu küsimus

Loe 2Kn 5:1–19 ja vasta järgmistele küsimustele:

1) Miks reageeris Iisraeli kuningas nõndaviisi? Kas tema reaktsioon oli mõistlik või mitte? Mida ta kartis, mis tegelikult toimub? _____

2) Miks reageeris Naaman Eliisa käsule just nii, nagu ta reageeris? Mis põhjused olid tal nii käituda? Mil viisil peegeldas tema reaktsioon Iisraeli kuninga reaktsiooni kirjale? _____

3) Loe salm 12. Missugust loogikat väepealik kasutab? Mis vea ta tegi? _____

4) Kuidas nimetab Naaman end pärast imet? Mida me sellest tema kohta teada saame? _____

5) Mis sa arvad, miks keeldus Eliisa väepealiku käest raha võtmast? Miks oli oluline, et ta midagi vastu ei võtaks? _____

6) Loe hoolikalt salme 17–19. Mis siin toimub? Kuidas mõista Naamani palvet ja Eliisa vastust sellele? _____

Kolmapäev, 15. detsember

Geehasi langus

On raske mõista, vähemalt meie vaatepunktist täna, miks Piibli tegelased käitusid just nii, nagu nad omal ajal käitusid, eriti ajal, kui toimus nii palju imesid. Naamani imetabane paranemine toimus Geehasi silme all. Ta ei näinud mitte ainult Jumala väge, vaid ka oma isandat, kes keeldus väepealiku kingitustest. Võiks arvata, et sellest oli rohkem kui küll iseenda alandamiseks Jumala ja inimeste ees, kuid ilmselt mitte.

Loe 2Kn 5:20–27. Kuidas Geehasi alguses oma tegusid õigustab? Geehasi mõtetes on pisut natsionalismi või rahvuslikke eelarvamusi, kas pole? _____

Piibel on tulvil hoiatustest rahaarmastuse ja maise vara omamise ohtude suhtes. Need hoiatused ei puuduta ainult rikkusi. Mitte materiaalse vara hulk, mida omame, ei ole probleem, vaid meie suhtumine sellesse. Võitlus ahnuse vastu nõuab pidevat tähelepanu. Me peame oma mõtteid oma vara suhtes pidevalt jälgima ja need Jumalale alistama. Me saame oma perspektiivi paigas hoida, andes järjepidevalt mitte ainult oma vara, vaid ka aega. Armastus materiaalsete asjade vastu pimestab meid, nii et kaotame oma tõelise missiooni ja elueesmärgi; kui me ei ole hoolsad, võib see tuua igavese hävingu.

On kummaline, et Geehasi vannutab ennast elava Jumala juures ja läheb siis petma. Kas ta arvas, et elav Jumal ei näe teda? See on võimas tunnistus meie rikutud südame väest meid petta!

Naaman on väga lahke ja annab Geehasile annid, ent lahkub arvatavasti teatud kahtlustega, eriti kui tema kaks teenijat naasevad ja teatavad Geehasi veidrast käitumisest. Geehasi laseb oma ahnusel jätta musta jälje tunnistusele, mille Eliisa vastpöördunule tahab jätta.

Muidugi andis sama Jumal, kes tegi ime, Eliisale teada, mida Geehasi tegi ja niisama lihtsalt oligi viimase elu ja teenistus rikutud.

On väga kerge alahinnata rahaarmastuse uskumatut mõju meie üle (1Tm 6:10). Missugused lood Piiblist või mittepiibellikust ajaloost sulle meenuvad, kus raha viis kellegi hukatusse? Kuidas saame õppida endid kaitsma selle eest, mis võib olla väga ohtlik kiusatus?

Neljapäev, 16. detsember

Jääkidest elamine

Viimast korda kuuleme Geehasist 2Kn 8:1–6. Mida Eliisa endine teenija teeb? _____

Suunemi naise poja surnuist äratamise imest on möödunud palju aastaid. Geehasi nahahaigus ei olnud arvatavasti väga moonutav, sest me leiame ta kuningakojast. Geehasi, Eliisa endine teenija, räägib möödunust. Ta hoopleb Eliisa ja tema imedega ja seda tehes tõstab ta tõenäoliselt esile enda olulisust Eliisa kõrval.

Me ei teaks sellest lugude vestmisest midagi, kui selle ajastus ei oleks olnud just selline, nagu ta oli. Piibli autor kirjutab, et just sel ajal, kui Geehasi räägib Suunemi naise poja elluäratamisest, ilmub seesama naine kuninga ette. Jumal kasutab oma ettenägelikkuses Geehasi hooplemist ära, et aidata Suunemi naist. Nüüdseks on naine tõenäoliselt lesk, kuna tema meest ei ole üldse mainitud ja on ebatavaline, et naine tuleb sellise asjaajamise pärast kuninga ette, mitte mees. Ta on vastutav oma perekonna eest, kuni tema poeg saab täisealiseks. Ta on seitse nälja-aastat elanud kodumaalt eemal. Õigete suhete omamine ja õigete inimeste tundmine võib olla oluline ja anda teatud eeliseid inimeste silmis, ent Jumal näeb neid asju teisiti.

Missugune suhe on kõige olulisem ja miks? Vt Jr 9:23, 24.

Ja nii haihtub Geehasi ajaloost. Loo kurb osa on see, et Geehasi oleks võinud teha Jumala tööd. Ta oleks võinud Eliisalt õppida. Ta oleks olnud järgmine suur prohvet või juht ja õpetaja prohvetite koolis. Nüüd saab ta vaid rääkida vanadest headest aegadest, kui ta töötas koos prohvetiga. Geehasi oleks võinud ajalugu muuta, nüüd sai ta elada vaid minevikus.

Me peame mäletama ja meenutama Jumala tegusid minevikus. Samas peame olema hoolsad, et me ei süveneks minevikku korraliku oleviku-elu arvelt. Kuidas siin õige tasakaal saavutada? Kuidas võib liigne süvenemine minevikku mõjutada negatiivses suunas meie käimist Jumalaga täna?

Reede, 17. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Selles kogemuses sisalduvad tõsised õppetunnid. Geehasile olid antud kõrged ja pühad eesõigused. Tema käitumine aga asetas otsekui komistuskivi Naamani teele, kelle mõistust oli valgustanud imeline äratundmine ja kes oli otsustanud asuda teenima elavat Jumalat. Geehasi pettust ei saanud kuidagi vabandada. Ta jäi surmani pidalitõbiseks, Jumalast neetuks ja kaas-inimestest põlatuks.

„Valetunnistaja ei jää karistusest, ja kes sepitseb valesid, ei pääse“ (Õp 19:5). Inimesed võivad varjata oma kurje tegusid teiste inimeste silmade eest, kuid Jumalat ei saa petta. „Ükski loodu ei ole Tema ees nähtamatu, vaid kõik on alasti ja paljastatud tema silma ees“ (He 4:13). Geehasi mõtles petta Eliisat, kuid Jumal ilmutas prohvetile sõnad, mida Geehasi ütles Naamanile, ja kõik üksikasjad kahe mehe vahel toimunust.“ (Ellen G. White *Prohvetid ja kuningad*, lk 252)

Küsimused aruteluks:

1. Mis on ohumärgid sellest, et raha või saamahimu võtab meie elus endale Jumala koha? Kuidas saame õppida kasutama raha, mitte et raha kasutaks meid? Missugune on kümnise ja annetuste andmise seos raha mõju- ja võimuküsimusega meie elus?

2. Arutlege klassiga neljapäevase küsimuse üle. Missugused asjad elus tõeliselt loevad ja miks on nii kerge olulistes asjades siht silme eest kaotada?

3. Miks võis Geehasi arvata, et ta oma pettusega pääseb? Ta teadis, et Jumal on olemas, ta oli imede, ka täiesti uskumatute imede, tunnistajaks. Hoolimata kõigest sellest püüdis ta oma isandat petta. Võib-olla oli ta varem sarnaste tegudega pääsenud. Võib-olla ta tõesti õigustas oma teguviisi. Me ei tea seda. Me teame siiski, et meil ei ole raske endid petta. Mil viisil saame endid kaitsta, et me ei langeks samasugusesse enesepettusesse?

4. Loe veel kord 2Kn 5:17–19. Milliseid õppetunde peaksime või ei tohiks me õppida Naamani nõudest Eliisale kummardada Rimmoni templis?

5. Millisel praktilisel viisil saad sina teisi teenida?

13. õppetükk: 18.–24. detsember

Baaruk: pärandi ehitamine kokkuvarisevas maailmas

Hingamispäeva pärastlõuna

Selle nädala õppeaine: Js 53:1–5; Jr 7:1–11; 28; 45; Mt 6:25–34.

Meelespeetav salm: „Õpetuse ja tunnistuse juurde! Kui nõnda ei kõnelda, siis ei ole koitu“ (Js 8:20).

Maailm, milles Baaruk elas, oli lähenemas oma lõpule. Jeruusalemm ja Juuda olid silmitsi oma viimaste hetkedega. Assüüria, mis valitses juba üle kahesaja aasta antiikset Lähis-Ida regiooni, oli lõplikult lõhenenud, kodusõjas laastatud ja kaotamas võimu oma vasallriikide üle. Samal ajal oli silmapiiril uus ülemvõim: Baabülon. Vähest aega oli Juuda siiski iseseisev, hea kuninga Joosija ajal (640–609 eKr) suutis riik laiendada oma territooriumi ja uuendada pühendumist tõelisele Jumalale. Järsud muutused VII saj lõpus eKr tõid kaasa olukorra, kus Jeruusalemma aeg hakkas otsa saama. Kuningas Joosija suri lahingus egiptlaste vastu (2Kn 23:29). Tema poegadel, kes valitsesid pärast teda, ei olnud sellist staatust nagu isal ja nad mässasid korduvalt Baabüloni vastu, mis oli saatustlik viga. 586. aastal eKr vallutati Jeruusalemm, tempel hävitati ja paljud juudid võeti vangi.

Baaruk elas sellel dramaatilisel muutuste ja kaotuse ajal. Hoolimata sellest, et tema maailm varises kokku, jättis ta endast jälje, mida ei suuda hävitada ükski kuningas ega sõda.

Mida saame õppida Baarukilt, meie piiblitegelaste galerii viimaselt kangelaselt?

Selle nädala õppetükki õppides valmistud hingamispäevaks, 25. detsembriks.

Pühapäev, 19. detsember

Baaruki maailm

Baaruki maailm oli ehitatud teatud poliitilistele, majanduslikele ja usulistele alustele, mis sel ajal tema rahva seas valitsesid. Juuda ägas Baabülioni valitsuse ikke all. Ühiskonna iga tasandit mõjutasid tugevad rahvuslikud allhoovused. Inimesed tahtsid Baabülionist vabaneda. Majanduslikult läks kõik päris kenasti, vähemalt selles sektoris, kus inimesed rikastusid vaesemate arvelt. Ja siis oli muidugi veel Antiik-Juuda usuline süsteem, mis pani aluse kogu ühiskonnale.

Loe Jr 7:1–11. Missuguste oluliste moraalsete ja vaimulike probleemide eest inimesi hoiatati? Missuguseid võrdlusi võime leida tänapäevaga? Pööra tähelepanu 4. salmile. Mida inimestele öeldi ja mida saame sellest endale kõrva taha panna?

Baaruki nimi tähendab „see, kes on õnnistatud“ ja näib, et Baarukit oli õnnistatud. Ta oli kirjutaja, mis tähendas, et ta oli kõrgesti haritud mees. Näib, et ta pärines kirjaoskajate perekonnast ja tal olid korralikud peresidemed.

Kuidas Baaruk täpselt prohvet Jeremija teenistusse satub, sellest ei ole kirjutatud. Ehk on see Jeremija tugev suhe Jumalaga, mis Baarukit tema juurde tõmbab. Tõepoolest, sotsiaalne, poliitiline ja majanduslik ideaal, millest Jeremija räägib, kasvab välja Jumala ilmutusest. Jeremija ei karda Jumala Sõna eest seista, isegi kui näib, et see on poliitiliselt ebakorrektn. Nägemuste kaudu on Jeremijal ainulaadne arusaam struktuuride ekslikkusest, mida temaaegne ühiskond usaldas. Issand kutsus Jeremija rahvast hoiatama, milleni nende teod viivad, kui nad ei muuda oma käitumismustreid. Võib-olla soovis Baaruk sellest osa saada ja sellepärast sattuski ta sellesse erilisse rolli.

Loe uuesti Jr 7:1–11. Kuidas võiksid need sõnad kehtida sinu kohta, sinu käimise kohta Issandaga? Mida sa peaksid oma elus muutma? Missuguseid valesõnu sinagi ehk usaldas? Missuguste teiste jumalatega võid käia? Kui avatud ja aus oled sa valmis iseenda suhtes olema neile küsimustele vastates?

Esmaspäev, 20. detsember

Jeremija kirjutaja

Jeremija raamat pakub meile unikaalseid sissevaateid Piibli kirjutamise protsessi. Baaruk, Jeremija kirjutaja, võtab Jumala Sõna edasikandmisest ja säilitamisest osa. Jr 36:4 kutsub Jeremija Baaruki ja Baaruk kirjutab Jeremija dikteeritud sõnumi pärgamendirullile. See on suurepärane näide inspiratsiooni toimimisest. Esiteks, Jumal ei kontrolli prohvetit füüsiliselt ega liiguta tema kätt kirjutama. Jumal annab Jeremijale nägemuse ja sõnumi. Tavaliselt formuleerib prohvet sõnumi ja kirjutab selle üles. Sel konkreetsel juhul ei kirjuta Jeremija ise, vaid dikteerib Baarukile, kes prohveti sõnad üles kirjutab. Baaruk viib sõnumi ka avalikkuse ette. Kuna Jeremija ei ole õukonna soosikute seas ja tal on keelatud templisse minna, loeb Baaruk sõnumi ette templis pühal päeval. Baaruk ei ütle kunagi, et ta ise räägib või et ta annab edasi Jeremija sõnu; sõnum tuleb Jumalalt.

Loe Hananja lugu Jr 28. Millisel viisil ilmneb selles loos põhimõte, mis on kirjas Js 8:20? _____

Jumala sõnumi eesmärk ei ole avalikkusele meeldida või selle tahtmise järgi olla. See ei ole alati, või õigemini on väga harva, „poliitiliselt korrektne“. Jumal ei lähe iseendaga ka vastuollu, inimlik tõlgendus võib olla vastuoluline, kuid mitte kunagi sõnum ise.

Jr 28:7–9 viitab prohvet Pühakirja ühtsusele, mis tugineb täitunud prohvetikuulutuse kindlale alusele. Valeprohveti ennatlik surm selles peatükis kinnitab väga jõuliselt seda olulist põhimõtet.

Oluline mõte on, et Jumal ei ole meile andnud mitte ainult oma Sõna, vaid ka väga head põhjused seda Sõna usaldada, isegi kui me ei mõista midagi või kui miski solvab meie tundlikkust. Piibel ei päästa meid, Jeesus päästab, kuid Ta on end ilmutanud meile rohkem Pühakirja kui millegi muu kaudu.

Selleks, et meie usaldus Jumala Sõnasse nõrgeneks, on töös palju jõude. Identifitseeri need jõud ja küsi endalt, kuidas saaksid ennast nende eest kaitsta. Kui me ei usalda enam Piibli sõnumeid, siis mida üldse usaldada?

Teisipäev, 21. detsember

Luhunud ambitsioonid (Jr 36)

Selle olukorra tõsidus toob kaasa Juuda rahva lõpu. Jr 36:9 koguneb rahvas Issanda ette templisse päevaks paastuma. Oma tööalaste sidemete kaudu teiste kirjutajatega saab Baaruk tagada endale hea avaliku koha templi sissepääsu juures Gemarja akna all. Siin loeb Baaruk ette sõnumi, mille ta Jeremija etteütlemisel on kirja pannud. Pärast seda paluvad kojaametnikud, et Baaruk loeks neile ka privaatse. Kui nad on teada saanud, kust sõnum pärit on, otsustavad ametnikud viia selle ka kuninga ette. Mõnda aega näib, et Juudas võib tulla muutus. Baaruki jaoks on see lootuse hetk. Kui asjad peaksid nüüd paremuse poole pöörama, siis tasub tema toetus Jeremijale ära. Kui tuleb reformatsioon, võib ta saada oluliseks meheks, ehk antakse talle valitsuses kõrge positsioon.

Mida tähendas kuninga vastust Baaruki tulevikulootuse jaoks, vähemalt tööalasel tasandil? Vt Jr 36. _____

Kirjarullid olid tehtud papüürusest ja need olid kallid. Neid pidi kopeerima käsitsi. See muutis iga rulli haruldaseks ja hinnaliseks. Sellel konkreetsel rullil oli Jumala sõnum kuningas Joojakimile. Kuningas ja tema teenijad näitasid Jumala suhtes tahtlikku üleolekut, lõigates ja põletades seda kirjarulli. Kirjarulli põletamine tähendas Baaruki tundidepikkuse raske töö mahaviskamist.

Baaruk, kes võis olla lootnud auväärsele positsioonile õukonnas, mõistab nüüd, et ta on panustanud valele mängijale ja seega tõhusalt saboteerinud enda tulevikku Jeruusalemma kuningliku koja kirjutajana. Ta on välja vihastanud kuningriigi kõige mõjuvõimsama mehe. Siin on konkreetne juhtum, kui kellegi poolehoid Issandale on talle midagi maksma läinud.

Nüüd on Baaruk koos Jeremijaga markeeritud mees. Kuninga agendid kammivad linna läbi, otsides neid lüüasaanuid. Jumala järgimine ei ole argadele ega neile, kes tahavad Jumalat kasutades ehitada endale karjääri. Jumala sõnumitoojaks olemine ei tähenda iseenda ambitsioonide täitumist, vaid annab Jumalale võimaluse meie elus tegutseda mis iganes hinnaga. Teatud aegadel võib see hind olla väga kõrge.

Mida on Issanda järgimine sinule maksma läinud? Millal oli viimane kord, mil pidid kaotama või ohverdama midagi endale olulist, kuna sa lähtusid piibellikest põhimõtetest või Jumala käsust? Mõtle oma vastuse tulemitele.

Kolmapäev, 22. detsember

Häda mulle!

Issandal on eriline sõnum vaid Baarukile (Jr 45). Ja pole ka ime, arvestades olusid.

Esiteks, ajalooline viide Joojakimi neljandale aastale Jr 45:1 asetab ptk 45 ajaliselt pärast 36. peatükki. Jeremija on arvatavasti vanglas ja Juuda juhtide ärkamine ei ole enam tõenäoline. Teiseks, Baaruki tulevik näib vähemalt maises perspektiivis parimal juhul kahvatu. Sellest tulenevalt on Baarukil halb periood, Jr 45:3. Muidugi, meie langenud maailmas on nukrus, kurbus ja meeleheide inimloomuse osa. On palju põhjuseid nii tunda ja keegi ei tohiks kunagi arvata, et nende tunnete kogemine on patt või kuidagi vale. Olukordi arvesse võttes oleks ebainimlik, kui me ei tunneks mõnikord nii. Paljud Piibli tegelased langesid teatud hetkil meeleheitessse (vt 1Kn 19:4; Ii 6:2; Ps 55:4). Me petame endid, arvates, et me suudame need tunded endist pagendada.

Loe Js 53:1–5. Missuguseid meeleolusid ja tundeid siin kutsutakse ja kes nende käes kannatab? Mida saame sellest lõigust õppida? _____

Kõige olulisem, mida peame emotsionaalse valu ja kurbuse aegadel meeles pidama, on: see ei tähenda, nagu oleks Jumal meid hüljanud. See tähendab, et nagu kõik langenud inimkond, kannatame ka meie siin elus. Kas kannatus on meie enda süü või mitte, ei ole teatud mõttes üldse oluline. Oluline on, et me ka kannatuste keskel ei laseks kurjal kasutada meie leina, pööramaks meid Issandast ära, muutes meid kibestunuks, vastumeelseks Tema suhtes. Oluline on, et me taotleksime Jumala töotusi andestuse, tervistamise, parema tuleviku ja uue elu kohta uues taevas ja uuel maal.

Me kõik soovime, et asjad läheksid hästi, me loodame paremale elule, siin ja praegu. Kuid siin maailmas peame teadma, et sageli see nii ei lähe või ei lähe see nii, nagu me tahaksime. Seega on tähtsis, et me kõige keskel, millest peame läbi minema, ei unustaks suurepärasest lootust, mis meid ootab, kui patu, kannatuste ja surma õudne kogemus on läbi.

Missugused on sinu lemmiktöötused uue maa ja uue taeva kohta? Loe neid, palveta nende juures ja palu Issandalt usku neist kinni hoida, kuni sa ise ükskord seal oled.

Neljapäev, 23. detsember

Mida mina sellest saan?

Loe Jr 45. Mida saame siit peatükist teada Jumala kohta? Mida saame teada Baaruki kohta?

Baaruk on kurb, ta kannatab, ta on rahutu ja väsinud. Baaruk näeb, et kogu tema elutöö on tühi, tema unistused hajunud nagu udu.

Ka Jumala süda valutab. Ta on Iisraeli õrnalt istutanud ja kasvatanud. Nagu lapsevanemal on valus oma jäärapäise ja mässumeelse lapse pärast, nii on Jumal hoiatanud ja palunud oma rahvast üle tuhande aasta. Baaruki valu ja kurbus on vaid õrn virvendus Jumala valust. Ehk puudutavad just sellepärast meie valud alati Jumala südant. Me ei nuta kunagi üksi. Jumal, kes teab meie juuksekarvade arvugi, võtab aega, et rääkida rusutud kirjutaga ja annab talle lootust ning julgustab teda. Iisraeli kohtumõistmise tunnil Baaruk pääseb. Jumal säästab tema elu. Viienda salmi väljendi „ma jätan sulle osaks su elu“ võib leida ka Jeremija teistes osades (21:9; 38:2; 39:18). See toob silme ette sõduri kuju, kes põgeneb pärast lüüasaamist lahingus oma elu eest.

Paradoksaalsel kombel tuleb pääsemine vaid läbi lüüasaamise. Alanduse ja ilmselge lüüasaamise läbi ristil võttis Jeesus võidu. Me leiame turvatunde alles siis, kui me lõpetame võitlemise ja alistame oma elu, plaanid ja tuleviku Jumalale. Me muutume Issandas kindlaks siis, kui me oleme tahtlikud täielikult kõik Temale alistama.

Missuguseid sarnasusi leiad Jr 45:1–5 ja Mt 6:25–34 vahel?

Jr 45. peatükis meenutab Jumal Baarukile, mis on tegelikult oluline. Mt 6. peatükis tuletab Jeesus meile meelde, et meie elu on olulisem kui maine vara. Kõigi unistuste purunemiste ja hävingu keskel oli tõeliselt oluline ainult Baaruki elu. Irooniline on, et kuigi Baaruk jäi ilma säravast tulevikust Jeruusalemma poliitilisel areenil (kuna ta oli ustav Jeremijale), päästis see suhe tema elu ja andis talle kaugelt suurema pärandi, kui üldse saaks unistadagi.

Just seda pärandit oleme otsinud Vana Testamendi tegelaskuju-de elust, mida oleme viimased 13 nädalat uurinud. Enamus neist, kelle elu oleme veidi paremini tundma õppinud, ei olnud oma aja peamised niiditõmbajad, ent nende nimi või tiitel on Pühakirjas salvestatud, nii et me saaksime neist õppida – nii nende edust kui läbikukkumistest.

Reede, 24. detsember

Edasiseks uurimiseks: „Jeremija võttis teise kirjarulli, andis Baarukile „ja tema kirjutas sinna Jeremija suust kõik selle raamatu sõnad, mille Juuda kuningas Joojakim oli tules põletanud; ja neile lisati veel palju samasuguseid sõnu (Jr 36:28, 32). Inimese viga oli püüdnud takistada Jumala prohveti tööd, kuid just moodus, kuidas Joojakim oli püüdnud piirata jumalamehe mõju, pakkus lisavõimaluse jumalike nõudmiste selgitamiseks.

Tänapäevalgi ilmneb noomimisele vastupanev meelsus, mis viis Jeremija tagakiusamise ja vangistamiseni. Paljud keelduvad tähele panemast korduvaid hoiatusi ja kuulavad meelsamini valeõpetajaid, kes meelitivalt kiidavad takka tühiseid arvamusi ning vaatavad läbi sõrmede nende pahategudele. Ahastuseajal ei ole sellistel inimestel mingit kaitset ega mingit abi taevast. Jumala valitud sulastel tuleks suhtuda julgelt ja kannatlikult katsumustesse ja kannatustesse, mis neid tabavad siis, kui neid laimatakse, ignoreeritakse ja väärsti esitatakse. Nad peavad ustavalt jätkama Jumalast antud tööd ja pidama alati meeles, et ka vana aja prohvetid, inimkonna Päästja ja Tema apostlid kogesid halba kohtlemist ja vaenu sõna pärast.“ (Ellen G. White, *Prohvetid ja kuningad*, lk 437)

Küsimused aruteluks:

1. Missugune on meie arusaamine ispiratsiooni toimimise kohta? Kuidas on Ellen G. White'i elu ja teenistus aidanud meil seda olulist teemat mõista?

2. Kes Piibli tegelastest kaotas oma isiklikud ambitsioonid, kuna nad jäid Jumalale ustavaks?

3. Arutage oma klassis, millest on pidanud inimesed loobuma, et jääda Issanda poolele. Mida saad teiste lugudest õppida? Küsi-ge, kas keegi on tundud, et ta ei ole Jumalale ohverdatu eest saanudväärilist tasu.

4. Kuidas sa reageerid, kui sind valede tegude tõttu noomitakse? Kas sa pigem kahetsed põlvedel või n-ö viskad tõendid tulle ja otsid võimalusi sõnumitooja vangistamiseks? Mida räägib sinu vastus sinu kohta ja mida peaksid muutma?

5. Kuidas saaksime paremini mõista, et meie kannatused (isegi kui need on meie patu otsene tagajärg) ei tähenda, et Jumal on meid hüljanud? Kuidas saame õppida läbi valu minnes klammerduma usu külge?

AKEL'i annetuste kalenderplaan 2010 a IV veerandil

OKTOOBER

- 2. Kohalik kogudus
- 9. Kohalik kogudus
- 16. Eesti Liit
- 23. Kohalik kogudus
- 30. Kohalik kogudus

NOVEMBER

- 6. Peakonverents*
- 13. Kohalik kogudus
- 20. Kohalik kogudus
- 27. Kohalik kogudus

DETSEMBER

- 4. Kohalik kogudus
- 11. Kohalik kogudus
- 18. Balti Unioon
- 25. Kohalik kogudus